

Аллахтын мыйзамдары өзгөрбөйт жана алмашпайт

**Аскерсиз басып алуу:
алты араб мамлекети өзүнүн
аскердик ачкычтарын
Вашингтон менен
(Тель-Авивге) кантип
тапшырды?**

**Күч-кубаттын исламий
мамлекетти жарыялоо жана
шариатты орнотуу
фарздыгына тийгизген
таасири: тоскоол болгон
алсыздыктан үзүрдү жоюучу
кудуретке чейин (3)**

**Жаңы Жакынкы Чыгыш
модели: Америка
гегемониясыбы же Ислам
жана Халифалыкпы?
Жаңы фикрий долбоорго
талдоо**

**Демократия жана шура:
чындык менен жасалмалык
ортосунда**



Үшул санда

- **Ал-ваъй сөзү:** Аллахтын мыйзамдары өзгөрбөйт жана алмашпайт 3
- Аскерсиз басып алуу: Алты араб мамлекети өзүнүн аскердик ачкычтарын Вашингтон менен Тель-Авивге кантип тапшырды 23
- Жаңы Жакынкы Чыгыш модели: Америка гегемониясыбы же Ислам жана Халифалыкпы? Жаңы пикирий долбоорго талдоо 39
- Күч-кубаттын исламий мамлекетти жарыялоо жана шариатты орнотуу фарздыгына тийгизген таасири: тоскоол болгон алсыздыктан үзүрдү жоюучу кудуретке чейин (3) 47
- Демократия жана шура: чындык менен жасалмалык ортосунда 58
- Пайгамбарыбыз ﷺ жана анын сахабаларынын бекем позициясы 63
- **Аалам мусулмандарынын кабарлары**..... 67
- **Куръани Карим сабагында**..... 74
- **Бейиш бактары:** Пайгамбарыбыз ﷺдын ахлагы 82
- **Соңку сөз:** Америка Кошмо Штаттары чоң бөлүнүү босогосунда 87
- Исламий даъваттын табияты..... 88



АЛЛАХТЫН МЫЙЗАМДАРЫ ӨЗГӨРБӨЙТ ЖАНА АЛМАШПАЙТ

Сулафа Шуман

Сулафа Шуман — Аллах Таала аны Өзүнүн кең рахматына алсын — бул дүйнөдөн Аллахтын рахматына узады. Ал “Аль-Ваъй” журналына өзүнүн акыркы макаласын жөнөтүп, аны менен фикир жана даъват майданындагы өмүр жолунун соңун мыкты жыйынтык менен бүтүрдү.

Маркум Сулафа айым — Аллах ага ырайым кылсын — журналдын авторлорунун жана жамаатынын бири болуп, калеми аркылуу Үмөттүн кайгысын көтөрүп, аң-сезимин ойготкон ак ниет эмгектерин арнаган.

Биз анын үй-бүлөсүнө жана жакындарына терең кайгыруу менен көңүл айтып, Улуу жана Изаттуу Аллах Тааладан аны Өз алдында жакшы кабыл алуусун, коногун урматтап, күнөөлөрүнөн жана жаңылыштыктарынан арылтуусун, ошондой эле жакындарына сабыр жана сооп үмүтүн насип этишин сурайбыз.

Аллахка көптөгөн, жакшы жана берекелүү мактоо болсун, Аллахтын жүзүнүн улуулугуна жана падышачылыгынын бийиктигине ылайык мактоо болсун. Пайгамбарлардын башчысы, жетекчиси болгон Пайгамбарыбыз Мухаммад ﷺга, анын үй-бүлөсүнө, сахабаларына жана Кыямат күнүнө чейин аны ээрчигендерге салават-саламдар болсун.

Аллах Таала айтат:

﴿وَلَوْ فَاتَلَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوَلَّوْا الْأَذْذِبُ ثُمَّ لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا﴾

«Эгер кафир болгон кимселер, (келишим түзүүнүн ордуна) силер менен согушканда албетте арттарына карап качышмак эле. Андан соң алар өздөрүнө бирээр дос да, жардамчы да таба алышпайт». (Фатх: 22).

“Сунна” (сүннөт) сөзүнүн араб тилиндеги мааниси: “син” жана “нун” тамгалары бир түп маанини билдирет, нерсенин жеңил түрдө

агышын жана үзгүлтүксүз жүрүшүн түшүндүрөт. Көптүк түрү “сунан” болот.

Бул сөз бир нече мааниде колдонулат:

— «Жол» же «жүрүм-турум» маанисинде. Жол жакшы да, жаман да болушу мүмкүн.

— «Сунна» «адат» дегенди да билдирет.

— «Аллахтын суннаты» — бул Аллахтын жаратылыштагы өкүмү, башкача айтканда, Аллах жараткан макулукка түзүп койгон мыйзамдары.

Шариятта «сунна» сөзү өз алдынча колдонулганда, Пайгамбарыбыз ﷺ буйруган, тыюу салган же үндөгөн сөздөрүн жана иштерин, Куранда ачык айтылбаган нерселерди билдирет. Ошондуктан шарый далилдерди айтканда: «Китеп жана Сүннөт», башкача айтканда, Куран жана хадис деп айтылат.

Хадис илиминдеги түшүнүк боюнча, «Пайгамбардын ﷺ суннасы» — бул ага таандык сөз, амал, жактыруу (такрир), же анын жаралышы жана мүнөзү; ошондой эле сахабаларга же табииндерге таандык, бирок жеке рай билдирүүгө мүмкүн болбогон өкүмдөр.

Шариаттагы маанисинде болсо, «сунна» — бул диндеги мактоого татыктуу, бирок фарз же важиб эмес иш.

Мындан тышкары, «сунна» табият, жаралыш, жүз, көрүнүш дегенди да билдирет. Мисалы: «Ал анын суннасына абдан окшош» деп айтылат. Ал эми «ахлу сунна» — бул «ахлу бидъа» (бидъат ээлерине) карама-каршы болгон топ.

Ал эми биздин темага келгенде, «сунна» сөзүнүн эч бир терминдик мааниси «материалдык нерселердин мыйзамдары» маанисинде колдонулган эмес. Ошондуктан анын тилдик мааниси ошол бойдон сакталган. Куран менен хадистерде «сунна» жана «сунан» сөздөрү адамдардын белгилүү бир иш-аракеттеринен кийин коомдордо пайда болгон жүрүм-турум ыкмаларын жана натыйжаларын билдирүү үчүн колдонулган.

Аллах Таала адамдар үчүн белгилүү бир сунналарды (жол-жосундарды, мыйзамдарды) белгилеген жана мусулмандарга аларды билүүнү же ачып табууну буйруган. Демек, «сунна» дегенде Аллахтын өкүмү түшүнүлөт, ал эми «Аллахтын сунналары» — Аллах Өз макулуктарына белгилүү мыйзамдар аркылуу жүргүзүп койгон өкүмдөрү.

Мен темамды баштаган ыйык аяттан биз түшүнгөн нерсе – Аллахтын бул ааламда белгилеп койгон сунналары бар, башкача айтканда, белгилүү өкүмдөр жана мыйзамдар бар. Бул өкүмдөр

өзгөрбөйт да, алмашпайт да, б.а. алар Аллах Тааланын белгилеп койгон тагдыры. Ошол аят ушул мааниге далалат кылып турат.

Аяттын темасы Аллах Тааланын момундарды жеңишке жеткирүүдө белгилеген суннасы. Бул момундар үчүн жеңиш жана бийлик менен кубаныч берген кабар. Бул Аллахка болгон ыйманды бекем сактоо, Аллахтын жардамына кайрылуу жана Андан жеңиш суроо аркылуу ишке ашат. Бул аят даъват жолундагы жана алардын жыйынтыгындагы ибрат, сүйүнүч, эскертүү жана жакшы амалдарга түрткү болуп саналат.

Бул аятта Аллах Таала Пайгамбар ﷺга кайрылууда, ал эми Пайгамбар ﷺга болгон кайрылуу анын Үммөтүнө да тиешелүү. Бул хижраттын алтынчы жылында болгон окуяга байланыштуу, анда Пайгамбар ﷺ жана анын сахабалары Курайш мушриктери тарабынан Каабага зыярат кылуудан тосулган. Эгер ошол учурда согуш уруксаты берилгенде, анда сөзсүз түрдө жеңиш жана үстөмдүк акыйкат ээлери болгон мусулмандарга тиймек, ал эми жалган ээлери болгон Курайш кафирлерине жеңилүү жетмек.

Андан кийинки аятта бул өкүм, башкача айтканда, хактын батыл үстүнөн, ыймандын куфур үстүнөн жеңиши Аллахтын суннасы, башкача айтканда, Аллахтын мыйзамы жана өкүмү экендиги тастыкталат. Бул хак менен батылдын ортосундагы күрөштө Аллахтын дини тарабында болушуна жараша иштеген мыйзам. Ошондой эле бул сунналар жана өкүмдөр эч качан өзгөрбөйт жана алмашпайт.

Аллахтын сунналарынан алынган ибраттар пайгамбарды жалганга чыгарган текеберлерге берилген азап жана алардын дуняга алданышы тууралуу. Бул сунналарда мурунку элдердин күчү да, зомбулугу да көбүрөөк болгон коомдордун абалынан үлгү жана эскертүү бар. Аларды азап каптаган. Бул хак менен батыл ортосундагы күрөштүн элестүү сүрөттөлүшү.

Куранда бул маанини бекемдеп тастыктаган көптөгөн аяттар кайталанып келет. Аллах Таала айтат:

﴿قُلِ الَّذِينَ كَفَرُوا إِن يَنْتَهُوْا يُغْفَرْ لَهُمْ مَّا قَدْ سَلَفَ وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّتُ الْأَوَّلِينَ﴾

«(Эй, Мухаммад) кафир болгон адамдарга айткын, эгер (кафирлигин) токтотушса, өткөн күнөөлөрү кечирилет. Эгер дагы (кафирликке) кайтышса, анда алдыңкылардын (кафирлердин) сүннөттөрү (көргүлүктөрү) болуп өткөн эле го (тактап айтканда, алардын да баштарына абалкы кафирлердин күнү түшөт)». (Анфал: 38).

Жана Аллах Таала дагы айтат:

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ * وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شَيْعِ الْأَوَّلِينَ * وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ * كَذَلِكَ نَسْلُكُهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ * لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ﴾

“Албетте, бул эскертмени (Куранды) Биз Өзүбүз түшүрдүк жана кадиксиз, Өзүбүз аны сактоочубуз. (Эй, Мухаммад) аныгында биз сенден мурун өткөн, абалкы (түрдүү-түмөн) тайпаларга да (пайгамбарларды) жибергенбиз. Алар да өздөрүнө келген ар бир пайгамбарды шылдың кылып күлүшкөн эле. Ошондой эле аны (тактап айтканда пайгамбардын үстүнөн күлүү кеселин) бардык кылмышкер-күнөөкөрлөрдүн дилдерине салып коебуз. Алар ага (Куранга) ыйман келтиришпейт. Акыйкатта болсо, абалкылардын сүннөттөрү-үлгүлөрү өткөн (тактап айтканда, абалкы кафирлик менен өткөн адамдардын акыбеттери эмне болгону белгилүү)”. (Хижр: 9–13).

Жана дагы айтат:

﴿وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَفْزِفُونَكَ مِنَ الْأَرْضِ لِئَخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذَا لَا يَلْبِثُونَ خَلْقَكَ إِلَّا قَلِيلًا * سُنَّةَ مَنْ قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا﴾

«Алар сени бул жерден (Меккеден) чыгарып жиберүү үчүн (түрдүү айла-амалдар менен) ордуңдан козгоп жиберүүлөрүнө аз калды. Андай болгондо, алардын өздөрү да андан кийин болгону аз гана (мөөнөт) тура алышат (кийин, албетте жок кылынышат). (Өз пайгамбарларын кууп чыгарган коомдун жок кылынуусу) сенден мурун жиберген пайгамбарларыбыздан калган жол–мыйзам. Сен эч качан Биздин мыйзамыбыз өзгөргөнүн көрбөйсүң». (Исра: 76–77).

Сунна бизге хак менен батыл ортосундагы күрөштүн табиятын көрсөтөт: ал жөн гана акыйкатты жек көрүүдөн жана ага каршы туруудан башталып, ачык душмандыкка жана даъват ээлерине каршы тикелей согушка чейин жетет. Анткени батыл акыйкаттын болгонуна да чыдай албайт. Себеби, батыл хактын ичинде өзүнөн өзү жанданган, тынымсыз кыймылдуу күч бар экенин билет, ошондой эле ал кеңейүү, таасир этүү, тарапкерлерди жана жардамчыларды көбөйтүү, бийликке жана батылдын үстүнөн үстөмдүккө жетүү жөндөмдөрү бар экенин да билет.

Кудайдын жолу — убакытты талап кылат жана чындык жеңет. Жалган жакында жок болуп, чындык жеңет. Эгер алар дааватчыларды үйлөрүнөн кууп чыгышса, камап, өлтүрүшсө да, жалган эч качан чындыктын ордун баса албайт. Бул өзгөрбөгөн, бузулбаган туруктуу мыйзам.

Аллахтын суннасы боюнча, убакыт талап кылынса да хактын жеңиши ишке ашат! Эгерде батыл бир күнү бийликке келсе да, ал узакка созулбайт. Батыл тез эле жоголуп, ордун хак ээлейт. Даъватчыларды жерлеринен чыгарып жиберишсе да, камап салышса да, өлтүрүшсө да батыл эч качан хактын ордун баса албайт. Бул өзгөрбөгөн, туруктуу сунна, Аллахтын мыйзамы.

Алла Таала айтты:

﴿مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ سِنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا﴾

«Аллах пайгамбарга фарз кылган (адал кылган) нерседе ага бир да машакат болбойт. (Бул) мурунку өткөн (пайгамбарлар) жөнүндөгү Аллахтын жолу-мыйзамы. Аллахтын амири-каалоосу азалий (түбөлүк) тагдыр болду». (Ахзаб: 38).

Ошондой эле Аллах Таала айтты:

﴿وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ لَيَكُونُنَّ أَهْدَىٰ مِنَ الْإِبِلِ الَّتِي كَلَّمْنَا فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مَّا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا ۚ أَسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِ وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ ۚ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا سُنَّتَ الْأَوَّلِينَ فَلَن تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَن تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَحْوِيلًا﴾

«(Мекке кафирлери) бирээр эскертүүчү (пайгамбар) келгенде эле, ар кандай үмөттөрдөн артык хидаят табуучу болоор элек деп жан – дилдери менен ант ичишти. Эми аларга эскертүүчү (Мухаммад алайхис-салам) келген соң, (бул) аларды дагы да (Туура Жолдон) алыстатты. Алар Жерде текеберчилик жана (пайгамбарга каршы) жаман айла-амал кылган абалдарында (Туура Жолдон алышташты). Жаман айла-амал болсо жалаң өз ээлерин оройт–жок кылат. Демек алар жалаң мурункулардын сүннөттөрүн (көргүлүктөрүн) күтүшүүдө (тактап айтканда, алардын да баштарына мурдагы динсиздердин күнү түшөөр). Анан сен эч качан Аллахтын сүннөтү–мыйзамы өзгөргөнүн көрбөйсүң жана эч качан Аллахтын сүннөтү (тескери) айланганын (тактап айтканда, азапка ылайык кимселер быякта калып, башкалар азапталганын) көрбөйсүң». (Фатыр: 42–43).

Ошондой эле Аллах Таала айтты:

﴿أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَءَأْتَارًا فِي الْأَرْضِ فَمَا أَعْنَىٰ عَنْهُمْ مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ * فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرَحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَخَاقٍ بِهِمْ مَّا كَانُوا بِهٖ يَسْتَهْزِءُونَ * فَلَمَّا رَأَوْا بَاسَنَا قَالُوا ۖءَاْمَنَّا بِاللَّهِ وَخَدَعُو كَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهٖ مُشْرِكِينَ * فَلَمْ يَكْ يَنْفَعْهُمْ اِٰمٰنُهُمْ لَمَّا رَاَوْا بَاسَنَا سَنَتَ اللّٰهِ اَلَّتِي فَذَخْتُ فِيْ عِبَادَةٍ وَخَسِرَ هٰۤؤَٔلِكَ الْكٰفِرُوْنَ﴾

«Акыры (Мекке мушириктери) жер жүзүндө кыдырып-саякат кылышып, өздөрүнөн мурунку (өз пайгамбарларын жалганчы деп атап ыймансыз кеткен) кимселердин акыбеттери кандай болгонун (алар кандай азаптарга жолугушканын) көрүшсө болбойбу?! Алар (Мекке мушириктеринен) көрө көбүрөөк болуп, күч-кубат жана жердеги эзелки эстеликтер жагынан да мыктыраак эле. (Бирок) аларга тапкан (мал дүйнөлөрү да, күч-кубаттары да) жардам берген жок. Анткени, аларга пайгамбарлары (Аллахка ыйман келтирип Ал Затка моюн сунуу зарыл экендиги тууралуу) анык далилдер келтиргенде алар өздөрүнүн алдыларындагы (жалаң гана дунявий) билимдери менен шаттанып мактанышты (жана пайгамбарлары эскерткен азаптын үстүнөн күлүштү). Мына аларды (мурун) өздөрү келеке кылып жүрчү (азап) ороп алды. Эми (минтип) алар Биздин азабыбызды көрүшкөндө «Жападан Жалгыз Аллахка ыйман келтирдик жана (илгери Аллахка) шерик кылып алган буттарыбызга кафир болдук», - дешти. (Бирок) Биздин азабыбызды көргөн убактагы ыймандары аларга пайда берүүчү болбоду - (бул) Аллахтын (бардык) пенделери туурасындагы болуп өткөн жолу-мыйзамы (азап түшкөн убактында келтирилген ыймандын пайдасы болбойт) - жана ошондо кафирлер зыян көрүүчү болушат». (Гафир: 82–85).

Жана Аллах Таала айтты:

﴿وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمُوتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ * الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَظِيمِ الْعَبْثِ وَالْعَافِيْنَ عَنِ النَّاسِ ۗ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ * وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَحْشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَن يَغْفِرِ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ ۗ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ * أُولَٰئِكَ جَزَاؤُهُم مَّغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَجَنَّتْ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ۖ خَالِدِينَ فِيهَا ۖ وَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ * قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ﴾

«Дагы Раббиңер тарабынан болуучу магфират–кечирирге, ошондой эле таквалар үчүн даярдап коюлган эни асмандар жана жердин барабарында болгон бейишке шашылгыла! (Ал таквалар) жакишы-жаман күндөрдө садага-ихсан кыла турган, ачууларын ичтерине жута турган, адамдардын (ката-кемчиликтерин) кечире турган адамдар. Аллах мындай жакишылык кылуучуларды сүйөт. (Ал таквалар) эгер кандайдыр бир ылайыксыз, бузгунчу иш кылып коюшса же (кандайдыр күнөө иш кылуу менен) өздөрүнө зулумдук кылышса, дароо Аллахты эстеп, күнөөлөрүн кечирүүнү сурай турган – ар кандай күнөөнү Жалгыз Аллах гана кечирет – билип туруп кылган күнөөлөрүн улантпай турган адамдар. Алардын сыйлыктары Раббиси (Аллах) тарабынан кечирим жана астынан

дарыялар агып туруучу бейиштер болуп, алар ошол жайда түбөлүк калышат. Жакшы иш кылуучулардын ажар-сооптору кандай гана жакшы! Силерден мурун да көп жолдор–тажрыйбалар өткөн. Жерди кыдырып жүрүп Аллахтын динин жалган дегендердин акыбеттери кандай болгонун бир көргүлө». (Али Имран: 133–137).

Бул аяттарды ойлонуп караганда ушуну түшүнөбүз: Аллахтын «суннасы» же «суандары» — бул Аллахтын Өз кулдарына бул дүйнөдө жүргүзүп койгон өкүмдөрү жана мыйзамдары. Алар эч качан өзгөрбөйт жана алмашпайт.

Биринчиден: адамдын жер жүзүндө халифа болуп дайындалышы – хак менен батыл ортосундагы күрөш суннасына негиз.

Адамдын жер бетинде халифа болушу Аллах Тааланын манжаына ылайык, жерди оңдоо жана өнүктүрүү үчүн болгон. Бул милдетке Аллахка шерик кошпой, Ага гана ибадат кылуу да кирет.

Алла Таала айтты:

﴿وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّیْ جَاعِلٌ فِی الْاَرْضِ خَلِیْفَةًۢ قَالُوْۤا اَنْتَ جَعَلُ فِیْهَا مَنْ یُّفْسِدُ فِیْهَا وَیَسْۤفُكُ الدِّمَآءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَۗ قَالَ اِنِّیْۤ اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُوْنَۙ﴾

«Эстечи (эй Мухаммад), Роббиң периштелерге: “Мен Жер үстүнө (адамды) халифа (орун басар) кылып жаратамын” дегенде, алар айтышты: “Ал жерде бузукулук жасай турган жана кан төгө турган затты (халифа) кыласыңбы? Биз болсо алкоо-мактоо айтуу менен Сени улуулайбыз жана Сенин атыңды ар дайым аруу-накиза тутабыз” дешти. (Аллах) айтты: “Акыйкатта, Мен силер билбеген нерселерди билемин». (Бакара: 30).

Жана дагы айтты:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُوْۤنَ﴾

«Мен жин жана инсанды жалгыз Өзүмө сыйынсын үчүн гана жараттым». (Зарият: 56).

Жана дагы айтты:

﴿وَمَا اَمْرُوْۤا اِلَّا لِيَعْبُدُوْۤا اللّٰهَ مُخْلِصِيْنَ لَهُ الدِّیْنَۚ حُنَفَآءَ وَيُقِیْمُوْۤا الصَّلٰوةَ وَیُوْثُوْۤا الزَّكٰوةَ وَذَلٰٓكَ دِیْنُ الْقَیْمَةِۙ﴾

«Акыйкатта болсо, алар жалаң гана Жалгыз Аллахка, ал Зат үчүн динди калыс кылган, туура болгон (Ак Жолдон кыйшайбаган) абалда ибадат кылууга, намазды толук аткарууга жана зекетти берүүгө буюрулушкан эле. Мына ушул Туура Жолдогу (жамааттын) дини». (Байина: 5).

Бул аяттар Аллахтын сунандарынын бири экенин тастыктайт. Аллах адамды бул дүйнөгө курулай жараткан эмес, тескерисинче, улуу максат жана жогорку мурат менен жараткан. Ал максат адамды төмөн түшүрүп, айбан сыяктуу абалга келтирбестен, аны улуулук жана урматка жеткирет. Бул максат Аллахтын көрсөтмөсүнө ылайык жер бетин өнүктүрүү жана Аллахка ихлас менен ибадат кылуу. Жогорку максат болсо Аллахтын ыраазычылыгына жетүү жана акыретте Бейишке кирүү.

Бул максат менен жаратылыш адамдын адам катары кадыр-баркын бекемдейт. Аллах Таала айтты:

﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا﴾

«Чындыгында, Биз Адам балдарын азиз–урматтуу кылдык жана аларды барру–бахрда – кургактык жана деңизде (ат – улуу жана кемелерге) чыгарып койдук, ошондой эле аларга пакиза нерселерден ырыскы бердик жана аларды Өзүбүз жараткан абдан көп жандуулардан абзел, артык кылып койдук». (Исра: 70).

Экинчиден: сыноо суннаты.

Бул суннат момун менен кафирди, моюн сунуучу менен күнөөкөрдү же фасыкты, жаман менен жакшыны, акыйкат ээлери батыл ээлеринен ажыратыш үчүн белгиленген Аллахтын мыйзамы. Натыйжада, бул сыноо аркылуу акыйкат ээлери бул дүйнөдө жеңишке жана үстөмдүккө, акыретте болсо Бейишке жетүүгө татыктуу болушат. Ал эми батыл ээлери бул дүйнөдө азапка, акыретте болсо Тозокко татыктуу болушат.

Алла Таала айтты:

﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾

“(Эй инсандар, Ал) силердин кайсы бириңер жакшыраак иштерди кылуучу экениңерди сыноо үчүн өлүм жана тирүүлүктү жараткан Зат. Ал Кудуреттүү жана Кечиримдүү». (Мүлк: 2).

Жана Аллах Таала айтты:

﴿إِنَّمَا * أَحْسَبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكَوْا أَنْ يَقُولُوا * آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْقَهُونَ * وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ﴾

«Алиф, Лам, Мим. Адамдар: «Ыйман келгирдик», дешээри менен эле, сыноо кылынбастан тааштап койулууларын ойлоштубу?! Акыйкатта болсо биз алардан мурдагы (ыйман келтирген бардык) кишилерди сынаган элек го! Анан (ушул сыноонун жардамында)

албетте Аллах (*«Ыйман келтирдик», деп*) **чын сүйлөгөн кишилерди да, жалганчы адамдарды да анык билет**. (Анкабут: 1–3).

Бул сунандар Курандагы аяттардын иллетинен жана шарттык маанилеринен алынат. Аллах Тааланын сыноолору аркылуу момундун сабыры, ыйманынын чындыгы, туруктуулугу жана бул дүйнөдө жеңишке, акыретте болсо эң жогорку даражага татыктуулугу көрүнөт.

Алла Таала айтты:

﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخِلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسْتَهْزِئِينَ وَالضَّرَّاءُ وَزُلْزَلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ مَتَى نَصْرُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ﴾

«(Эй, момундар) силерден мурунку өткөндөрдүн өрнөгү силерге келбей туруп Бейишке кирүүнү ойлодуңарбы? Аларга балээ жана кайгы касыреттер катар-катар келе бергендиктен ыргылжың болуп калышты. Ал тургай, пайгамбар жана ыймандуу кишилер: «Акыры Аллахтын жардамы качан келет» - дей башташты. (Ошондо аларга) мындай жооп болду: “Билип койгула, албетте Аллахтын жардамы жакын». (Бакара: 214).

Жана Аллах Таала айтты:

﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُثْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِيجَةً وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾

«(Эй, момундар) мүмкүн силердин араңарда (акыйкат жолдо) күрөшкөн жана Аллахтан, Анын пайгамбарынан жана момундардан башка бир да адамды дос тутпагандарды, Аллах билбестен (башкача айтканда, сынабастан өз жайына) тек коюшун ойлогондурсуңар?! Аллах кылып жаткан иштериңерден кабардар». (Тообо: 16).

Сыноо суннаты бизге Аллахтын момун кулдарына болгон ырайымын, берешендигин жана адилеттүүлүгүн көрсөтөт. Себеби, момун адам Аллахтын казасына жана тагдырына сабыр жана ыраазычылык менен жооп берсе, анын бул сыноосу күнөөлөрүнүн кечирилишине себеп болот.

Алла Таала айтты:

﴿مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ...﴾

“Мадина калкы жана алардын айланасындагы арабийлер үчүн (жихадка чыкпай) Аллахтын пайгамбарынан калуулары жарабайт эле...” (Тообо: 120).

Бул — Аллахтын хикматына ылайык, ар бир ыйман ээсин сабыр жана ихлас менен өстүрүүчү, анын даражасын бул дүйнөдө да, акыретте да жогорулатуучу түбөлүк суннат.

Пайгамбар ﷺ мындай деген:

ما يصيب المؤمن من نصب ولا مرض ولا هم ولا حزن ولا أذى ولا غم، حتى الشوكة يشاكها، إلا كفر الله بها

خطاياها

«Ыйман келтирген адамга жеткен чарчоо, оору, кайгы, капа болуу, зыян же санаа, а түгүл сайган тикенек себептүү да Аллах Таала анын күнөөлөрүн кечирет».

Ал ﷺ дагы мындай деген:

لا يصيب المؤمن شوكاً فما فوقها إلا نقص الله بها من خطيئته

«Ыймандуу адамга тикенек же андан чоңураак нерсе тийсе, Аллах Таала ошону менен анын күнөөсүн азайтат».

Дагы ﷺ мындай деген:

«ما يزال البلاء بالمؤمن والمؤمنة في نفسه وولده وماله، حتى يلقي الله وما عليه خطيئة»

«Ыйман келтирген эркек менен аялга өзүнө, баласына же мүлкүнө байланыштуу кыйынчылык тийип тура берет, Аллах менен жолукканда анын үстүндө эч бир күнөө калбайт».

Аллах Таала бул суннатты Бакара сүрөсүндө ачык баяндап айткан:

{وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالتَّمْرِثِ وَبَشِيرٍ
لِّلصَّابِرِينَ إِذَا أَصَابْتَهُمْ مُّصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ} وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالتَّمْرِثِ وَبَشِيرٍ
لِّلصَّابِرِينَ إِذَا أَصَابْتَهُمْ مُّصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ} وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالتَّمْرِثِ وَبَشِيرٍ
لِّلصَّابِرِينَ إِذَا أَصَابْتَهُمْ مُّصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ}

«Дагы албетте, Биз силерди кооп-коркунуч, ачкачылык мал-жаныңарды жана мөмө-жемиштерди азайтуу сыяктуу нерселер менен сынайбыз. (Эй Мухаммад) бирер кайгы келгенде: «Албетте, биз Аллахка таандыкпыз жана албетте биз Ага кайтуучуларбыз» - деген сабыр кылуучуларга сүйүнчү кабар бер. Дал ошолорго Эгесинен салават (мактоо) жана ырайым бар. Дал ошолор Туура Жолду табуучулар». (Бакара: 155–157).

Үчүнчүдөн: Аллах Таала адамга акыйкат менен батылдын бирөөсүн тандоо эркиндигин берди.

قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ ١٣٧

«Силерден мурун да көп жолдор-тажрыйбалар өткөн. Жерди кыдырып жүрүп Аллахтын динин жалган дегендердин акыйбеттери кандай болгонун бир көргүлө». (Али Имран: 137)

قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِن يَنْتَهُوْا يُعْغَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّتُ الْأَوَّلِينَ ٣٨

“(Эй, Мухаммад) кафир болгон адамдарга айткын, эгер (кафирлигин) токтотушса, өткөн күнөөлөрү кечирилет. Эгер дагы (кафирликке) кайтышса, анда алдыңкылардын (кафирлердин) сүннөттөрү (көргүлүктөрү) болуп өткөн эле го (тактап айтканда, алардын да баштарына абалкы кафирлердин күнү түшөт)”. (Анфал: 38)

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِّن رَّسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ۚ كَذَلِكَ نَسْلُكُهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ۚ لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ ۚ

“Алар да өздөрүнө келген ар бир пайгамбарды шылдың кылып күлүшкөн эле. Ошондой эле аны (тактап айтканда пайгамбардын үстүнөн күлүү кеселин) бардык кылмышкер-күнөөкөрлөрдүн дилдерине салып коебуз. Алар ага (Куранга) ыйман келтиришпейт. Акыйкатта болсо, абалкылардын сүннөттөрү-үлгүлөрү өткөн (тактап айтканда, абалкы кафирдик менен өткөн адамдардын акыбеттери эмне болгону белгилүү)”. (Хижр: 11–13).

Бул ыйык аяттар хактын түбөлүктүү табиятын жана өзгөрбөс Роббаний мыйзамды ачып көрсөтөт. Бул хак менен батылдын тынымсыз күрөшүнүн суннаты. Мурунку үмөттөрдүн тарыхы да ушул суннатка ылайык өткөн. Аллах Таала батыл жолдо жүргөндөрдү кантип жазалаганын көрсөтүп, ар бир доордогу кафирлерге ибрат кылган. Ошол эле учурда ыймандууларга бул аяттар бейишке алып баруучу жол сыноолор, шылдыңдоолор, жалганга чыгаруу жана тоскоолдуктар менен курчалганын эскертип турат.

Күнөөкөрлөрдүн жүрөктөрү өздөрүнүн амалдарынын кесепетинен ыйманга сокур болуп калат да анан ишенбей коюшат. Чындыгында Аллах адамга хак менен батылды, ыйман менен куфрду, жакшылык менен жамандыкты тандоо эркиндигин берген. Ошентип, адам кайсы жолду тандабасын, ошол тандоосу үчүн Аллах алдында жооп берет.

Аллах Таала мындай деген:

﴿لَا أُقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ ۚ وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ ۚ وَالْوَالِدُ وَمَا وَلَدَ ۚ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ ۚ أَيْحَسِبُ أَنْ لَّنْ يَفْعَرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ ۚ يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَالًا لُبَدًا ۚ أَيْحَسِبُ أَنْ لَّمْ يَرَهُ أَحَدٌ ۚ أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ ۚ وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ ۚ وَهَدَيْنَاهُ الْأَلْجَدَيْنِ ۚ﴾

“(Эй, Мухаммад), мына ушул шаарга сен да мына ушул шаарда жашайсың - дагы ата жана андан болгон балдарга (тактап айтканда Адам алайхис-салам жана анын бардык урпактарына) ант кыламын. Чындыгында, Биз инсанды мээнет-машакатка жараттык. Ал өзүнө эч кимдин күчү жетпейт деп ойлойбу?! Ал (мактанып): «Өтө көп мал-дүнүйөнү (сарптап) жок кылдым», дээр. Ал өзүн (мал-дүнүйөсүн эл көрсүнгө сапырып жаткан учурунда) эч

ким көрбөгөн, деп ойлойбу?! (Жок, Аллах Таала ар убакта ар нерсени көрүп-билип турат!). Акыры Биз ага эки көз, тил жана эки эрин (тартуу) кылбадыкпы?! Жана Биз аны эки бийиктикке жолдон койдук ко!.” (Балад: 1–10).

Бул жерде النجدة сөздөрү жакшылык менен жамандык жолдорун билдирет.

Ошондой эле Аллах Таала мындай деген:

﴿هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَّذْكُورًا ۝ إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ۝ إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ۝۳﴾

“Чындыгында инсандын үстүнө замандан ал тилге алаарлык бир нерсе болбогон убакыт - мезгил да келген. Чындыгында, Биз инсанды (бойго жеткенинен кийин шарият буйруктары менен) сыноо максатында (аталык жана энелик сууларынан) аралаш болгон бир нутфадан-уруктан жараттык. Анан аны (Биздин аяттарыбызды тыңшашы жана ааламдагы Биздин бардыгыбызга күбө болуп турган белгилерди көрүүсү үчүн) угуучу, көрүүчү кылып койдук. Чындыгында, Биз аны (инсанды) ал шүгүр - ырахмат айтуучу - мусулман болсо да жана шүгүрсүз - кафир болсо да (Туура) Жолго хидаят кылдык (тактап айтканда шүгүр кылуучулар Биз аларды хидаят кылган Туура Жолду - Чыныгы динди бекем тутушат, шүгүрсүздүк кылуучулар болсо өздөрүнө көрсөтүлгөн Туура Жолдон жүз үйрүп кетишет)”. (Инсан: 1–3).

Бул адамдын милдеттүү жоопкерчилигинин жана эсепке тартылышынын чөйрөсү, анткени Аллах Таала адамга жакшылык менен жамандык, акыйкат менен батыл, Аллахтын дини менен минхажын кармануу же өз кумарына ээрчүү ортосунда тандоо укугун берген.

Ошондуктан сыйлык же жаза адамдын тандоосуна жараша болот. Эгер ал акыйкаттын жолун тандаса, анда Аллахтан жардам алат жана бул дүйнөдө үстөмдүк табат, акыретте болсо Аллахтын ыраазычылыгына, кечиримине жана асман менен жердин көлөмүндөгү бейиш бактарына ээ болот.

Ал эми ким батылдык, кафирлик, жакшылыкка каршы чыгуу жана жер жүзүндө бузукулук кылуу жолун тандаса, анда анын жазасы бул дүйнөдө да, акыретте да Аллахтын каары болот.

Аллах Таала мындай деген:

﴿فَلَنَأْتِيَنَّاهُمْ بِسُحُوفٍ مَّاءٍ يَأْتِيَنَّهُم مِّمَّيْ هَٰذِي فَمَن تَبِعَ هَٰذِي فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۝۳۸ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۝۳۹﴾

“Ал жайдан (бейиштен) баарыңар түшкүлө!” дедик. Эми, силерге Мен тараптан хидаят келгенде, ошол Туура Жолго түшкөн адамдарга коркунуч жок жана алар кападар да болбойт. Биздин аят-белгилерибизге ишенбегендер, жалган деген кишилер түбөлүккө тозокто калышат”. (Бакара: 38–39).

Төртүнчүдөн: хак менен батылдын тынымсыз күрөшү.

Хак менен батылдын, жакшылык менен жамандык жолунун, акыйкат ээлери менен батыл тараптагылардын ортосундагы бул тынымсыз күрөш — кыяматка чейин токтобой турган күрөш. Бул сөзсүз боло турган, эч качан бир багытка айкалышпаган каршы туруу.

Демек, хак ээлери менен батыл ээлери ортосундагы мамиле душмандык мамиле. Хак ээлери үчүн батыл ээлерин дос тутуу харам, аларды душман катары гана кабыл алуу фарз.

Ал эми бул күрөштүн натыйжасы хактын батыл үстүнөн жеңиши. Себеби, хак ээлери Аллахтын жардамы жана колдоосу менен болот.

Аллах Таала мындай дейт:

﴿الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِّنْ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ٦٧ وَعَذَّ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتُ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ وَلَعْنَهُمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِمٌ ٦٨﴾

“Мунаафык эркектер жана мунаафык аялдар бир-биринен (тактап айтканда кафирдикте бир-бирине окшошот). Алар жамандыкка үндөшөт, жакшылыктан токтотушат жана (Аллах жолунда кайыр-садага кылуудан) колдорун (өздөрүн) тыйышат. Алар Аллахты унутушкан соң, Аллах да аларды унутту. Албетте, мунаафыктар чыныгы фасык-баш ийбестер. Аллах мунаафык эркек жана мунаафык аялдарга, ошондой эле кафирлерге алар түбөлүк кала турган тозок отун убада кылды. Ошол алар үчүн жетээрлик. Аллах аларды каргыштады. Алар үчүн туруктуу азаб-кыйноо бар”. (Тообо: 67–68).

Ошондой эле Аллах Таала мындай дейт:

﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُعِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ٧١﴾

“Момун эркек жана момун аялдар бир-бирине дос. Алар (бири-бирин) жакшылыкка үндөшөт, жамандыктан токтотушат, намазды толук аткарышат, зекетти беришет. Аллах жана Анын пайгамбарына моюн сунушат. Дал ошолорго Аллах ырайым кылат. Албетте Аллах кудуреттүү, даанышман”. (Тообо: 71).

Мына ушул күрөштүн жана душмандыктын бар экенин ырастаган дагы бир далил, кафирлердин Исламды жана мусулмандарды жок кылуу тууралуу тынымсыз ойлонуусу. Алар бул максатка жетүү үчүн мал-мүлкүн, күч-аракетин жана убактысын аябайт.

Аллах Таала мындай деген:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِنَصِصُوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَسَيُنفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلِبُونَ وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ ۚ﴾ ۳۶

“Албетте, кафир болгон кимселер байлыктарын адамдарды Аллахтын жолунан тосуу үчүн иштетишет. Анан, аны сарпташат го, кийин ошол (байлыктары) өздөрүнө өкүнүч болот, кийин жеңилишет. Кафир кимселер тозокко ташталышы үчүн топтолушат”. (Анфал: 36).

Куран бул күрөштү жана душмандыкты кандай бекем жана анык баян кылганын дагы карап көрөлү. Аллах Таала мындай дейт:

﴿وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ ۚ قُلْ إِنَّ هُدَىٰ اللَّهِ هُوَ الْهُدَىٰ ۚ وَلَئِنَّ آتَيْتُمُوهَا هُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكُمْ مِنْ الْعِلْمِ مَا لَكُمْ مِنْ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ۚ﴾ ۱۲۰

“Яхудий жана насранийлер, сен алардын динине ээрчимейинче эч качан сага ыраазы болушпайт. Айткын: “Аллахтын Жолу гана акыйкат жол!”. Ант болсун, эгер сага келген чыныгы билимден соң алардын көңүлдөрү каалаган нерсеге ээрчисең, Аллахтан сага дос да, жардамчы да болбойт.”. (Бакара: 120).

Ошондуктан, мусулман адамдын мусулман эместер менен болгон мамилеси сөзсүз түрдө душмандык жана күрөш мамилеси болуп эсептелет.

Ошол себептен улам, Аллах Таала кафирлерди дос тутууну харам кылган. Ал мындай деген:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْفُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي تُسِرُّونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ۚ﴾ ۱

“Эй, момундар, Менин да душманым жана силердин да душманыңар (болгон мушриктерди) дос тутпагыла! Силер аларга достук (тууралуу кат-кабар) жибересиңер, акыйкатта алар силерге келген Чындыкка (дин жана Куранга) кафир болушкан! Алар пайгамбарды да, силерди да Роббиңер болгон Аллахка ыйман келтиргениңер себептүү (өз журтттарыңардан) кууп чыгышууда го! Эгер силер Менин жолумда жихад кылуу үчүн Менин ыраазылыгымды каалап чыккан болсоңор (ал учурда мушрик-кафир

кимселерди дос тутпагыла)! Силер алар менен жашырын достук кылуудасыңар! Акыйкатта болсо, Мен силер жашырган нерсени да, ашкере кылган нерсени да абдан жакшы Билүүчүмүн! Силерден ким ушул (иш)ти кылса, демек, ал туура жолдон азганы анык!”. (Мумтахана: 1).

Бешинчиден: Иблистин (шайтандын) фитнасы.

Аллах Таала Иблистин жана аны ээрчиген шайтандардын бардыгын жиндер дүйнөсүнөн жараткан. Ал өз Эгесинин буйругуна каршы чыгып, Адамга сажда кылуудан баш тарткандан кийин Аллах аны Өз рахматынан кууп чыгарды. Ошондон кийин Иблис өзүнө ант берип, адам баласын азгырып, аны акыйкат жолунан тайдыруу үчүн аракет кылып келүүдө. Бул болсо адам үчүн ыймандын күчүн, чын ниеттүүлүгүн жана Аллахка моюн сунуудагы туруктуулугун сынаган чоң сыноо.

Бирок Иблистин фитнасы адамга шылтоо болуп бере албайт. Анткени Аллах Ырайымдуу жана Адилеттүү Зат. Ошондуктан Аллах Таала Китеп жана Сүннөт аркылуу адамды шайтандын издерин ээрчүүдөн көп жолу эскерткен. Ошол эле учурда, Аллах шайтандын адам үстүнөн эч кандай күчү жок экенин да ачык билдирген. Демек, ким шайтанды ээрчисе, бул анын өз эрки менен жана ыйманынын алсыздыгынан болот. Ал эми ыйманы бекем, чынчыл момунга шайтан жол (бийлик) таба албайт.

Аллах Таала мындай деген:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنكَرِ وَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَاىَ مِنْكُمْ مِّنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ٢١﴾

“Эй, момундар, шайтандын изинен ээрчибегиле! Ким шайтандын изинен ээрчисе, анда албетте (шайтан) бузуктукка жана жамандыкка буюрат. Эгер, силерге Аллахтын берешен жоомарттыгы болбогондо, силерден бир да киши (бир да күнөөдөн) таза болбойт эле. Бирок, Аллах (берешен–жоомарттыгы менен) Өзү каалаган кишини тазалайт. Аллах угуучу, билүүчү”. (Нур: 21).

Аллах Таала мындай деген:

﴿أَلَمْ ءَاْخِذْ إِلَيْكُمْ بِبَنِي ءَادَمَ أَن لَّا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ٦٠ وَأَن ءَعْبُدُونِي هَٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ ٦١ وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ٦٢﴾

“Мен силерге: «Эй, адам балдары, шайтанга сыйынбагыла! Себеби ал силерге ачык душман. Мага гана сыйынгыла! Мына ушул Туура Жол» деп буюрган эмес белем. Анык, (шайтан) силердин

ичиңерден көп урпактарды жолдон адаштырды. Акыры, акыл жүгүртүүчү болбодуңарбы?!". (Йасин: 60–62).

Ошондой эле Аллах Таала мындай дейт:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِاللَّهِ الْغُرُورُ ۚ إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ٦٦﴾

“Эй, инсандар, албетте Аллахтын (кайра тирилтүү жана бул дүйнөдө кылып өтүлгөн жакшы - жаман иштердин сыйлык - жазасын берүү туурасындагы) убадасы акыйкат (убада). Демек, эч качан силерди бул дүйнө турмушу алдап койбосун! Дагы эч качан силерди Аллах (бардык күнөөлөрдү кечип жйберет, деп) алдоочу (шайтан) алдап койбосун! Чынында шайтан силерге душман, демек, аны душман туткула! Шек-күмөнсүз, ал өз тобун (өзүнө ээрчиген кишилерди) тозок ээлери болуулары үчүн чакырат. (Фатыр: 5–6).

Ошондой эле Аллах Таала мындай деген:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوتَ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ١٦٨ إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ١٦٩﴾

“Эй, адамдар! Жер жүзүндө адал-таза нерселерден жегиле, шайтандын артынан ээрчибегиле. Шексиз, ал силерге ачык душман. Ал силерди жамандык менен ыпластыкка жана Аллах тууралуу өзүңөр билбеген нерсени айтууга буюрат”. (Бакара: 168–169).

Мусулмандын бул мыйзамдарга мамилеси.

Аллах Таала адамды өзгөрүлгүс табият менен жараткан. Адамдын табиятында ага жан киргизген, анда бул ааламдагы макулуктар жана мыйзамдар менен өз ара аракеттенүүгө түрткү берген жандуу энергия бар. Бул энергия анын муктаждыктарын жана гарыйзаларын кандырууга багытталат. Мындан тышкары, адамды бардык макулуктардан айырмалаган акыл да берилген. Ал — таклифтин негизи. Демек, адам бул суннаттар менен өз ара аракеттенбей, алардан таасир албастан жашай албайт.

Эми суроо туулат: бул суннаттардын адамдын жашоосуна тийгизген таасири кандай? Бизди бул жерде кызыктырганы — мусулмандын жашоосуна болгон таасири. Анткени ар бир адамдын жүрүм-туруму анын жашоодогу түшүнүктөрүнө жараша болот, ал эми түшүнүктөр анын акыйдасына негизделет. Ислам акыйдасы туура акыйда болгондуктан, суннаттарга ишенүү жана алардын өзгөрүлгүс, алмашкыс экенине ишеним ушул улуу акыйданын ажырагыс бөлүгү болуп саналат. Ушул акыйданын негизинде Ислам Үммөтү

калыптанган, бул анын биримдигинин, күчүнүн, сакофатынын, хазаратынын жана терең тамырларынын негизи болгон. Натыйжада, ал миң жылдан ашуун убакыт иззатка, жеңишке жана үстөмдүккө ээ болуп келген.

Аллахтын суннаттары мусулман үчүн бул дүйнөдө аракет кылууга тоскоол болбойт. Анткени Аллах Таала адамды жер үстүндө Ага ибадат кылуучу жана оңдоочу кылып халифа кылды. Бул болсо биз үчүн ыраазы болгон Роббаний манхажга ылайык жашоону талап кылат. Мусулмандын Аллахка болгон бекем ыйманы жана акыйда менен байланышкан бардык нерселерге, анын ичинде Аллахтын өзгөрүлбөс, алмашкыс сүннөттөрүнө болгон ишеними — аны бул дүйнөдө Аллахты ыраазы кыла турган иштерди кылууга түрткү берет. Натыйжада, Аллахтын кечиримине жана бейишине жетүү бактысына ээ болот.

Анткени мусулман адам өзүнүн жаратылыш максаты жер жүзүн оңдоо жана Аллахка ибадат кылуу экенин жана ар бир амалынан сурак болорун билгенде, бул түшүнүк аны бардык күчүн жана чечкиндүүлүгүн жумшап, ушул максатка жетүү үчүн тынымсыз иштөөгө түрткү берет. Ал ар дайым акыретти, ал жактагы эсеп менен сый-жазаны көз алдына алып, чарчабайт жана жадабайт, өзүнүн бүт өмүрүндө чыныгы ихластык жана аракетчил кулдун мисалы болот. Бул мааниде ал Али ибн Абу Талибдин (Аллах анын жүзүн нур кылсын) сөзүн чагылдырат:

“اعمل لدنياك كأنك تعيش أبداً، واعمل لآخرتك كأنك تموت غداً”.

«Дүнүйөң үчүн түбөлүк жашай тургандай амал кыл, акыретин үчүн эртең өлө тургандай амал кыл».

Мындай инсан тууралуу Аллах Таала айткан төмөнкү аят туура келбейт:

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُشْهَدُ اللَّهُ عَلَى مَا فِي قَلْبِهِ وَهُوَ أَلَدُ الْخِصَامِ ۚ وَإِذَا تَوَلَّى سَعَىٰ فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ ۗ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفُسَادَ ۚ وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ وَلَيْسَ الْمِهَادُ ۚ﴾ (206)

“(Эй, Мухаммад), адамдардын арасында ушундайлары да бар, анын сүйлөгөн сөздөрү бул дүйнөдө сага кызык туюлат. Ал өзү (Исламга) эбегейсиз душман боло туруп дилиндеги “ыйманына” Аллахты күбө келтирет. (Жаныңдан) узаганда болсо, жерде бузукулук кылуу үчүн эгиндерди, мал-жанды кыйратып, жок кылуу үчүн желип-жортуп аракет кылат. Аллах болсо бузукулукту жакшы көрбөйт. Качан ага: «Аллахтан корккун!» - деп айтылса, аны текебердиги күнөөгө жетелейт. Ага жаханнамга ылайык. (Ал) кандай гана жаман жай!”. (Бакара: 204–206).

Тескерисинче, момунга төмөнкү аят туура келет:

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ٢٠٧﴾

“Адамдардын арасында Аллахтын ыраазылыгын табуу үчүн өз жанын аябагандар да бар. Аллах пенделерине камкор, ырайымдуу”. (Бакара: 207).

Жана дагы Аллах Таала айтат:

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ١٦٢﴾

“Айткын (эй Мухаммад): “Албетте намазым, ибадаттарым, тирүүлүгүм жана өлүмүм да ааламдардын Раббиси болгон Аллах үчүн”. (Анъам: 162).

Ошондой эле, мусулмандын эки жолдун — акыйкат менен батыл жолдун — бар экенине, алардын ортосундагы күрөш сөзсүз болоруна жана акыйкаттын сөзсүз жеңерине, жеңиш болсо Аллахтын колунда экенине болгон ишеними аны дайыма акыйкатты издөөгө жана изилдөөгө түртөт. Ал аны таанып, ага ишенип гана тим болбостон, ага амал кылат жана андан кийин аны жайылтууга аракет кылат. Анткени Аллах Таала бизге Исламга даъват кылууну фарз кылган.

Мусулман ар дайым Аллахтын коштоосунда болууга умтулат жана Аллах жана Анын элчиси ﷺ буйруган, жеңишке алып баруучу бардык себептерди колдонууга аракет кылат жана ал үмүтсүздүктөн жана көңүлүнүн чөгүп калуусунан алыс болот, тескерисинче, өз ишинде чечкиндүү жана кайраттуу болуп, дайыма жеңиш жана ийгилик жөнүндөгү сүйүнүч менен жашайт. Анткени ал ага важиб болгон иш аракет кылуу экенин, ал эми натыйжа т.а. жеңиш да, ийгилик да Аллахтын колунда экенин жакшы билет.

Ошондой эле, момундун сыноо суннатына болгон ишеними аны сабырдуу, Аллахтын адилеттүүлүгүнө ишенген жана Анын өкүмүнө ыраазы болгон адам кылат. Ал сыноонун артында да даанышмандык бар, анын өзүндө да ырайым бар экенин билет. Анткени сыноо аркылуу адамдар айырмаланат, жакшылары жамандарынан, чыныгы ыймандуулары жалган ыйман келтиргендерден ажыратылат. Ошондой эле, бул ырайым да болуп саналат, анткени момун Аллахтын өкүмүнө ыраазы болуп, сыноого сабыр кылуу анын күнөөлөрүнүн кечирилишине жана даражаларынын жогорулашына себеп болорун билет.

Бул ишеним аны оң маанайдагы, бекем адам кылат. Аллах аны ар сапар сыноого алганда, анын ыйманы жана Аллахка болгон ишеними дагы да бекемделет. Ал үмүтсүздүккө жана көңүл чөгүүгө жол

бербейт, тескерисинче, максатына чечкиндүүлүк жана кайраттуулук менен умтулат.

Пайгамбарыбыз ﷺ айткан:

«عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ، وَلَيْسَ ذَاكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ، إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَاءٌ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَاءٌ صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ»

«Момундун иши кандай гана керемет! Анын ар бир иши жакшылык. Эгер, ага кубаныч жетсе, шүгүр кылат жана ал үчүн жакшылык болот. Эгер, ага жамандык жетсе, сабыр кылат жана ал үчүн жакшылык болот». (Муслим риваяты).

Аллах Таала да айтат:

﴿إِنَّمَا يُوفَى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾

“Шек-күмөнсүз, сабыр такаат кылуучуларга ажр-сыйлыктары эсепсиз толук кылып берилет”. (Зумар: 10).

Ошондой эле Аллах Таала айткан:

﴿وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ﴾

“Дагы Раббинер билдирген (бул сөздөрдү) эстегиле: «Ант болсун, эгер берген ниъматтарыма шүкүр кылсаңар, албетте (аларды дагы да) арттырамын. Анан, эгер (ниъматыма) кафирдик кылсаңар, албетте азабым да абдан катуу». (Ибрахим: 7).

Мусулман бул сыноо суннаты аркылуу дүйнөнүн чыныгы маңызын түшүнөт. Бул дүйнө — сыноо жайы, аягы бар убактылуу баскыч гана, андан соң түбөлүк акырет жашоосуна өтөт. Демек, бул дүйнө акыретке алып баруучу жол гана. Ошондуктан анын бул дүйнөдөгү амалынын максаты — акырет. Эгер бул дүйнөдөн эч нерсеге ээ болбосо да, ага кайгырбайт, анткени анын акыры акырет жана анын чыныгы жеңиши ошол жактагы ийгилик.

Пайгамбарыбыз ﷺ айткан:

«موعدي معكم ليس الدنيا، موعدي معكم الآخرة.»

«Менин силер менен жолугушуум бул дүйнөдө эмес, акыретте».

Ошондуктан мусулман ихластык менен эмгектенген, тынымсыз аракетчил, кайраттуу жоокер, душмандарына каршы жихадда эр жүрөк жана бекем болот. Ал өлүмдөн коркпойт, анткени жашоо менен өлүм Аллахтын колунда экенине бекем ишенет. Ошол эле учурда, ал ибадат кылуучу, такыба адам, анын сыпаты мындай:

«Күндүзү жоокерлер, түндөсү ибадат кылуучу сопулар».

Акырында, бул теманы төмөндөгү бардык маанилерди камтыган кеңири хадис менен жыйынтыктоодон башка жол таппадым. Ал хадис

бизге ар дайым Аллах Тааланын жаратылыштагы суннаттарын эстеп жүрүүнү үйрөтөт, мусулмандын жүрөгүндө Аллахка тобокел кылуу акыйдасын тирилтет, Ага таянып, Анын ыраазылыгын табууга жана буйруктарын аткарып, кайтарууларынан тыйылууга шыктандырат. Ошондой эле бул хадис мусулмандын көңүлүнө иззат сезимин жана Аллахтан башка эч кимден коркпоо бекемдигин орнотот.

Абдуллах ибн Аббас (رضي الله عنهما) мындай деп айткан:

«Бир күнү мен Пайгамбарыбыз ﷺдын артында отурдум. Ал мага мындай деди:

يا غلام، إني أعلمك كلمات: احفظ الله يحفظك، احفظ الله تجده تجاهك، إذا سألت فاسأل الله، وإذا استعنت فاستعن بالله، واعلم أن الأمة لو اجتمعت على أن ينفعوك بشيء لم ينفعوك إلا بشيء قد كتبه الله لك، ولو اجتمعوا على أن يضروك بشيء لم يضروك إلا بشيء قد كتبه الله عليك، رُفعت الأقلام وجفت الصحف.

«Эй, жигит, мен сага ушундай сөздөрдү үйрөтөмүн. Аллахты эсинде сактасаң, Аллах да сени сактайт. Аллахты эсинде сактасаң, Аны алдындан табасың. Эгер, сурасаң, Аллахтан сура, эгер, жардам сурасаң, Аллахтан жардам сура. Эсинде болсун, эгер бүткүл адамдар сага бирер пайда келтирүү үстүндө чогулса, Аллах жазган пайданы гана келтиришет. Эгер, сага бирер зыян келтирүү үстүндө чогулушса, Аллах жазган зыянды гана жеткиришет. Калем көтөрүлгөн жана барактар кургаган». (Ат-Тирмизи риваяты).

Акыркы дубаларыбыз болсо бүткүл ааламдардын Раббиси Аллахка алкоо-мактоо айтуу. □

АСКЕРСИЗ БАСЫП АЛУУ: АЛТЫ АРАБ МАМЛЕКЕТИ ӨЗҮНҮН АСКЕРИЙ АЧКЫЧТАРЫН ВАШИНГТОН МЕНЕН (ТЕЛЬ-АВИВГЕ) КАНТИП ТАПШЫРДЫ

«Аль-Ваъй» журналынын редакциясы

«Вашингтон пост» гезитинин иликтөөсүнө талдоо:

Өкмөттөр ортосундагы жашыруун көпүрө: алты араб режими Газа согушу учурунда сионисттик вужуд менен кантип кызматташкан?

Кандуу айлампа жана үзгүлтүккө учураган маалыматтык жымжырттык шартында «Вашингтон пост» менен ICJ биргелешип өткөргөн иликтөө жашыруун аскерий жана коопсуздук кызматташуу тармагын дүйнөгө ачыктады. Бул тармак (израил) менен алты араб мамлекетин – алар Газага чабуулду ачык сындап чыкканына карабастан – өз ара байланыштырган. Америкалыктар бул «коопсуздук келишимин» “Regional Security Construct” (“Регионалдык коопсуздук түзүлүшү”) деп атаган.

«Вашингтон пост» гезитинин ICJ менен биргелешкен “Arab states expanded cooperation with Israeli military during Gaza war, files show” (“Газа согушу учурунда араб мамлекеттери (израил) армиясы менен кызматташууну кеңейткенин документтер көрсөттү”) деген аталыштагы иликтөөсүндө төмөнкүлөр ырасталган:

АКШнын Борбордук командачылыгы (CENTCOM) жетектеген аскерий-коопсуздук кызматташуу структурасы бар экени аныкталды. Ал баскынчы сионисттик түзүмдү алты араб режими менен (Саудия, Мисир, Иордания, Катар, Бахрейн жана БАЭ) бириктирип турат. Бул кызматташуу Газа согушунун жүрүшүндө жашыруун кеңейип, “Regional Security Construct” («Регионалдык коопсуздук түзүлүшү») аттуу чатырдын алдында жүргүзүлгөн. Ал жалпы пландаштыруу, маалымат алмашуу жана абадан коргонуу тармагындагы интеграциянын жогорулашын камтыйт. Ошол эле учурда, бул араб режимдеринин расмий билдирүүлөрү Газадагы кыргынды оозеки сындап жаткан!

Биз бул макалада “Вашингтон пост” жарыялаган материалдарды жөн гана кайталап бербейбиз, тескерисинче алардын контексттерин жана себептерин терең талдайбыз, далилдерди текшеребиз жана суроолорду коёбуз:

Эмне үчүн мындай кызматташуу болду? Бул калктын кызыкчылыгына, Исламга жана ахлакка канчалык туура келет?

Ахлакый абалдын жыйынтыгы: бул «саясий тең салмактуулук» эмес, бул кыргын салуучу машинанын ачылып калган шериктеши

болуу. Аллах алдында, Үммөт алдында жана тарых алдында айыптоого тийиш болгон ачык кыянаттык тил табышуу.

Мамлекеттер жана шериктештер: ким катышкан, ким четте калган? Документтерде ачык көрсөтүлгөндөй, кызматташууга (израил) жана Саудия, Мисир, Иордания, Катар, Бахрейн жана Бириккен Араб Эмираттарынан турган араб мамлекеттери катышкан. Ошондой эле Кувейт менен Оман документтерде «ыктымал шериктештер» (Potential Partners) катары көрсөтүлгөн.

Жүйөлөр жана механизмдер: координация кандай жүргүзүлгөн? Регионалдык коопсуздук түзүлүшү (Regional Security Construct). Бул аталыш АКШнын Борбордук командачылыгында (CENTCOM) 2022–2025-жылдары колдонулган ички “PowerPoint” презентацияларында пайда болгон. Документтерге ылайык, бул презентациялар шериктеш өлкөлөрдүн борборлоруна, ал тургай айрым учурларда “Five Eyes” альянсына (АКШ, Британия, Австралия, Канада, Жаңы Зеландия) да таратылган.

Документтерде баса белгиленгендей, бул кызматташуу жаңы расмий альянс эмес жана жыйындар «купия түрдө» (in confidence) өткөрүлүүгө тийиш экени көрсөтүлгөн.

Коргонуу жана радардык интеграция: ички слайддарда мындай деп айтылат: «Алты мамлекет америкалык коргонуу системалары аркылуу абанын жарым-жартылай сүрөтүн (partial air picture) алышат».

Башкача айтканда, ар бир мамлекет өзүнүн радарларынан же байкоо сенсорлорунан алынган маалыматтарды жөнөтөт, ал маалыматтар борбордук платформа аркылуу башка мамлекеттердин маалыматтары менен бириктирилет.

Айрым өлкөлөр өз радарлары аркылуу да түз катышууда. Презентациялардын биринде мындай деп көрсөтүлгөн: “Two partner nations sharing their own radar data via a U.S. Air Force squadron.” (The Washington Post). «Эки шериктеш мамлекет өздөрүнүн радар маалыматтарын АКШнын Аскер-аба күчтөрүнүн бир эскадрону аркылуу бөлүшүүдө». (The Washington Post).

Бул байланыш (израилге) жана анын өнөктөштөрүнө расмий жарыяланбаган кеңири чалгындык терезени камсыздайт.

Эмне жөнүндө алмашуу жүргүзүлөт? Долбоорго катышкан мамлекеттер өздөрүнүн радарларынан жана эрте эскертүү системаларынан реалдуу убакыттагы маалыматтарды жөнөтүшөт: абадагы объекттердин жайгашуусу, учактардын жана учкучсуз аппараттардын багыттары, ракета учуруу сигналдары, тосуу чекиттери, ошондой эле союздаштардын ортосунда жаңылыш

кагылышууну болтурбоо үчүн “дос же душманды аныктоо” (Identification Friend or Foe) маалыматтарын өз ара алмашып турат. Бул маалыматтар америкалык борбордук платформада бириктирилип, “бирдиктүү аймактык аба сүрөтүн” (Regional Air Picture) түзөт.

Аскердик мааниси: бул сүрөт (израилге) жана АКШнын командачылыгына Перс булуңунан Чыгыш Жер Ортолук деңизи багытына чейинки аба мейкиндигин реалдуу убакытта көрүүгө мүмкүндүк берет. Натыйжада Иран, Йемен же Палестинанын ар кандай кыймылы окуя болгондон бир нече мүнөт мурда эле байкалат жана коргонуу системалары аны тосуп калууга кайра багытталат. Ошондой эле бул (Израил) аба күчтөрүнө араб аба мейкиндигинде түз байкалбастан коопсуз уча алат жана операция пландаштыруу мүмкүнчүлүгүн кеңейтет.

Стратегиялык максаты: Вашингтондун көзөмөлү алдында араб жана (Израил) коргонуу системаларын “жалпы калканга” бириктирүү аркылуу “ирандык коркунуч” деп аталган нерсеге каршы бирдиктүү чеп түзүү. Ошол эле учурда (израилдин) аба үстөмдүгүн сактоо жана анын Газа менен Сириядагы операцияларын коркунучсуз улантуусун камсыз кылуу.

Кооп-коркунучу: бул интеграция айрым араб радарларын баскынчы армиянын “көздөрүнө” айландырат, каршылык кыймылдарынын аракеттерин ачып берип, аба чабуулдары үчүн логистикалык колдоону камсыздайт. Натыйжада согуштун узакка созулушуна, катышкан өлкөлөрдүн эгемендүүлүгүнүн бузулушуна жана элдеринин коопсуздук чечимдерге болгон ишениминин кыйрашына алып келет.

Биргелешкен машыгуулар жана “жер алдындагы согуш” боюнча семинарлар: айрым документтерде машыгуулар Хамас колдонгон туннелдерди табуу, бузуу жана жер алдындагы жолдорду коопсуздандырууга багытталгандыгы көрсөтүлгөн. 2025-жылы АКШнын Кентукки штатындагы Форт-Кэмпбелл аскер базасында өткөн документтелген жолугушуулардын биринде өнөктөш өлкөлөрдүн өкүлдөрү туннелдер менен иштөө боюнча машыгууга катышкан.

Бул машыгууларда эмне болгон?

Катышкан өлкөлөрдүн офицерлерине, инженердик жана чалгындык бөлүктөрүнө туннелдерди аныктоо, кирүү жана жок кылуу ыкмалары үйрөтүлгөн. Бул үчүн жер алдындагы радарды (Ground Penetrating Radar), термелүү жана үн сенсорлорун, камералар жана багытталган жардыруучу жабдуулар менен жабдылган кичинекей роботтор колдонулат. Ошондой эле жер алдындагы тешиктерди кайра

колдонбоо үчүн аларды жабуу жана айланасын коопсуздандыруу ыкмалары үйрөтүлгөн.

Аскердик мааниси: “жер алдындагы согуш” Хамас жана Палестина каршылык топторунан коргонуу тактикасынын өзөгү болуп эсептелет. Бул ыкма Газа согуштарында яхудий армиясынын кайталап ийгиликке жетпешинин негизги себеби болгон. Ошондуктан бул машыгуулар Американын түз көзөмөлү алдында яхудий армиясынын тажрыйбасын араб аскерлерине өткөрүп берүү максатын көздөйт. Бул аркылуу жер алдындагы татаал шарттарда иштей ала турган бөлүктөрдү түзүү, талаа чалгын кызматтарынын кызматташтыгын чыңдоо жана операциялык координациянын натыйжалуулугун жогорулатуу максат кылынган.

Стратегиялык максаты: бул демилге араб армияларынын мүмкүнчүлүктөрүн «туннелдик согуштарга жана куралдуу топторго каршы күрөштө» яхудий согуштук доктринасына шайкеш кылып өнүктүрүүгө багытталган. Максат бул армияларды Вашингтон жетектеген жана (Тель-Авив) пайдаланып жаткан «аймактык коопсуздук тутумуна» интеграциялоо. Башкача айтканда, бул машыгуулар жөн гана тажрыйба алмашуудан чыгып, талаа доктринасын бириктирүүгө айланууда.

Кооптуулугу: мындай машыгуулар душманды араб аскерий аң-сезиминде нормалдаштырып, палестиналыктардын каны менен алынган согуштук тажрыйбаны жалпы окуу материалына айлантат. Ошондой эле, бул катышкан мамлекеттердин ахлакый жана саясий позициясын начарлатат. Анткени алар кыйыр түрдө баскынчынын Палестина каршылыгынын эң маанилүү куралдарынын бири болгон туннелдик тактиканы нейтралдаштыруу мүмкүнчүлүгүн жакшыртууга салым кошушат.

Маалыматтык операциялар жана «өнөктөштөрдүн баяны»: айрым материалдарда «маалыматтык операцияларды» (Information Operations) жүргүзүү планы көрсөтүлгөн. Анын максаты Ирандын өзүн палестиналыктардын укуктарын коргоочу катары көрсөткөн баянын жокко чыгаруу жана «аймактык өнөктөштөрдүн» жомогун т.а. гүлдөп-өсүү жана кызматташуу тууралуу сөздөрүн жайылтуу.

Документтердин биринде түз айтылат: “Propagate [a] partner narrative of regional prosperity and cooperation.” (The Washington Post). «Регионалдык гүлдөп-өнүгүү жана кызматташуу тууралуу өнөктөштүн көз карашын жайылтуу».

Бул жагдай координациянын чалгындык жана саясий мыйзамдуулугун колдогон бирдиктүү маалыматтык багыт түзүү боюнча макулдашылган аракет бар экенин көрсөтөт.

Маалыматтык операцияларда эмнелер жүрүп жатат?

Бул — яхудий түзүмү менен айрым араб мамлекеттеринин коопсуздук кызматташтыгын актаган жана нормалдаштырган аймактык жана эл аралык коомдук пикирди калыптандырууга багытталган уюшкан маалымат кампаниясы.

Методдор төмөнкүлөрдү камтыйт:

- атайын тандалган фактыларга негизделген видеоматериалдарды жана аналитикалык макалаларды даярдоо;
- жасалма аккаунттардын (боттордун) тармактарын колдонуу менен мазмунду массалык түрдө жайылтуу;
- «көз карандысыз эксперттер» катары көрсөтүлгөн адамдар менен масктерди уюштуруу;
- жайгашкан жер жана кызыгуулар боюнча белгилүү бир аудиторияларды бутага алган акы төлөнүүчү жарнамалык кампанияларды жүргүзүү;
- жергиликтүү жана аймактык социалдык медиа каналдарын колдонуу аркылуу «гүлдөп-өсүү» жана «кызматташуу» тууралуу кайталап берилген билдирүүлөрдү жайылтуу, муну менен каршылык кыймылы, палестиналыктардын укуктары жөнүндө баяндын ордун басуу.

Эмне алмашылат же жылдырылат? Борбордон даярдалган билдирүүлөр, максаттуу аудиториялардын тизмелери жана даяр медиа материалдар (кыска видеолор, инфографикалар, фикирий макалалар), ошондой эле төлөнгөн жарнамалар аркылуу бутага алуу үчүн аудиториялардын маалымат базалары жиберилет. Мындан тышкары, коомдук пикирдин абалы тууралуу чалгын маалыматтары да жиберилип, эң натыйжалуу билдирүүлөрдү түзүүгө колдонулат. Бул материалдар өнөктөштөрдүн ортосундагы коопсуз координациялык платформа аркылуу бөлүшүлөт.

Аскердик жана саясий мааниси: маалыматтык операциялар саясий жана коомдук чөйрөнү аскердик жана коопсуздук чараларын мыйзамдаштырууга даярдайт. Медиа деңгээлинде жашыруун кызматташтыкка байланышкан жаңжалдардын таасирин азайтып, талкууну «тутумдаштык жана туруктуулук» же «Иран коркунучу» жана «аймактык коопсуздук зарылдыктары» сыяктуу темаларга бурат.

Саясий жактан бул коомдук жана дипломатиялык калкан түзүп, өкмөттөргө болгон басымды азайтат жана коопсуздук саясатынын айрым элементтерин Батыш–араб–яхудий биргелешкен системасына өткөрүп берүүнү эл алдында актагандай көрсөтөт.

Стратегиялык максаты: катардагы Палестина элинин азап-тозогуна көңүл бурууну «коопсуздук», «гүлдөп-өнүгүү» жана «тышкы

коркунуч» өңдүү түшүнүктөргө буруп жиберген жаңы баяндын негизин түзүү. Ошентип, яхудий түзүмүн колдогон же анын талаадагы абалын бекемдеген ар кандай аскердик жана логистикалык кызматташтык саясий жана амалий жактан мыйзамдаштырылат. Кийинки жылдары бул баян тышкы саясаттагы прагматизмдерге жана коопсуздук чечимдерине негиз болуп калат.

Кооптуулугу жана ахлакый кесепеттери: элди жаңылыш багытка салуу, фактыларды жашыруу же бурмалоо элдик эркти бузат жана аң-сезимди алсыратат. Каршы баянды басуу, активисттердин жашоосун каралоо же сын пикир айткан үндөрдү жаманатты кылуу ыкмалары аркылуу жарандык эркин мейкиндикти жокко чыгарат.

Тарыхый чындыкты бурмалоо: «альтернативдүү чындыкты» жаратуу — зулум саясаттардын өмүрүн узартат жана жоопкерчиликке тартууга тоскоол болот.

Зыяндуу технологияларды колдонуу: ботторго, жасалма аккаунттарга, кибер-жолборс (электрондук троллдорго), «күчөтүү» алгоритмдерине жана, балким, жасалма видеолорго (deepfakes) таянуу — маалымат каражаттарына болгон ишенимди кыйратат жана коомдук поляризацияны тереңдетет.

Кыскача жыйынтык: бул жерде маалыматтык операциялар жөн гана убактылуу үгүт кампаниялары эмес, аскердик жана саясий операцияларды колдоп, алардын өмүрүн узартууга багытталган стратегиялык системанын бир бөлүгү. Алар согушту медиа аркылуу актоого, эл алдында «кабыл алууга мүмкүн» же «зарыл» көрүнүшкө айландырууга жетишет. Жана бул коопсуздук жана эл аралык кызматташтык менен бириккен медиа машинасынын эң коркунучтуу иши болуп саналат.

Корголгон байланыш платформасы жана бирдиктүү кибер борбор: документтерде өнөктөш өлкөлөр АКШнын башкаруусундагы коопсуз байланыш системасына (“U.S.-run secure chat system”) кошулганы айтылган. Бул система өнөктөш мамлекеттер менен америкалык командачылыктын ортосунда түз жана коопсуз байланыш жүргүзүүгө мүмкүндүк берет жана аларды биргелешкен чалгын платформасына туташтырат. Пландалган слайддарда 2026-жылга чейин «Бирдиктүү Жакынкы Чыгыш кибер борборун» (Combined Middle East Cyber Center) түзүү каралган. Анын милдети — кибер коргонуу жана өнөктөш өлкөлөр ортосундагы координацияны жүргүзүү.

Платформада жана кибер борбордо эмнелер болот?

Катышкан өлкөлөр америкалык аба күчтөрү башкарган коопсуз байланыш системасына киргизилген. Ал араб жана яхудий

операциялык бөлүктөрү менен АКШнын Борбордук командачылыгы (CENTCOM) ортосунда реалдуу убакыт режиминде байланышты камсыздайт. Бул платформа аркылуу талаа чалгын маалыматтары ыкчам алмашылат:

- эрте эскертүү сигналдары,
- ракетанын учурулган жерлери,
- учкучсуз аппараттардын активдүүлүгү,
- бөлүктөрдүн кыймылы.

Маалыматтар улуттук ички тармактар аркылуу эмес, шифрленген байланыш каналдары аркылуу өтөт. Ошол эле учурда, 2026-жылга карата ишин башташы күтүлгөн бирдиктүү аймактык кибер борбору курулууда. Анын милдети “ирандык” деп аталган кибер чабуулдарга каршы күрөшүү жана өнөктөш өлкөлөрдүн кибер коргонуу аракеттерин бир нукка салуу болуп саналат.

Аскерий мааниси: бул платформа жана борбор аймактагы башкаруу жана көзөмөл (C4I) тармагынын негизин түзөт. Алар араб жана яхудий командачылык борборлорун түз байланышта кармап, чечим кабыл алуу жана коргонуу же чабуул жасоо аракеттерин улуттук чечим кабыл алуу структураларынан өтпөстөн секунд ичинде ишке ашырууга мүмкүндүк берет. Мындан тышкары, кибер борбор маалыматтарды талдоо жана жасалма интеллект куралдарын бөлүшүү үчүн инфраструктура түзүп, электрондук көзөмөл жана чабуул жүргүзүүдө интеграцияны улуттук чек аралардан жогору деңгээлге чыгарат.

Стратегиялык максаты: Жакынкы Чыгыштагы коргонуу санариптик түзүмүн туруктуу америкалык көзөмөлдүн алдында бириктирүү. Натыйжада араб аскер системалары иш жүзүндө америкалык–яхудий операциялык тармактарына кошулат, ал эми сезимтал маалымат агымдары Вашингтон менен Тель-Авивдин байкоо жана коркутуу максаттарына кызмат кылган бирдиктүү ишенимдүү тутум аркылуу көзөмөлдөнөт.

Кооптуулугу: бул долбоор киберкоопсуздук жана электрондук көзөмөл ачкычтарын мамлекеттердин колуна алып, чет элдик башкаруу борборуна өткөрүп берет. Демек, коргонуу, бутага алуу жана көзөмөл сыяктуу маанилүү чечимдер улуттук эрктен тыш кабыл алынышы мүмкүн. Ошондой эле, бул яхудий түзүмү үчүн араб байланыш жана байкоо системаларына кыйыр жетүү мүмкүнчүлүгүн берип, коргонуу структураларынын купуялуулугун бузат жана аларды кош жактуу көзөмөл куралына айлантат. Муну менен технологиялык кызматташуу санариптик эгемендүүлүк ордуна көз карандылыкка

айланып, келечекте бөлүүгө мүмкүн болбогон коопсуздукка баш ийүүнү бекемдейт.

Иран ракеталарына каршы туруу: радар чынжырлары жана биргелешкен коргонуу. 2024-жылдын 13–14-апрель түндөрүндө Иран (израил) тарапка 300дөн ашуун учкучсуз аппарат жана ракета атты. Алардын басымдуу көпчүлүгү АКШ, Британия, Франция жана Иордания катышкан биргелешкен коргонуу калканы аркылуу кесиптик жана координацияланган аракеттер менен атып түшүрүлдү.

“Reuters” агенттигинин баалоосуна ылайык, америкалык күчтөр чабуул маалында өз алдынча 80ге жакын учкучсуз аппаратты жана 6 ракетаны жок кылган, бул АКШнын абадан тосуу тармагын башкаруудагы терең ролун көрсөтөт.

“Wall Street Journal” баяндагандай, Вашингтон жылдар бою күчсүз, бирок туруктуу аймактык альянсты түзүп, эрте эскертүү системаларынын, аба жолдорунун жана радарлык көзөмөлдүн өз ара байланышкан түзүлүшүн түзгөн. Бул апрель айындагы окуяларда «аймактык аба коргонуу интеграциясынын» иш жүзүндөгү сыноосуна айланды. Иордания ичинде болсо, өз аба мейкиндигинде ондогон учкучсуз аппараттарды атып түшүргөндөн кийин коомдук нааразылык чыккан, бирок бийлик бул кадамды «суверенитетти жана жарандардын коопсуздугун коргоо» катары түшүндүргөн.

(Израилдин) мүмкүнчүлүктөрүнө тийгизген таасири: бул аймактык калкан «тосуп калуу ыктымалдыгын» мурун болуп көрбөгөн деңгээлге чыгарып, узак аралыктагы чабуулдардын таасирин азайтты жана (израилге) Газага каршы операцияларын улантуу үчүн көбүрөөк убакыт жана чечим эркиндигин берди.

Иранга каршы (израилдик) соккулар үчүн шарт түзүү (колдоочу чөйрө): кээ бир араб борборлору ачык түрдө «чабуулдук учууга уруксат» жарыялабаса да, араб өлкөлөрү катышкан байкоо жана тосуу тармактары, ошондой эле АКШнын алдыңкы базаларынан берилген колдоо (израил) үчүн Иран жана анын союздаштарына каршы операцияларга ыңгайлуу шарт түздү. Мында эрте эскертүү, кагылышуудан качуу маршруттары, абада күйүүчү май менен камсыз кылуу жана аба кырдаалы боюнча маалымат алмашуу сыяктуу элементтер бар. “WSJ” бул системаны апрелдеги чабуулду токтотууда жана кеңири аймактык кризистин алдын алууда «негизги тирек» деп атаган.

“Washington Post”/ICJ документтеринде да «жарым-жартылай бирдиктүү аба сүрөтү» (partial air picture) түзүлгөнү тастыкталат. Ал өнөктөш өлкөлөрдүн радарларынан алынган маалыматтар менен толукталып, АКШ башкарган коопсуз байланыш платформалары

аркылуу реалдуу убакыт режиминде координация жүргүзүүгө мүмкүндүк берет.

Жыйынтык: маалыматтык жана операциялык мейкиндикти (израил) аба күчтөрүнө ачып берүү Иран менен түз кагылышуудагы тобокелдиктерди жана чыгымдарды азайтып, Газадагы согуштук аракеттерди улантуу мүмкүнчүлүгүн бекемдеди.

Хусийлердин ракеталары менен учкучсуз учактарын аныктоо жана тосуу: 2023-жылдын аягынан тарта хусийлер Кызыл деңизде жана Баб-уль-Мандеб кысыгында (израил) менен байланышкан же аны колдогон жүктөргө каршы интенсивдүү чабуулдарды жүргүзө башташты. АКШ жана Батыштагы өнөктөштөр бул чабуулдарды тосуп жана алдын ала сокку операцияларын жетектеп, бир катар араб мамлекеттеринин деңиз коопсуздугунун жалпы түзүмүндө саясий жана логистикалык жактан катышты.

CENTCOM маалыматына ылайык, 2024-жылдын 23-мартындагы билдирүүдө Кызыл деңиз үстүндө 6 учкучсуз учак атып түшүрүлгөн. Бул өңдүү операциялар хусийлердин (израилге) түздөн-түз сокку уруучу мүмкүнчүлүгүн азайтып, анын деңиз аркылуу камсыздоо линияларын салыштырмалуу коргоп турат.

Таасири: хусийлерден болгон кооп-коркунучтун бир бөлүгүн нейтралдаштыруу (израил) үчүн соода жана энергетикалык агымдын минималдуу деңгээлин сактап калууга шарт түздү. Бирок “Вашингтон Посттун” маалыматына ылайык, Эйлат портунун ишмердүүлүгү 90%га чейин төмөндөгөн.

«Жер көпүрөсү» аркылуу (израилге) азык-түлүк жана чийки зат жеткирүү: Кызыл деңиздеги кооп-коркунуч күчөгөн соң, Перс булуңунан (израилге) чейин транспорт коридору ишке киргизилди. Ал маршрут төмөнкүдөй: БАЭ → Сауд Арабия → Иордания → (Падыша Хусейн көпүрөсү) → Хайфа/Ашдод порттору.

Көптөгөн эл аралык булактар (“Times of Israel”, “Bloomberg”, VOA, “The New Arab”, “Middle East Monitor”) 2024-жылдын башынан тарта бул кургактык багыты кеңейип жатканын тастыкташкан. Айрым логистикалык компаниялар (мисалы, Trucknet Жабал-Али портунан Хайфага чейин айрым маанилүү жүктөрдүн (жаңы азыктар, өнөр жайдык чийки зат, тез бузулуучу товарлар) жетүү мөөнөтүн 4 күнгө чейин кыскартууга жетишкен.

«Жердеги альтернатива» – логистикалык стратегия: “Middle East Monitor”, “The Times of Israel” жана “Bloomberg” өңдүү булактар, ошондой эле “Washington Institute” аналитикалык борборунун билдирүүсүндө «БАЭ–Саудия–Иордания–(израил) жер коридору» логистикалык альтернатива катары түздөн-түз аталган. Айрым

компаниялар бул багыт боюнча реалдуу иш жүргүзүп жатканы белгиленген (washingtoninstitute.org).

Таасири: бул «кургак альтернатива» (израилдеги) азык-түлүк жана соода кампаларын Кызыл деңиздеги үзгүлтүктөргө салыштырмалуу кадыресе абалда кармап турду. Натыйжада ички экономикалык жана саясий басым азайып, өкмөт согушту улантууда узак мөөнөттүү демге ээ болду (The New Arab).

АКШнын аскерий базаларынын ролу: “алдыдагы операциялык борборлор”: Катардын «аль-Удейд» базасы (CENTCOM алдындагы штаб), БАЭдеги «Аз-Зафра», Иорданиядагы «Муаффак ас-Салти» сыяктуу жайлар чалгындоо жана байкоо (ISR), аскерий учактар, абадан күйүүчү май менен камсыздоо, деңиздеги «Patriot» жана «Aegis» системалары менен интеграцияланган база тармагын түзөт.

“Reuters”, Британия парламентинин аналитикалык отчеттору жана АКШнын расмий мекемелеринин маалыматы боюнча, бул базалар 2024-жылдын апрелиндеги хусийлерге жана ирандык соккуларга каршы коргонууда чечүүчү роль ойногон. (researchbriefings.files.parliament.uk).

Жыйынтык: ушул база тармагы болбогондо, апрелде байкалган деңгээлдеги абадан тосуу мүмкүн эмес болмок жана хусийлерге каршы деңиз-аба операциялары жүргүзүлмөк эмес. Бул АКШ командачылыгы астындагы араб-(израил) кызматташуусун камсыз кылган негизги түйүн. (CENTCOM).

Чалгындоо жана машыгуу интеграциясы: “Вашингтон Пост” жана ICJ документтеринде «туннелдик согуш» боюнча машыгуулар (анын ичинде Fort Campbell базасындагы жолугушуулар) жана араб өлкөлөрүн АКШ күчтөрү башкарган коопсуз байланыш платформаларына туташтыруу белгиленген. Ошондой эле, «өнөктөштөрдүн гүлдөп-өнүгүү, кызматташтык баянын» жайылтуу жана Ирандын маалыматтык позициясына каршы иш жүргүзүү боюнча «маалыматтык операциялар» планы да камтылган.

Аналитикалык жыйынтык: биз бири-бирине байланышы бар кызматташтыктардын бүтүн системасын көрүп турабыз:

- байкоо жана эрте эскертүү;
- ракеталарды тосуу жана аба-деңиз коргоосу;
- логистикалык жана азык-түлүк камсыздоо;
- маалыматтык согуш жана тактикалык машыгуу.

Мунун бардыгы (израилдин) согуштук мүмкүнчүлүгүн саясий чыгымдарга карабай узартууга кызмат кылууда.

«Колдоо көлөмү» жана анын таасири:

– 2024-жылдын 13–14-апрелинде Иран 300дөн ашык учкучсуз учак жана ракеталарды учурган. Алардын басымдуу бөлүгү америкалык- (израилдик)-батыштык координация жана иорданиялык катышуу менен атып түшүрүлгөн (Рейтерс).

– АКШ күчтөрү өз алдынча 80 учкучсуз учак жана 6 ракетаны жок кылган (Рейтерс).

– Эйлат порту хусийлердин себебинен 90%га чейин ишмердүүлүгүн токтоткон, бирок «жер көпүрөсү» БАЭ–Саудия–Иордания аркылуу азык-түлүк жана тез бузулуучу чийки зат менен камсыздоону камсыздаган.

– Радардык байланыш, коопсуз байланыш каналдары жана туннель согуштары боюнча машыгуулар “Вашингтон Постто” жарыяланган жашыруун материалдарда так көрсөтүлгөн.

Мазмундук баа: баскынчы армиясына жашыруун координация менен жардам берүү б.а. анын каршылаштарынын ракеталарын тосуп, азык-түлүк жана материалдык камсыздоосун араб жерлери аркылуу өткөрүү — бул Газа шахиддеринин канына ачык чыккынчылык. Бул — араб мүмкүнчүлүктөрүн мазлумду коргоонун ордуна залымди коргоо үчүн пайдалануу. Ошондуктан, мындай кызматташуу жолдорун ашкерелөө жана бул чыккынчылык тармактарын бөлүү Үмөттүгүн диний жана ахлакый милдети болуп саналат.

Газа согушуна жана учурдагы келишимдерге болгон таасир. Теориядан ишке ашууга чейин: Саудия, Мисир, Иордания жана башка мамлекеттер маалымат каражаттарында (израилдин) чабуулдарын айыптап жаткан учурда, жашыруун деңгээлде кеңири аскердик жана чалгындык аракеттерди жүргүзүшкөн. Документтерге ылайык, 2022–2024-жылдары бир нече өлкө бирдиктүү аба коргонуу системаларына туташтырылган, бул практикалык жактан биргелешкен радар жана электрондук маалымат алмашууну билдирет (Вашингтон Пост).

Бул слайддарга ылайык, (израил) менен араб борборлорунун радардык координациясы тараптарга «бирдиктүү аба көрүнүшүн» камсыз кылган, бул болсо абдан чоң чалгын ийгилиги катары эсептелет.

“Доха соккусу” окуясы (2025-ж, 9-сентябрь) — алсыздыкты ашкерелеген учур. Бул кеңири коргонуу байланыш системасына карабастан, Катарды (израил) тарабынан жасалган аба соккусунан коргой алган жок. (Тель-Авив) расмий түрдө Дохада Хамастын жетекчилерин бутага алганын жарыялаган. Документтерге ылайык, америкалык системалар бул соккуну алдын ала «байкай алган эмес», бирок ал алардын радарларына жана аба көзөмөл аймагына кирген.

Андан кийин АКШнын кысымы себептүү Нетаньяху Катардан кечирим сурап, «сокку кайталанбайт» деп билдирген. Балким, чалгын кызматташтыгы Катарды маалымат алмашуудан атайылап четтетип, Нетаньяхуга “Катардагы Хамас жетекчилерин бир сокку менен жок кылуу” аркылуу «жеңиш образын» тартуулоону көздөгөн. Бул болсо (израил) менен АКШнын ортоктош максаты болгон.

Газада ок атууну токтотуу жана байкоочу күчтөр. Ок атууну токтотуу жана туткундарды алмашуу сүйлөшүүлөрүнүн жүрүшүндө 200 америкалык жоокер (израилге) жөнөтүлөрү расмий жарыяланган. Алар байкоочу күчтөрдүн алкагында иштешмекчи. Документтерге ылайык, бул ролго «коопсуздук кызматташтыгына катышкан айрым араб мамлекеттери» да тартылышы мүмкүн (Вашингтон Пост).

Кээ бир араб өлкөлөрү Газада коопсуздук механизмин түзүү идеясын колдогонун билдиришкен, бирок өз аскерлерин жөнөтүү тууралуу ачык жарыялаган эмес (Вашингтон Пост).

Стратегиялык кызыкчылыктарды талдоо: коркунучтар жана баалоо ортосунда. Башкы максат Ирандын таасирине каршы туруу. Бардык документтерде Иран жана анын өнөктөштөрү бул альянстын негизги душманы катары көрсөтүлгөн. Бирок бул риторика чыныгы кызматташтыкты, башкача айтканда, көз каранды жана чыккынчы мамилени эл көзүнөн жаап-жашыруу үчүн колдонулган саясий боёк. Элди сооротуу үчүн «жамандык огу» (Axis of Evil) сыяктуу терминдер пайдаланылып, идеологиялык бирдиктүү тармак түзүлгөн. Ирандын ракеталарына, учкучсуз учактарына жана Ирак, Сирия, Йемендеги куралдуу топтордон коркуу абалы ушул түзүмдүн курулушуна негизделген негизги шылтоо катары пайдаланылган.

Жашыруун саясий нормалдаштыруу: (израил), БАЭ жана Бахрейн ортосундагы “Абрахам келишимдеринен” кийин АКШ бул саясий нормалдаштырууну аскерий бирдиктүү түзүмгө айландырууну каалаган. Генерал Кеннет Маккензи Конгресстеги көрсөтмөсүндө бул кызматташтык “Абрахам келишимдеринин түрткүсүнө негизделип курулууда” деп белгилеген. (Вашингтон Пост). Башкача айтканда, бул араб режимдери менен сионисттик түзүмдүн жашыруун кызматташуусу дипломатиялык жана соода алакалары менен чектелбестен, аскерий жана коопсуздук деңгээлинде кызматташууну да бекемдөө максатын көздөйт.

Ички легитимдүүлүктү жоготуу коркунучу: ар бир араб режимдери өтө кооптуу абалга туш келет: эгер мындай өнөктөштүктөр ашкере болсо, алар эл ичинде, айрыкча Палестина маселесине өтө сезимтал коомдордо легитимдүүлүгүн жоготот. Ошондуктан документтерде атайын пункт киргизилген: «MUST NOT DO» —

жыйындарда “түшүрүүгө же медианын катышуусуна уруксат берилбейт” деген тыюу. (Вашингтон Пост).

«Жашыруун саясий нормалдаштыруу» кандай жүрүп жатат?

2020-жылдагы «Абрахам келишимдеринен» кийин (израил) менен айрым араб өлкөлөрүнүн дипломатиялык жана соода алакалары ачык координациядан тышкары коопсуздук байланыштарына база болуп калды. Бул жашыруун нормалдаштыруу, анткени ал экономикалык же туристтик өтмөктөр менен чектелбестен, ошол келишимдердин түрткүсүнө негизделген аскерий-коопсуздук тармагын курууну көздөйт. Генерал Кеннет “Фрэнк” Маккензи Конгрессте “регионалдык аракеттер Абрахам келишимдеринин импульсуна негизделет” деп айткан. Бул нормалдаштыруунун коопсуздук платформасына айланып, чалгын жана аскерий кызматташтыкка пайдаланылып жатканын тастыктайт.

Күтүлгөн реакциялар Эмиль Хокайимдин эскертүүсү:

“IISS” институтунун талдоочусу Эмиль Хокайим мындай дейт: “Жашыруун ишмердүүлүк мамлекеттер арасындагы аскерий мамилелерди жандандыргандай көрүнсө да, ал чыныгы чыңалууларды жашырып, саясий негиздердеги бүдөмүктүктү тереңдетет”. (Вашингтон Пост).

Ал Доха окуясынан кийин “өз ара ишеним бузулду” деп эскертип, бул жагдай алдыдагы жылдарда америкалык координация мүмкүнчүлүктөрү татаалдашы мүмкүн экенин белгилеген. (Вашингтон Пост).

Жоопсуз калган суроолор:

- (Израил) менен бул системага катышкан араб мамлекеттеринин ортосунда курал-жарак келишимдери барбы?
- Ал мамлекеттерде кимдер түшүнүшүү меморандумдарына кол койгон же радар жана системаларга кирүүгө уруксат берген?
- Ал өлкөлөрдүн аскерий кадрлары жер үстүндөгү операцияларга же Газага байланышкан иш-аракеттерде катышканбы?
- Ар кандай жооптуу адамдарга карата эсеп берүү же парламенттик/көзөмөл органдарына билдирүү болгонбу?
- Бул көрүнүш «жаңы форматтагы түз оккупацияны» билдиреби?

Кыска юридикалык-стратегиялык баа: Гаага эрежелерине (1907, 42-берене) жана Женева конвенциясынын төртүнчү бөлүмүнө ылайык, оккупация — бул башка мамлекет тарабынан өзүнө таандык эмес аймакта ыйгарым укуксуз түрдө бийлик орнотуу жана аны жарандык жана коопсуздук деңгээлде башкаруу (б.а. «эффективдүү көзөмөл»).

Бул үчүн адатта физикалык катышуу жана чет элдик башкаруучунун чечимдерин аймакта ишке ашырууга мүмкүндүк

берген шарт талап кылынат. Ошондуктан, америкалык базаларды жайгаштыруу же командалык-көзөмөл тармактарына катышуунун өзү эле сөзмө-сөз «согуштук оккупация» деп эсептелбейт, эгерде аймак жана анын жарандык башкаруусу түздөн-түз көзөмөлгө алынбаса.

Бирок, жарыяланган жашыруун документтер америкалык көзөмөл борборлошконун ачыктайт. Вашингтондун башкаруусундагы коопсуз чат-платформалар, араб радарларынан түзүлгөн интеграцияланган «аба көрүнүшү», түзүлүп жаткан аймактык киберборбор, маалыматтык баяндоонун жана расмий риториканын бир колго топтолушу — мунун баары операциялык чечимдер реалдуу убакытта америкалык бөлмөлөрдө кабыл алынып, улуттук каналдар менен медианы айланып өтүп жатканын далилдейт (мисалы, «MUST NOT DO» жыйындары).

Практикалык мааниде бул көрүнүш «коопсуздук суверенитет тармагындагы функционалдык/санариптик оккупацияга» абдан жакын. Башкача айтканда, коопсуздук, чечим жана маалымат функциялары улуттук чек аралардан тышка чыгарылып, коркунучтарды аныктоо, артыкчылыктарды белгилөө жана тосуу/сокку урууну башкаруу укугу америкалык операциялык борборлордо топтолгон, ал эми (израил) бул системанын ичинде «алдыңкы агент» макамын алган.

Бул классикалык аскердик басып алуу эмес, тескерисинче «чакыруу боюнча империя» (*империя по приглашению*) деп аталган көзөмөлдүн жаңы формасы, анда мамлекеттер өз ыйгарым укуктарын өз ыктыяры менен тышкы күчтөргө өткөрүп берип, натыйжада өз коопсуздук чечимдерин башкаруу мүмкүнчүлүгүн жоготот.

Жерде танктар жок, бирок аба, кибер, маалыматтык баяндоо жана чалгын тармактары сыяктуу суверенитеттик ачкычтарга болгон көзөмөл реалдуу коопсуздук чечимдерин улуттук чөйрөдөн чыгарып салды.

«Чакыруу боюнча империя» түшүнүгү (Empire by Invitation). Бул термин саясат таануу жана эл аралык мамилелер теориясында «жогорку держава башка өлкөлөрдү “өз ыктыяры” же “расмий чакыруусу” аркылуу көзөмөлгө алган үстөмдүк формасын» билдирет. Мында басып алуу согуш жолу менен эмес, коопсуздук же экономикалык пайда үчүн өз ыктыяры менен көз каранды болуу аркылуу ишке ашат. Башкача айтканда, мындай мамлекеттер формалдуу суверенитеттин сактагандай көрүнөт, бирок чечим кабыл алуу укугун өз эрки менен башка державага өткөрүп беришет. Натыйжада алар “коргоо же өнөктөштүк” деген ат менен тышкы башкарууга кабылышат. Бул оккупациясыз башкаруунун түрү.

Аналитикалык жыйынтык: юридикалык жактан караганда, бул классикалык аскердик оккупация эмес, анткени түздөн-түз аймактык

көзөмөл жок. Бирок стратегиялык жана саясий деңгээлде бул көрүнүштү “функционалдык оккупация” деп мүнөздөсө болот, башкача айтканда, чечим кабыл алуу жана маалыматтык көзөмөл тармактарынын үстүнөн тышкы башкаруу орнотулуп, улуттук эгемендүүлүк иш жүзүндө жоголот.

Бул көрүнүш “C2/C4I” (команда жана көзөмөл) деңгээлинде суверенитетти жоготуу менен мүнөздөлөт:

- чечим кабыл алуу процесси Вашингтондо;
- маалымат жана радар тармактары борборлоштурулган;
- “MUST NOT DO” сыяктуу жашыруун эрежелер менен улуттук жана коомдук көзөмөл бөгөттөлгөн.

Натыйжада, бул «ок атуусуз колониализм» элди эмес, чечимди башкаруу аркылуу үстөмдүк кылуу. Бул структура согушту узартууга жана Вашингтон менен (Тель-Авивдин) стратегиялык кызыкчылыктарына кызмат кылууга мүмкүндүк берет.

«Функционалдык көзөмөлдүн» практикалык көрсөткүчтөрү (жеткиликтүү далилдерге ылайык):

1. АКШ тарабынан башкарылган коопсуз байланыш платформасы.

- араб жана (израил) операциялык бөлмөлөрүн түз туташтырат;
- чечим кабыл алуу агымын түздөн-түз чет элдик борборго өткөрөт.

2. Улуттук радар системаларын “регионалдык аба көрүнүшүнө” бириктирүү.

- маалымат борборлоштурулуп, АКШ тарабынан бөлүштүрүлөт.

3. Регионалдык киберборбордун түзүлүшү.

- электрондук коргонуу жана маалыматтык чалгын боюнча бирдиктүү координация.

4. Купуялуулукту жана маалымат каражаттарына тыюуну милдеттендирүү.

- элдик же парламенттик көзөмөлдөн коргоо максатында бардык документтештирүүнү чектөө.

Жыйынтыгында бул элементтер коопсуздук суверенитетинин функцияларына болгон тышкы ээликти жана улуттук чечим кабыл алуунун реалдуу көз каранды абалын көрсөтөт.

Исламга жана мусулмандарга каршы кылмыш: кээ бир режимдердин (израилдин) Газадагы согушун айыптап, ошол эле учурда жашыруун түрдө ага асманын жана аба жолдорун ачып берип жатышы, бул эки жүздүүлүк эмес, уюшкан чыккынчылык. Ал түн ичинде Катар же Йемен көчөлөрүндө жарылган бомбалардан улам кайгырып жаткан ар бир мусулмандын туйгусуна каршы кылмыш. Радар ачкычтарын кармап туруп, ошол эле учурда бомбалоочу

машинаны айыптоо бул эң оор беткап кийген чыккынчылык, элдин душманына жашыруун жардам берүү.

Жыйынтык: Силкинүү жана мухасаба. Бул ачыкка чыккан маалыматтар, алардын аскерий же коопсуздук кесепеттеринен тышкары, өзөгү боюнча элдик жана саясий көзөмөлдүн бурулуш учуру болуп саналат. Маселе документтерди окууда эмес, алардан элдик жана саясий өзгөрүүнүн кыймылын жаратуу.

Ошондуктан талап кылынган нерсе, бул материалдарды толугу менен жарыялоо, тиешелүү араб өлкөлөрүндө кылдат иликтөө комиссияларын түзүү жана бул жашыруун кызматташтыкты уюштурган коргоо, коопсуздук жана чалгын жетекчилерин жоопко тартуу. Бул масштабдагы аракет жогорку мамлекеттик жана аскердик жетекчиликтин катышуусуз ишке ашмак эмес.

Тандалган (кесиптик жана изилдөөчү) булактар:

- “The Washington Post” + ICIJ:

Регионалдык коопсуздук түзүмүнүн (Regional Security Construct) алкагында араб-(израил) аскердик-коопсуздук кызматташтыгынын айрыкча Газа согушу учурунда кеңейиши.

- “The Wall Street Journal”:

АКШ Ирандын (израилге) кол салуусуна каршы аймактык альянсты кантип түзгөнү — эрте эскертүү, координация жана тосуу механизмдеринин деталдары.

- “Reuters”, ”The Guardian”, “Atlantic Council”:

Тосулган ракеталардын саны, Иорданиянын ролу жана ички саясий кесепеттер.

- CENTCOM (расмий маалыматтар):

(израилди) коргоо жана Кызыл деңиздеги тосуу операциялары боюнча жаңыртуулар.

- “Жер көпүрөсү” маршруту:

“Times of Israel”, “Bloomberg”, VOA, “The New Arab”, “Middle East Monitor”. БАЭ–Саудия–Иордания аркылуу (Израил) портторуна чейин байланыш жана анын тез бузулуучу товарларга тийгизген таасири тууралуу кеңири документтелген изилдөөлөр. □

ЖАҢЫ ЖАКЫНКЫ ЧЫГЫШ МОДЕЛИ: АМЕРИКА ГЕГЕМОНИЯСЫБЫ ЖЕ ИСЛАМ ЖАНА ХАЛИФАЛЫКПЫ? ЖАҢЫ ПИКИРИЙ ДОЛБООРГО ТАЛДОО

Профессор Мухаммад Малкави

Согуштар идеологиялык өзгөрүүлөр менен кагылышууда. Дүйнөлүк күчтөр Жакынкы Чыгыш өлкөлөрүнүн картасы үчүн эле эмес, анын руху үчүн күрөшкөн учурда профессор Мухаммад Малкавинин «Жакынкы Чыгыш модели: Америка үстөмдүгүнүн жетимиш жылы жана көз караштардын кармашы» деген аталыштагы жаңы пикирий эмгеги жарыяланды.

Бул китеп күрөштүн көрүнүштөрүн эмес, анын маңызын ачып берет. Ал окуялардын саясий өңүтүнөн чыгып, тарых, стратегия жана ой жүгүртүү ортосундагы байланышты көрсөткөн хазарий көз карашты сунуштайт. Малкави болгонун болгондой сүрөттөп гана тим болбостон, илимий борборлор менен маалымат каражаттары качып жүргөн: эмне үчүн Жакынкы Чыгышта туруктуулук орнобой келет? – деген суроого жооп издейт.

Бул эмгекте автор салттуу саясий тарых баянынан чыгып, үстөмдүк түшүнүгүнүн түзүмдүк талдоосуна өтөт. Ал Батыштын көзөмөлү кантип түздөн-түз аскердик оккупациядан экономикалык көз карандылыкка, сакофий жана саясий инженерия системасына айланып кеткенин ачып берет. Бул системаны Америка Кошмо Штаттары Экинчи дүйнөлүк согуштан бери жүргүзүп келет.

Китептин өзгөчөлүгү жөн гана сында эмес, ал окурманды эки карама-каршы моделдин ортосундагы күрөшкө багыттайт: бир жагында көзөмөл жана башкаруу түшүнүгүнө негизделген америкалык модел, экинчи жагында биримдик жана өз эгемендүүлүк идеясын көтөргөн түпкү исламий модел.

Бул китеп ой жүгүртүү, саясат жана тарых ортосундагы мамилени кайра ирээтке салууга аракет кылат. Ал окурманды натыйжаларга эмес, тутумдун тамырына жетүүгө чакырат. Ошондо бүгүнкү чыр-чатактар менен согуштар АКШ тарабынан көп жыл мурун иштелип чыккан стратегиялык долбоордун жыйынтыгы экенин түшүнүүгө болот.

Ал эми альтернатива жөн гана реакция эмес, хазарий моделдин өзүн кайра түзүүдө жатат.

«Аль-Ваъй» журналы, иншаллах, бул китептеги эң маанилүү фикирлерди тандап, талдоолорун жакынкы сандарында тизмектүү түрдө жарыялоого даярданууда. Максат аймактын келечеги жөнүндө бири-бирине карама-каршы долбоордун алкагында пикирий-

акыйдавий ой жүгүртүүчү талкууну: үстөмдүк долбоору жана исламий ойгонуу долбоорун ачуу.

Бул китеп жөн гана академиялык изилдөө эмес, жаралып жаткан доордун пикирий баяндамасы жана Жакынкы Чыгышты башкалар сүрөттөгөндөй түшүнүү эмес, тарых али толук жазылып бүтпөгөнүн билип турган анын уул-кыздары кандай көз карашта экенин аңдап билүүгө чакырык.

Биринчи макала:

Кыскача мазмуну: бул макала жаңы Жакынкы Чыгыш модели тууралуу кеңири жыйынтыкты сунуштайт. Ал аймак үстүнөн толук үстөмдүктү орнотууну көздөгөн Америка стратегиясынын акыркы абалын түшүндүрөт, ошондой эле АКШ таянып турган алкак (б.а. “4+2 модели” деп аталган түзүлүш) менен ага каршы турган исламий альтернатива (“1+0 модели”) ортосундагы күрөштү баяндайт.

Макала бул эки моделди тарыхый трансформациянын контекстинде империялык доордон үстөмдүк дооруна өтүү процесси катары коёт. Ал Америка стратегиялык долбоорунун туруктуулугун, суук согуш мезгилинен тартып XX кылымдагы “нефтедоллар” тутумуна чейин изилдеп чыгат. Ошондой эле, жаңы идеологиялык агымдар аймактан өзү чыккан чыныгы эгемендүүлүккө алып келүүчү өзгөрүүнүн жарчысы боло аларын баалайт.

Кириш сөз

Жакынкы Чыгыш — Биринчи дүйнөлүк согуш аяктагандан тартып, бүгүнкү күнгө чейин — айрыкча Стамбулдагы Халифалык мамлекети кыйрагандан кийин дүйнөлүк державалардын сыноо аянтчасы жана таяныч борбору болуп келген. Экинчи дүйнөлүк согуштун акыры (1945-жылдан кийин) Европанын Жакынкы Чыгышты майда мамлекетчелерге бөлүп, аларды колониялаштырып, Биринчи дүйнөлүк согуштан бери өз көзөмөлүнө өткөргөн империялардын кулашына алып келди.

Ошондон кийин Америка Кошмо Штаттары Европа империализминен кийинки жетекчилик жүгүн өз мойнуна алып, «Жаңы Жакынкы Чыгыш модели» (New Middle East Paradigm) деп аталган жаңы үлгүнү жаратты. Бул модел Жакынкы Чыгышта ички туруктуулукту камсыз кылууну, мунайдын үзгүлтүксүз агымын, саясий таасир жана идеологиялык үстөмдүктүн улануусун көздөп түзүлгөн.

Мисирден тартып Иран, Ирак, Сирия, баскынчы түзүм жана Булун падышалыктарына чейин бул модел мурунку колониялык вассалдыкты жаңы кыйыр үстөмдүк структурасына алмаштырды. Бул үстөмдүктүн маңызы түздөн-түз басып алуу эмес, тескерисинче, аймактын ичинен

башкаруунун улануусунда жатат. Бул ошол эле системага кирген өлкөлөрдүн өз ичиндеги альянстар, төңкөрүштөр жана экономикалык көз карандылык аркылуу ишке ашырылат. Натыйжада, үстөмдүктүн чыгымы азайып, таасири күчөп, туруктуулугу камсыздалат.

Америка Кошмо Штаттары өзүн бул системанын күзөтчүсү жана башкаруучусу катары коюп, Ислам дүйнөсүн бириктире ала турган жана анын үстөмдүгүнөн чыгарчу ар кандай фикирий кыймылдарды басуу үчүн ар дайым даяр турду. Натыйжада, узак мөөнөттүү тең салмак түзүлүп, америкалык булактар аны «4+2 модели» деп аташты.

Бул модел төрт аймактык тирөөчтөн турат: Иран, Түркия, Сауд Арабия жана баскынчы түзүм (израил), алардын артында болсо туруктуулук менен көз карандылыктын кепилдери катары эки мамлекет турат – АКШ жана Россия.

Бул моделге каршы Жакынкы Чыгыш аймагында он беш кылымдан бери тамыр жайган «1+0 модели» т.а. исламий альтернатива турат, башкача айтканда, Жакынкы Чыгыш чыныгы туруктуулукка бир гана Ислам Халифалыгы аркылуу жетет. Халифалык 1924-жылы кулаган, бүгүн болсо аны кайра тикелөө аракети жүрүүдө, анткени бул мамлекет аймактын эгемендүүлүгүн өз Үммөтүнө кайтарып, аны чыныгы коопсуздук жана туруктуулукту камсыз кылуучу бирдиктүү түзүмгө айлантат.

Ушул эки модел ортосундагы күрөш тынымсыз уланып келгенин өзгөчө Газа, Сирия, Йемен, Ливия жана Алжир сыяктуу кризистер менен согуштар маалында айкын көрүнөт.

Империализмден кийинки амбициялар жана үстөмдүктүн жаралышы

Экинчи дүйнөлүк согуштан кийин Вашингтон салттуу империялык башкаруу Жакынкы Чыгыштын геосаясатын көзөмөлдөөгө жарабай калганын түшүндү. Ошондо Президент Гарри Трумандын доорундагы АКШнын Мамлекеттик катчысы болгон Дин Ачесон Европанын империализминен кийинки доорго карата жаңы концепция иштеп чыкты. Ал үч негизги принципке таянган:

1. Европаны Маршалл планы аркылуу экономикалык жактан кайра куруу.
2. Бреттон-Вудс келишимдери жана НАТО аркылуу дүйнөлүк тартиптин институционалдык архитектурасын түзүү.
3. АКШга көз каранды союздаштарды түзүү, анын борбордук огу катары Жакынкы Чыгышты белгилөө.

Эйзенхауэр принциби (1957-ж.) жана жашыруун кийлигишүүлөр аркылуу үстөмдүктүн орношу:

1950-жылдардан тартып АКШ Эйзенхауэр принциби жана бир катар жашыруун операциялар аркылуу Британиянын таасирин – анын колониялык жүгүн көтөрбөстөн – четтетүү боюнча алгачкы кадамдарын жасады. Башталышында, СИАнын жашыруун катышуусу менен 1952-жылы Мисирдеги эркин офицерлер революциясы болду.

1956-жылы Суэц кризиси маалында Вашингтон Британия, Франция жана баскынчы түзүмдүн аскерлерин Мисирден чыгарууга мажбурлаганда дүйнөгө империялык бийлик Атлантика аркылуу Вашингтонго өткөнү ачык болду.

Андан кийинки ондогон жылдар АКШ коопсуздук келишимдери, аскердик базалар жана доллар менен бааланган мунай системасы аркылуу Жакынкы Чыгыштагы өзүнүн үстөмдүгүн чыңдады. 1973-жылдагы араб өлкөлөрү менен баскынчы түзүмдүн ортосундагы согуштан кийин нефтедоллар системасы алтындын ордуна АКШнын акча үстөмдүгүнүн негизи болуп калды. Ушундайча «Жаңы Жакынкы Чыгыш модели» экономикалык өлчөмдө да бекем орноду.

(4+2) Моделинин түзүлүш инженериясы:

(4+2) концепциясы 2018-жылы Брукингс борбору чыгарган «Жаңы Жакынкы Чыгыш геосаясаты» аттуу баяндамада расмий мүнөзгө ээ болуп, аймактык туруктуулукту башкаруу боюнча АКШ стратегиясын чагылдырат. Ал стратегия төрт негизги мамлекетке бөлүштүрүлгөн башкаруу системасын жана акыркы көзөмөлдү АКШ менен Россия аркылуу камсыздоону карайт.

Бул мамлекеттерди тандоо АКШнын чечим кабыл алуучу чөйрөсүнүн так эсептерине негизделген:

- Түркия: НАТО менен Ислам дүйнөсүн байланыштырган көпүрө; секулярдык жана исламий өзгөчөлүктөрдү айкалыштырган гибридик күч; маанилүү экономикалык мүмкүнчүлүккө ээ.

- Иран: Америкага каршы риторикасына карабастан, региондук саясатта алмашкыс оюнчу. Иран Афганистандагы, Ирактагы жана Сириядагы позициялары аркылуу АКШ долбоорлорунун аймактык максаттарына кызмат кылып келет.

- Сауд Арабия Падышалыгы: эки ыйык мечитти (аль-Харам жана ан-Набавий) көзөмөлдөгөндүктөн, бул өлкө идеологиялык башкаруу ролун аткарат. Ал саясаттан бөлүнгөн диний түшүнүктү жайылтуу, нефтедоллар тутумун коргоо жана каржылык-геосаясий туруктуулук механизмдин колдоо аркылуу иш жүргүзөт.

- Баскынчы түзүм: Батыштын аскерий жана чалгындык чабуул базасы катары кызмат кылат. Анын кеңейүүчүлүк амбициялары стратегиялык ролу үчүн төлөм катары кабыл алынат.

Россиянын кепил катары кошулушу көп тараптуу мыйзамдуулуктун элесин жаратат жана АКШнын үстөмдүгүн «эл аралык тең салмак» өңүтүндө жашырат. Бул конструкциянын негизги максаты — Европа менен Кытайды четтетүү жана Вашингтонго БУУнун чектөөлөрүнөн тышкары аймактык кризистерди көзөмөлдөө мүмкүнчүлүгүн берүү.

Жылдар өтүп, айрыкча Сирия революциясы (2011–2024-ж) учурунда Россия АКШнын белгилеген сызыгынан чыкпаганы далилденди. Ал өз миссиясын «толук профессионалдуулук менен» аткарып, ролу бүткөндө талаадан чыгып кетти.

(4+2) түзүмүнүн карама-каршылыктары жана жалган туруктуулуктун кыйрашы:

Бирок (4+2) моделинин ички карама-каршылыктары терең жана түпкү мүнөзгө ээ. Ар бир тирөөч өлкө өзүнүн идеологиялык багыты боюнча башкалардан кескин айырмаланат. Мындан тышкары, баскынчы түзүм жүргүзгөн оккупация жана тынымсыз согуштар аталган системанын кепилденген туруктуулук жөнүндөгү идеяларын толугу менен жокко чыгарат. Айрыкча Газадагы согуш жарандарга алып келген кыйроо жана кайгы-апаат бул моделдин ахлакый жана стратегиялык жактан банкрот болгонун ачык көрсөттү. Анткени ал коопсуздукту баш ийүү жана үстөмдүк менен теңеп, туруктуулукту зордук-зомбулук аркылуу сактоого аракет кылууда.

Исламий (1+0) көз карашы:

Буга карама-каршы түрдө (1+0) модели чыныгы туруктуулук бир гана биримдиктүү жана түпкү исламий саясий түзүм Исламий Халифалык мамлекетинен келип чыгат деп эсептейт. Бул модел тыштан таңууланган бөлүнүүнү четке кагат жана бийлик чек аралары колонизаторлор тарабынан белгиленген секулярдык улуттук режимдерге эмес, Аллах Таалага гана таандык деп баса белгилейт.

Бул көз караш Такийюддин Набхани сыяктуу ойчулдар жана «Хизб ут-Тахрир» сыяктуу кыймылдар тарабынан өнүктүрүлүп, Куран жана Сүннөткө негизделген, башкаруу, экономика жана сот системалары мыйзамдаштырылган мамлекетти курууну максат кылат. Бул аргумент романтикалык же утопиялык эмес, структуралык жана реалдуу негизге ээ. Анткени, биримдик күчтөрдүн тең салмактуулугу эмес, 1924-жылга чейин Жакынкы Чыгыш аймагындагы хазарий туруктуулуктун чыныгы булагы болгон. Халифалык кулатылгандан бери болсо, саясий бөлүнүү ар дайым чет элдик кийлигишүүнүн жолун ачып келди.

Бул моделди колдогондордун пикирине ылайык, адилетсиздиктин, оккупациянын жана экономикалык көз карандылыктын уланышы ойгонуу зарылдыгына түрткү берет. Ар бир согуш же басынтуу толкуну Халифалыктын кайра кайтуусу жакындаганына болгон

ишенимди күчөтөт. Айрыкча, азыркы режимдердин Газа согушу (2023–2025-ж) сыяктуу кризистер алдында алсыздыгы анык көрүнгөн учурда Халифалыкка болгон муктаждыкты арттырууда. Ошондуктан (1+0) модели идеологиялык альтернатива жана сөзсүз түрдө (4+2) моделинин кыйрашына алып келүүчү системалык жарака болуп саналат.

Үстөмдүк жана туруктуулуктун иллюзиясы:

«Жаңы Жакынкы Чыгыш модели: 4+2 же 1+0» аттуу бул китептин бөлүмдөрү Мисир, Иран, Ирак, Сирия жана Сауд Арабиясынын Америка үстөмдүгүнө баш ийүү механизмдин түшүндүрөт. Бул схема ар кандай формада кайталанат. АКШга моюн сунган армияларды колдоо, идеологиялык атаандашууларды манипуляциялоо, ачык колониализмдин ордуна жасалма «суверенитет» фасадын орнотуу.

Америка ар түрдүү ыкмаларды колдонгону менен үстөмдүктүн ыкмасы бир эле болгон. Каирде Коупленддин жашыруун катышуусунан, Иранда аскер башчыларын базалар жана курал-жарак аркылуу өзүнө тартууга, андан соң Ирактагы түз оккупацияга жана акырында Булуң өлкөлөрүндөгү падышалар менен хандарды өзүнө байлоого чейинки бардык учурларда натыйжа бир эле болду: АКШнын таасири эң аз чыгым жана эң чоң натыйжа менен бекемделди.

АКШ баскынчы түзүмгө туруктуулукту сактоочу төрт мамлекеттин бири катары борбордук рол бергенине карабастан, ал түзүм америкалык моделдин толук ишке ашуусуна тоскоол болуп калды. Батыштын алдыңкы аскерий базасы болуу менен бирге, ал аймактагы туруксуздуктун эң чоң булагы болуп саналат. Себеби, анын кеңейүүчүлүк табияты, өзөктүк жана аскердик үстөмдүккө умтулуусу жана кайталанып келген согуштары узак мөөнөттүү туруктуулукту ар дайым бузуп турат.

Бул нерсе айрыкча Газа согушун токтотууну көздөгөн «Тынчтык конференциясынан» кийин айкын болду. Келишимге кол коюлгандан бир жума өтпөй Трамп администрациясы вице-президент Венсти, атайын өкүл Стив Виткофту жана Жаред Кушнерди Нетаньяхуга жөнөтүүгө аргасыз болду. Анткени яхудий түзүмү өзүнүн кеңейүү, көчүрүү жана стратегиялык үстөмдүк долбоорлоруна (айрыкча Ирандын өзөктүк маселесинде) кызмат кылган туруктуу чыңалууну аймакта атайылап сактап турат.

Мындан да ашып, бул түзүм Катардагы сүйлөшүү делегациясына сокку урган, анткени ал сүйлөшүү уланса, жакында келишим түзүлүшү мүмкүн экенин сезген болчу.

«Нефтедоллардан кийинки» Жакынкы Чыгыш багыты:

Сауд Арабиясынын мунайы жана ОПЕК системасынын калканы алдында доллардын жарым кылымдык үстөмдүгүнөн кийин бул тартиптин тирөөчтөрү акырындык менен урап жатат. Буга бир нече фактор себеп болууда: дүйнөлүк масштабда доллардын өтө көбөйгөн массасы жана инфляциясы, энергия булактарынын альтернативдүү булактарга бурулушу, мунайга болгон муктаждыктын азайышы, БРИКС өлкөлөрүнүн доллардан баш тартуу кампаниялары жана Газадагы геноцидге эл аралык каардануу менен каршылык.

Булардын баары АКШ үстөмдүгүнүн ахлакый жана материалдык негизин солгундатып жатат. Мындан тышкары, Украинадагы согуштун кеңейүү коркунучу Вашингтондун артыкчылыктарын Жакынкы Чыгыш аймагынан башка фронтторго бурушу мүмкүн. Бул болсо аймактагы Америка долбооруна орду толгус сокку болуп, кайра калыбына келүү мүмкүн болбой калышы ыктымал.

Бул өсүп жаткан эл аралык боштукта (1+0) модели барган сайын күчтүү жаңырууда, ал каршылык идеологиясы катары да, саясий альтернатива катары да чыгууда. Ошентип, ал идеологиялык колониализмди аяктоонун жаңы формасын сунуштайт.

Ошентсе да, Халифалык моделин ишке ашыруу ири тоскоолдуктарга туш болууда. Алардын катарына төмөнкүлөр кирет: бекем орногон улуттук-мамлекеттик түзүлүштөр, исламий кыймылдардын катаал түрдө басылышы, бирдиктүү жетекчиликтин жоктугу жана коомдук пикирди негизги чечимдерден алыстатып турган тынымсыз согуштар.

Жыйынтык

«Жаңы Жакынкы Чыгыш модели» окурмандарды аймакка жөн гана ар түрдүү согуштардын топтому катары эмес, үстөмдүк менен аслияттын, башкаруу менен биримдиктин, туруктуулук менен адилеттиктин ортосундагы тарыхый күрөш катары кароого чакырат.

(4+2) системасы көрүнүктүү туруктуулукка жетишкендей көрүнсө да, анын уланышы теңсиздикке жана үзгүлтүксүз ахлакый артка чегинүүгө таянат. Чынында эле, ал революциялык өзгөрүүнүн алдын алуудагы «ийгилиги» өз кезегинде кайталануучу зомбулукту шарттап турат.

Ал эми (1+0) модели эгемендүүлүккө жана ахлакый биримдикке болгон терең сагынычтын көркөм чагылышы. Ал саясий мамлекет түрүндө ишке ашабы же идеал катары калабы, айырмасыз, анын өсүп жаткан таасири Үммөттүн четтен таңууланган жана натыйжасыз моделдерге болгон сабырын түгөтүп жатканын көрсөтөт.

Маселе эми: «кайсы модел үстөмдүк кылат?» дегенде эмес, «Жакынкы Чыгыш үстөмдүк менен каршылыктын ушул дилеммасын

жеңип, өзүнүн хазарий түпкүлүгүнө негизделген адилеттүү системаны кура алабы?» деген суроодо турат.

Эгер XX кылым империялар менен үстөмдүктүн доору болсо, XXI кылым фикирлер менен моделдердин доору болушу мүмкүн, алар эркиндиктин жана дүйнөнү кайра калыптандыруунун куралдары катары чыгат.

Ошондуктан «Жаңы Жакынкы Чыгыш модели» — бул ойгонууга чакырык. Анткени, ахлакый мыйзамдуулукка байланышы жок геосаясий туруктуулук узакка созулбайт.

Аймактын жана бүт дүйнөлүк түзүлүштүн келечеги, легитимдүүлүктүн чыныгы наамы кимге өтөөрүнө жараша чечилет: АКШга жана анын үстөмдүк куралдарынабы, же Исламга жана анын бирдиктүү мамлекети болгон Халифалыккабы?

«وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ»

«Аллах Өз ишинде үстөмдүк кылуучу, бирок адамдардын көпчүлүгү билишпейт». (Юсуф: 21). □

КҮЧ-КУБАТТЫН ИСЛАМИЙ МАМЛЕКЕТТИ ЖАРЫЯЛОО ЖАНА ШАРИАТТЫ ОРНОТУУ ФАРЗДЫГЫНА ТИЙГИЗГЕН ТААСИРИ: ТОСКООЛ БОЛГОН АЛСЫЗДЫКТАН ҮЗҮРДҮ ЖОЮУЧУ КУДУРЕТКЕ ЧЕЙИН (3)

Саир Салама

Мамлекеттин биринчи жана эң маанилүү тиреги — Үммөттүн жашоого болгон көз карашын аныктап, башкаруу түзүмүнүн мүнөзүн белгилеген акыйдага жана пикирий негизге ээ болуу.

Ислам мамлекети Үммөт ыйман келтирүү менен кабыл алып, жашоосун жана иштерин ошол ыймандан балкып чыккан шарый өкүмдөрдүн негизинде жүргүзүүгө милдеттенген акыйдавий-пикирий негизге таянган башкаруу түзүмдөрүнөн турат. Башкача айтканда, бул — шариат түзүп берген жашоого болгон Үммөттүн көз карашын аныктаган, Аллах Таала аларга башкаруу үчүн ыраазы болгон түзүмдүн формасын белгилеген түшүнүктөрдүн, өлчөмдөрдүн жана ишенимдердин жыйындысы. Ошондуктан Үммөт өз иштеринин жүргүзүлүшүн ушул акыйдавий-пикирий негизге ылайык жүргүзүүгө ыраазы болгон.

Бул негиз өз ичине төмөнкүлөрдү камтыйт:

— мамлекет менен жарандардын ортосундагы саясий мамилелерди тартипке салган өкүмдөр (бул өкүмдөрдү мамлекет Үммөттүн атынан шариатты ишке ашыруу милдетин алган жана иштерди жүргүзүү менен укуктарды коргоо жоопкерчилигин көтөргөн байбат келишимине негизделген бийлик катары ишке ашырат);

— ошондой эле жарандардын бири-бири менен болгон мамилелерин социалдык, экономикалык, сот жана башка системаларда тартипке салган өкүмдөр.

Бул өкүмдөр шариаттын үстөмдүгү принцибине байланыштуу болуп, Аллах Тааланын буйруктары жана тыюулары болгондуктан, алардын негизинде башкаруу жүргүзгөн бийликке эл өз ыктыяры менен, мажбурлап зордолбой баш ийет.

Ал эми, Аллах Тааланын коомдордогу үзгүлтүксүз сүннөтүнө ылайык, Ислам мамлекетинин туруктуулугу — кандай гана саясий түзүлүш болбосун — ошол коом же Үммөт бул пикирий негизге канчалык ишенгенине жана анын тууралыгына канчалык канааттанганына жараша болот. Ошондой эле, бул негизге кирген түшүнүктөрдүн, өлчөмдөрдүн жана ишенимдердин коомдун иштерин жакшы жүргүзүүгө, адилеттик орнотууга, укуктарды коргоого жана бузукулукту алдын алууга болгон жөндөмүнө да байланыштуу.

Ислам болсо Үммөттү акыйда жана шариат казанында кайнатып бириктирди. Ал акыйданы тарыхта теңдеши жок революциялык түшүнүктөр түрүндө көрсөттү. Аларды терең ой жүгүртүп жана аңдап түшүнүү аркылуу айкын далилге негизделген бекем ишенимдин көрүнүштөрү пайда болду. Натыйжада, Куран жана Сүннөттө баяндалган ыйманий чындыктар чыныгы жана вакыйлыкка толук дал келген акыйкаттар экени айкындалды.

Ошентип, момундун Аллах Тааланын бар экенине жана Анын улуулуку сыпаттарына болгон ишеними анын жашоосунун эң майда-барат жагдайларына чейин байланышып, бул ишеним толук ыраазы болуучу жана ыраазы кылуучу оң мамилеге айланды.

Ошол акыйдага байланышкан түшүнүктөр акылдарды канааттандырып, чындыкты толук ээлеген туруктуу ынанууну пайда кылды. Андан соң бул чындык күчү ошол акылдар менен аралашып, алардын табиятында сиңип калды, жоокер атынын тизгинин колго алгандай үстөмдүк кылды. Жүрөктөр бул акыйда жарыгына кенен ачылып, анын нурун кабыл алды.

Бул түшүнүктөрдүн таттуулугу жахилият калдыктарынан тазаланган жүрөктөргө аралашып, аларды тирилтти, бейпилдик жана кубаныч менен толтурду. Ал акыйда башка системалардан чыккан түшүнүктөр менен аралашууну эч качан кабыл алган жок. Ошондуктан коомдук мамилелердин негизинде жахилият доорунун асабиясы, буттары же адаттары турушуна жол берилген эмес.

«Лаа илааха иллаа Аллах» (Аллахтан башка илаах жок) чындыгын ишке ашыруу үчүн биринчи кезекте куфр пикирлеринен, ишенимдеринен, өлчөөлөрүнөн жана ынанымдарынан тазалануу зарыл болчу. Бул жөн гана аларды четке кагуу эмес, тескерисинче, алардан тообо кылуу жана аларды жийиркеничтүү нерсе катары кароо, ошондой эле аларды көтөргөнүнө өкүнүү зарыл.

Мына ушул тообо жүрөктү булардын бардык булганычтарынан тазалап, аны сүйүктүү Пайгамбар ﷺ алып келген нерсеге толук моюн сунууга даяр кылат. Андан соң жүрөк Ислам акыйдасы менен кооздолуп, шариатка баш ийет.

Алла Таала мындай деди:

﴿إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا﴾

“Бирок ыйман келтирип жакшы иштерди кылгандар гана (азапка дуушар кылынышпайт). Анан, алар бейишке киришет жана аларга бир да зулумдук кылынбайт”. (Мариям: 60).

Ошондой эле айтты:

﴿وَأَنِّي لَعَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَى﴾

“Дагы Мен тообо кылган жана ыйман келтирип, жакшы иштерди кылган, андан соң Туура Жолго жүргөн кишилерди кечиремин”. (Тоха: 82).

Ал эми шариат жагына келсек, мусулмандар ыктыяры менен, зордолбой, өз амалдарын халал жана харамдын өлчөмдөрүнө ылайык жүргүзүүгө макул болушкан. Үммөт Ислам шариатын Аллахтын чектерин коргогон тосмо катары кабыл алган. Ал аны орнотууну буйруп, ал чектен ашууга жана аларга кол салууга тыюу салган. Мына ушул руханий багынуу Ислам мамлекети күчүнүн эң маанилүү тирегине айланган, ал мамлекет хидаят нурун дүйнөгө жайган.

Ошондуктан кандай гана эл болбосун, эгер ал өз мамлекетинин пикирий негизине болгон ишенимин жоготсо, мисалы, ал негиз адилеттүүлүктү камсыз кылбайт деп эсептесе, бул анын башкаруу түзүмүнүн легитимдүүлүгүнүн (шарыйа) солгундашына алып келет. Аскердик жана коопсуздук күчтөрү анын колунда болсо да, элдин ишеними суздайт, натыйжада революциялык жана өзгөртүүчү кыймылдар бул түзүмдү алмаштыруу аракетине киришет. Ошентип, элдин жашоосу туруксуздук жана өзгөрүү учурларына туш келет, акыры бул күрөш эл ишенген жана ыраазы болгон жаңы түзүм пайда болгончо созулат.

Чындыгында, элдердин эң баалуу байлыгы жана урпак муундар бири-бирине мураска калтырган эң кымбат нерсе бул топтолгон байлык да, өнөр жай да, зор армия да эмес, акылдарда жаркырап, жүрөктөрдө жанданып турган улуу фикрат. Материалдык байлык күчтүн белгиси болуп көрүнсө да бул жандуу фикирдин мөмөсү гана, ал аны сактап, өстүрө билген пикир жүргүзүү тарикатынын натыйжасы.

Эл өзүнүн байлыгын же ойлоп табууларын жоготсо да, эгер фикирий байлыгын сактап калса, аларды кайра калыбына келтире алат. Бирок фикрат кыйрап, пикирий негиз жоголсо, анда байлык да тез жок болот, күч да кулайт, эл кампалары толо, казыналары чексиз болсо да кайрадан жакырлыкка жана алсыздыкка кайтып келет.

Ошондуктан ушул акыйдавий пикирден келип чыккан шариат жашоонун иштерин Аллахтын буйруктарына баш ийүү жана Анын тыюуларынан сактануу аркылуу тартипке салып турат. Мына ушундай пикирий акыйда куралдан да күчтүү, анткени анын таасири темирден да бекем, терең жана туруктуу.

Советтер Союзу өзүнүн эң жогорку ядролук жана аскердик күчүнө жеткен учурда кулап ыдыраганын эске албайлыбы? Себеби анын үстүнө курулган фикрат кыйраган эле. Ал марксисттик экономикалык системанын ойдон чыгарылган, аргасыздыкка негизделген пикирий

мыйзамдарын өжөрлөнүп карманып, анын коомдорду кыйнаган кесепеттерине карабастан, эл бул системага ишенимин жоготту, анткени ал чыныгы мыйзам чыгаруу негизин түзө албаган система болчу.

Тескерисинче, Пайгамбарыбыз ﷺ Мединада мамлекетти өнүккөн курал-жараксыз, завод-фабрикасыз, жөн гана акыйда негизинде курган. Ошол акыйдага негизделген мамлекет он жыл ичинде эле жер жүзүндөгү эки улуу империянын тактыларын силкинтти, перс мамлекетин кыйратып, румдуктарды Шамда оор жеңилүүлөргө учураткан. Чындыгында, Аллахтын акыйдасына негизделген фикрат жүрөктөрдө бекем орун алганда, бүтүндөй бир Үммөттү козгоп, аны улуу иштерге жетелейт.

Кафир Батыш болсо кылымдар бою Үммөттүн ичиндеги ушул акыйдавий-пикирий негизди кыйратууга аракет кылып келди. Бирок ал ийгиликке жете алган жок. Алар мусулмандардын динин секуляризм жана улутчулдук менен алмаштырууга аракет кылышты, бирок мусулмандар Мисирде аны четке кагышты, Пакистан менен Бангладеште андан жийиркеништи, секуляризмди бузулуу жана адашуунун булагы катары көрүштү.

Анда да Батыш Ислам кийимин кийип келип, аңкоолорду алдап кеткенин эсепке албаганда, алардын мусулман жерлеринде сунуш кылган моделдери ийгиликке жете алган жок. Көптөгөн аракеттерине карабастан, алар Үммөттүн аң-сезиминен чыныгы Исламий фикратты жулуп сала алышкан жок. Тескерисинче, эгер Батыштын пикирлери Ислам түсүндө көрсөтүлбөсө жана өз динин арзан баада саткан адамдар аларды жайылтпаса, пикирлери мусулман жерлеринде кабыл алынбашын Батыш түшүнүп турат. Ушуну менен алар Ислам алардын долбооруна каршы турган эң бекем тосмо экендигин тан алып жатышат.

Ошентсе да, Батыш жүргүзүп келген үзгүлтүксүз идеологиялык чабуулдардын натыйжасында үч чоң коркунучтуу кесепет келип чыкты:

Биринчиси: исламий ой-пикирлер менен алардын далилдеринин, башкача айтканда вахий менен болгон байланышынын үзүлүшү болду. Мунун натыйжасында ар бир исламий пикир, өкүм же рай Куран жана Сүннөттөгү далилге, же болбосо вахий алып келген нерсеге байланыштырылышы үчүн чоң аракеттер талап кылынды. Бул ислам ой-пикирлеринин тазалыгын кайра калыбына келтирүү үчүн оор, тынымсыз эмгекти талап кылган процесс болду.

Экинчиси: Батыш пикирлерине Ислам кийимин кийгизип, аларды мусулмандар кабыл алгыдай кылып көрсөтүү болду. Натыйжада

Үммөт жана анын аалымдарынан бир бөлүгүнүн ой жүгүртүү тарикаты өзгөртүлдү. Рационалисттик жана «ислахчы» мектептер нусустардын маанилерин бурмалап, турмушту Ислам фикирлерине ылайык өзгөртүүнүн ордуна, Исламды турмуш вакыйлыгына ылайыкташтырып чечмелөөгө өтүштү. Муну менен Исламды бул коркунучтуу пикирий бурмалоолордон тазалоо үчүн да чоң аракеттер талап кылынды.

Үчүнчүсү: ыйман менен амалдын ортосундагы байланыш үзүлүп, исламий түшүнүктөрдүн зээндерде чырайлуу сүрөттөмөсү бузулду. Бул болсо аклиясы жана нафсиясы жагынан өзгөчөлөнбөгөн, алсыз мусулмандардын калыптанышына алып келди. Ошондуктан Ислам түшүнүктөрүн кайрадан аныктап, алар аркылуу өзгөчө мүнөзгө ээ болгон исламий шахсияны, аклия жана нафсия жактан ырааттуу инсанды тарбиялоо үчүн да зор эмгек жумшоо зарыл болду. Мындайда Ислам фикраты туура түшүнүлүп, инсандык жүрүм-турумга таасир этип, көрүнүш таба баштайт.

Ошентсе да, Үммөт ичинде ондогон жылдар бою жүргүзүлгөн даъваттын натыйжасында Үммөт өзүнүн шариатын колдонуу зарылдыгын андап жетти. Ал учурдагы өкүмдар режимдерди — секулярдык болобу же башкасы болобу — өзүнүн бактысыздыгынын жана азап-кайгысынын булагы катары көрө баштады жана биримдикке умтулду.

«Өз убагы келген фикраттан күчтүүсү жок» деген чындыкты Батыш акылмандарынын айрымдары да моюнга алышкан. Патрик Бьюкенен мындай деген: «Шариат менен башкаруу идеясы – Батыштын ага каршы согушуна карабастан – мусулмандардын арасында бекем орун алып бара жатат. Эгер бул идея жүрөктөргө кайра кайтып келсе, эң күчтүү армиялар да аны токтото албайт».

Бул каршылаш тарабынан берилген күбөлүк, анткени ал, эгер фикрат адамдардын жүрөгүн ээлесе, ал кылычтарды да, танктарды да талкалап өтөрүн билет.

Бул маселеде Булуңдагы окуяларга эле көз чаптыруу жетиштүү. Мисалы, Перс булуңундагы кризис учурунда болгон көрүнүш. Ал кезде Жорж Буш (атасы) кадимкидей абдан тынчсызданган, себеби Саддам Хусейн Каабаны жана эки ыйык харамды (Мекке менен Медина) эскерип, мусулмандарды жихадга чакырып, согушту диний мүнөзгө ээ кылууга аракет кылган эле. Ошондон улам, Буш өзүнүн ар бир кайрылуусунда: «Биз арабдарга же мусулмандарга каршы эмеспиз», - деп кайталай берчү. Ал бул сөздөрдү талпынып, согуштун акыйдавий өңүтүн четтетүү максатында айткан, анткени ал Ислам менен бирдиктүү фикрат катары бетме-бет келүү же согушту

диндердин согушуна айлантуу, башка ар кандай аталыштагы кагылыштан да кооптуу экенин түшүнгөн.

Тарых айдан ачык күбө: Исламий акыйда материалдык күчтүн таасирин башка бардык күчтөрдөн миң эсе көбөйтөт. Мута согушунда үч миң мусулман аскери он миндеген румдуктарга каршы турду. Йармук салгылашында отуз алты миң мусулман жетимиш миңге жакын румдукка каршы чыкты. Фарс өлкөсүн фатх кылган армиянын саны болгону он сегиз миң эле, бирок алардын алдында бир да душмандын туусу чыдай алган жок. Фарстар шаарларын биринин артынан бирин жоготушту. Кадисия салгылашында болсо, жетимиш миң фарс армиясы курал-жарак жана жабдуу жагынан кыйла артыкчылыктуу болсо да, отуз миң мусулман аларды жеңишти.

Бул жеңиштердин сыры мусулмандар жүрөктөрдү тирилткен, рухту бекемдеген жана жер менен асманды байланыштырып турган фикратты көтөрүп чыккандыгында эле.

Үммөт болсо тарыхта жалпы кыйратуучу жеңилүүгө болгону эки ирет гана дуушар болгон:

— биринчиси, кресттүүлүк жортуулдары учурунда, бирок кийин кайра күчүнө келип, жеңишке жеткен;

— экинчиси, XIX кылымда, Биринчи дүйнөлүк согуштун соңунда.

Демек, Ислам акыйдасы негизинде курулган мамлекет өзүнүн пикирий жана акыйдавий түзүлүшүндө өтө зор пикирий күчтү камтыйт. Бул күч ар кандай материалдык алсыздыктын ордун толтурат жана адамдын ар-намысын, жашоосун, мамлекеттин сакталышын, Исламдын жайылышын жана адамзатка Аллах Тааланын сөзүн ишке ашыруу үчүн жетиштүү болгон бардык мүмкүн болгон күчтөрдү куруу жана жаратуу үчүн зарыл болгон бардык негиздерди, себептерди, мүмкүнчүлүктөрдү жана каражаттарды камтыйт.

Бул аркылуу Аллах Таала айткан максат ишке ашат:

﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ﴾

«О.э. силер башка адамдардын үстүнөн күбө болууңар жана пайгамбар силердин үстүңөрдөн күбө болуусу үчүн Биз силерди орточо (адилеттүү) бир Үммөт кылдык». (Бакара: 143).

Бул «Үммөттүн күбөлүгү» мусулмандардын Аллах Таала буйруган роббаний жолду жашоого киргизүүсү аркылуу жүзөгө ашат. Ислам фикраты адамзат жашоосуна керектүү болгон кыйматтарды, мыйзамдарды жана өлчөмдөрдү камтыган толук системаны сунуш кылган. Ушул системадан жер жүзүн оңдоо жана халифалык милдетти аткаруу үчүн зарыл болгон өкүмдөр чыгарылат.

Мындан тышкары, Ислам мамлекетиндеги бул пикирий-акыйдавий негиз бийлик менен Үммөт ортосундагы байбат келишимин өтө бекем бекитет. Анткени акыйдасыз экономика кыйрайт, фикратсыз армия урайт. Ал эми тирүү, жандуу акыйда болсо мамлекетти курат, Үммөттү козгойт, аз сандагыларды көпкө айлантат, алсызды күчтүү кылат жана өз роясына Аллахтын убадасын жазат:

﴿وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ﴾

«...жана ыйман келтиргендерди үстөм кылуу Биздин мойнуубуздагы чындык болгон». (Рум: 47).

Эң маанилүү жана бекем ишенүүгө тийиш болгон акыйкат — бул Ислам акыйдасынын түгөнгүс күчү. Анткени, ал Ислам мамлекетинин пикирий негизи болуп, мамлекеттин багытын аныктайт жана анын бардык тиректерин — материалдык, саясий, экономикалык, аскерий жана сакофий күчтөрүн — туура, жемиштүү жана натыйжалуу пайдаланууга жөндөм берет. Бул негиз мамлекетке өз максаттарын ишке ашырууга, эгемендигин сактоого, эл аралык аренада таасирдүү орунду ээлөөгө жана аны кулатууга багытталган бардык айла-амалдарды четке кагууга мүмкүнчүлүк берет. Ошондой эле, ал башка бардык тиректерди бири-бирине байланыштырып, алардын иштешин мамлекеттин туруктуулугу жана узак өмүрү үчүн кызмат кылууга багыттайт.

Эмне үчүн муну ишенимдүү деш керек? Анткени бул пикирий негиз Алла Тааланын шариаты менен акыйдасы. Анын ичи адилеттикти орнотууга, адамдардын турмушун оңдоого, байлыктарды туура пайдаланууга, экономикага жан киргизүүгө, жихадга жана шахиддикке рух берүүчү кубат менен толо.

Пикирий-стратегиялык жыйынтык:

«Согушуудан мурда ойлонгон коргонуу системасы». Жаңы мамлекеттин күчүн аныктаган чыныгы өлчөм танктардын саны да, казынанын көлөмү да эмес. Ал пикирий негиздин жетекчилигинде, бардык тиректердин өз ара шайкеш, координацияланган иши аркылуу аныкталат.

Эгер бийлик шариатка таянып, жетекчилик Үммөттүн колунда болуп, мамлекет эл ыраазы болгон системанын аткаруучусу катары иштесе, анда анын жети тиреги т.а.:

1. Фикрат,
2. Түзүмдөр,
3. Экономика,
4. Аскер күчү,
5. Сакофат жана даъват,

6. Калк жана байъат,

7. География,

— мунун баары бир бүтүн «курама күчкө» айланат. Ал күч душмандын бизге каршы эсеп кысабына туруштук берип, мамлекет үчүн “иммундук система” болуп, аны узак мөөнөттүү туруктуулукка жеткирет жана аны кулатуу аракети натыйжасыз болот.

Курама күчтүн логикасы.

Шарый легитимдүүлүк, аң-сезимдүү баш ийүүнүн булагы:

Пикий негиз байъат, башкаруу, сот жана мазолим тутуму менен айкалышканда, эл ыктыярдуу түрдө баш ийген коомдук тартип түзүлөт. Бул ички бузулуу жана бөлүнүү мүмкүнчүлүгүнө бөгөт коет, бийлик жеке адамдардын колуна топтолушуна жол бербейт жана мамлекетти адамдар эмес, өлчөмдөр жана принциптер башкарган абалда сактап турат.

Сындыруу кыйын коомдук таяныч:

Коопсуз коомдук пикирге ээ эл, даярдоого жөндөмдүү жаш муун жана эл менен бийликти бириктирген байъат, булардын бардыгы мамлекеттин туруктуулугун бекемдейт. Эгерде сырткы кырдаал бузулса да, эл өзү тандаган бийлигин коргойт, анткени ал бийлик элдин ичинен чыккан, элге таандык деп эсептейт.

Экономика көрүнүш эмес, милдет:

Алгач муктаждыктарга (азык-түлүк, дары, энергия) артыкчылык берүү, эмгекти жана адамдык капиталды мобилизациялоо аркылуу мамлекет чыдамкайлыгын сактайт жана кеңейүүнү эсеп менен жүргүзөт. Бул жерде экономика чечим кабыл алууну чектеген оор жүк эмес, мамлекеттин миссиясын колдогон туруктуулук куралы.

Акыйдага жана акылга негизделген аскердик күч:

Армия шариат өкүмдөрүнүн сакчысы. Ал кооп-коркунучтарды даражалап токтотуу жана асимметриялык тактикалар аркылуу душмандын тез жеңишке жетүүсүнө жол бербейт, керек болсо чабуулду анын өзүнө саясий жана моралдык жоготуу катары кайтарат. Ошол эле учурда, Ислам армиясынын чыныгы акыйдасы жихад аркылуу хидаятты жайылтуу, адамдарды диндердин зулумунан Исламдын адилеттигине чыгаруу.

Мамлекет канчалык кеңейсе, ошончолук күчтөнөт жана душмандардын эсебин бузат. Ислам мамлекети коргонуу абалында болууга тийиш эмес. Анткени, бул душмандар үчүн чабуул жасоого мүмкүнчүлүк берет, айрыкча эң чоң мүмкүнчүлүктөргө жана ресурстарга ээ болгондо.

Даъват чек аралардан ашып өткөн коомдук пикирди жараткан күч. Ал ахлакый жактан канааттандыруучу баяндоо жана адилеттүү жашоо

модели аркылуу «жумшак күчтү» жаратып, ар бир кадамдын таасирин бир нече эсеге күчөтөт. Мунун натыйжасында Ислам географиясы жөн гана аймак эмес, бирдиктүү хазарий тереңдикке ээ таяныч болуп калат.

Мусулмандардын Исламга болгон ыйманы бул мамлекетти дүйнөнүн каалаган бурчунда маалымат, тажрыйба жана колдоо менен камсыз кылат. Алар кайда жашабасын, бул мамлекетти өз шариатынын жүзөгө чыгышы, Пайгамбары ﷺ сүйүнчүлөгөн Нубуват минхажы негизиндеги Халифалык катары көрүшөт. Ошондуктан алар ага кошулууга куштар болушат жана бул мамлекетке кол салууга ниеттенген душмандарды өз аймактарында алардын кызыкчылыктарына коркунуч жаратуу аркылуу токтото алышат.

Жаңы Ислам мамлекети дүйнөдөгү бардык мусулмандарды ынандыруу үчүн көп убакытка муктаж болбойт, анткени ал өзүнүн иш-аракеттери жана башкаруу образы аркылуу шариаттын чыныгы колдонулушун көрсөтөт. Бул Батыш үчүн эң олуттуу хазарий чакырык, алар миң эселеп эсептешүүгө аргасыз болгон фактор.

Мисал катары Сирияны алалы, Асад режиминин кулатылышы жана жаңы адилет коом куруу баяны кыска убакытта элдин аң-сезимин өзгөртүп, көптөгөн мигранттардын мекенине кайтуу үмүтүн жандандырды. Ошол сыяктуу эле, Ислам мамлекети да дүйнөнүн бардык бурчтарындагы мусулмандарга кайрылып: «Бул силердин мамлекетиңер — силердин жүрөгүңөрдө жашаган акыйдадан жаралган мамлекет!» деген канааттандыруучу, жүрөктөрдү козгогон кайрылууну жасайт.

Адам ресурсу жана география муунтууга баш ийбеген чөйрө. Ислам мамлекети кеңири мейкиндикке жана көптөгөн жолдор менен аймактарга ээ болгондуктан, аны толук курчоо дээрлик мүмкүн эмес. Бул географиялык артыкчылык душмандын авантюралык кадамдарын токтотуп, аны сүйлөшүүгө жана эсептешүүгө мажбур кылат.

Мындай мамлекет АКШ же башка державалар киргизген санкцияларга Иран, Ирак же Россия сыяктуу жооп бербейт. Ислам мамлекети үчүн санкция жарыялоо согуш жарыялоо болуп эсептелет. Ошондуктан ал бардык байлыктарын, мүмкүнчүлүктөрүн жана геосаясий ресурстарын ишке салып, Батыштын кызыкчылыктарын дароо муунтуп сала турган жооп берет. Бул ири державалардын оюна да анын айланасын курчоо жөнүндө ой келбеши үчүн жасалат.

Ислам мамлекети тез бириктирүүгө жана кеңейүүгө жөндөмдүү, анткени анын айланасындагы түзүмдөр алсырап, кыйрашы ыктымал, коррупция алардын түбүн чиритип жатат, элдери болсо бузулган бийликтерден кутулууга ынтызар. Мамлекет ар бир өлкөнүн

жетекчилери жана катардагы калкы менен байланыш түзүп, кеңейүүнү тездетүүчү жана жеңилдетүүчү пландарды жүргүзөт. Мындай саясат кандай гана курчоо же санкция планы болбосун, анын баарын ичтен бузат жана иштен чыгарат.

Интеграция — инженердик иммунитеттин ачыкчы: Бул күчтүн сыры бөлүнүүдө эмес, биримдикте. Ар бир тирек башкалардын кемчилигин пикирий негиздин көрсөтмөсү жана багыты менен толуктайт. Ошондо мамлекеттин түзүмүндө бир да алсыз жер калбайт.

Эмне үчүн күчтү танктардын саны же ички дүң продукциясы менен өлчөө туура эмес?

Анткени материалдык күч, эгер ал шарый легитимдүүлүккө жана элдин аң-сезимдүү колдоосуна ээ болбосо бат эле эскирип, жоголот. Ал эми акыйда жүрөктөрдү ээлегенде, ал курал-жарактын таасирин ондогон эсеге көбөйтүп, аз сандагыларды да жеңүүчү күчкө айлантат.

Тарыхтын жакынкы да, алыскы да тажрыйбалары муну тастыктайт: идеялар курал заводдору курулбай туруп эле, куралдуу түзүмдөрдү кулатат жана мамлекеттерди орнотот.

Душманды кайра ойлонууга мажбур кылуучу коркутуу кагаздары. Саясий баа — чек арадан ашкан таасир: каалаган кол салуу Ислам дүйнөсүндө кеңири коомдук пикирди тутантат, натыйжада кол салган тараптын аймактык да, эл аралык да кызыкчылыктары коркунучка кабылат.

Тез жеңүү мүмкүн эместиги:

Элдин колдоосу, шарый институттар, зарыл муктаждыкка ылайык уюшулган экономика жана акыйдага негизделген армия согушту тез чечилүүчү эмес, узак жана чыгымдуу эскертүү согушуна айлантат. Мындай согушта жеңиштин кепилдиги болбойт, ал эми чыгым сөзсүз болот.

Натыйжалуу жана ыкчам кеңейүү:

Хазарий жана географиялык тереңдикке таянган Ислам мамлекети душмандын курчоосун кыйындатат жана стратегиялык карталарын чаташтырат. Бул мамлекеттин жүргүзө турган практикалык саясатынын өзөгү.

Душмандын ахлакый тараптан ачылып калуусу:

Адилет башкаруунун үлгүсү жана канааттандыруучу баян душмандын санкциялары менен курчоосунун легитимдүүлүгүн жокко чыгарат, мындан тышкары, алардын басым куралдарын өздөрүнө каршы пропагандалык жүккө айлантат.

Жыйынтык:

Жаңы пайда болгон мамлекеттин пайдубалын бекемдеп, душмандардын айла-амалын кайтаруучу күч өзүнчө бир «тирек» эмес,

акыйда жетектеген, институттар менен алкакка салынган, Үммөт тарабынан колдоого алынган жана шарый саясат менен башкарылган комплекстүү түзүлүш.

Ким күчтү бир гана армияда же экономикада издесе, ал чыныгы коркутуу механизмин түшүнбөйт: аң-сезимдүү легитимдүүлүк + бекем коомдук пикир + өзүн камсыз кылуучу экономика + акыйдага негизделген армия + географиялык жана хазарий тереңдик = душман үчүн согушту акыркы үмүттүн гана жолу кылган иммунитет. Мына ушундай шартта душман чабуул алдында узак ойлонууга аргасыз болот, анткени мындай чабуул ага тез жеңиш убада кылбайт, тескерисинче, узакка созулган чарчоо, моралдык жана материалдык жоготууларды, легитимдүүлүктүн жана кызыкчылыктардын жоголушун алып келет, бул жоготуулар элдердин жүрөгүнөн башталып, дүйнөлүк карталарга чейин жетет.

(уландысы бар...). □

ДЕМОКРАТИЯ МЕНЕН ШУРА: ЧЫНДЫК ЖАНА ЖАСАЛМАЛЫК ОРТОСУНДА

Дурейд Абдулла – Ирак

Аллахка мактоо болсун! Ал бизге диндин белгилерин ачык-айкын көрсөттү, ачык Китепти берди, өкүмдөрдү мыйзам кылды, халал менен харамды түшүндүрүп берди. Бул өкүмдөрдү Ал дүйнөдө жаратылгандардын пайдасы жана акыйкаттын негиздери бекем болушу үчүн өкүм кылды. Ошондой эле, иштерди туура баалап, акылмандык менен башкаруу үчүн бийлик ээлерине тапшырды.

Ага бардык нерсени белгилеп, башкарып турганы үчүн мактоо болсун. Ал эми Аллахтын буйругун ачык жарыялаган Элчисине ﷺ эң жакшы салават жана эң жетик салам болсун.

Акыркы убакта демократия жана ага чакыруу тууралуу сөздөр көбөйдү. ЖМКлардын кайсы биринде болбосун, ар бир саясий лидер же ойчул аны мактап сүйлөбөй койбойт. Демократияны алар сыйкырдуу дарыдай, бардык көйгөйгө дабаа кылган нерседей көрсөтүшөт.

Көптөгөн мусулмандардын аң-сезимине жашыруун бир күмөн кирип, Исламдагы башкаруу системасы шура системасы деп кабыл алына баштады. Ошентип, демократия менен шура бир эле нерсе деген жыйынтык чыгарып, андан соң «демек, Исламдагы башкаруу демократия» деген тыянакка келишет.

Бул чындыкты бурмалоо. Анткени, шура башкаруу системасы эмес, жашоо системасы да эмес, ал жөн гана туура пикирди аныктоо ыкмасы.

Исламдагы шуранын маңызы:

Шура кеңешинин мүчөлөрү бул ахлул-халл вал-акд, башкача айтканда, мусулмандардын ичинен ишенимге ээ болгон, эң көрүнүктүү адамдар. Алар элдин атынан пикир билдиришет жана халифага кеңешчи болушат. Шура кеңешинин мүчөсү дайындоо аркылуу эмес, тандоо аркылуу шайланат. Бул фикрат Пайгамбарыбыз ﷺ ансарлар менен мухажирлер арасынан он эки нукабаны (жетекчини) тандаган иш-аракетинен алынган.

Шуранын чыныгы маңызы, ал ташриъ кылуу (мыйзам чыгаруу) иштеринде колдонулбайт, анткени мыйзам чыгаруучу адамдар эмес, Аллах Өзү. Шура болгону Аллах уруксат берген мубах иштерде пикир алышуу үчүн колдонулат.

Ошондуктан шура ислам акыйдасынан алынган түшүнүк, бирок өзүнчө башкаруу системасы эмес. Башкаруу системасы – бул мамлекеттин негизин, формасын, мүнөзүн, органдарын жана анда колдонулуучу мыйзамдарды аныктаган түзүлүш. Ал эми, шура кеңеши ошол башкаруу системасынын бир гана органы болуп эсептелет.

Демократия түшүнүгү жана келип чыгышы:

Демократия кандайдыр бир кеңири системанын бир бөлүгү эмес, тескерисинче, өзүнчө толук система болуп саналат. Бул нерсе дүйнөдөгү бардык демократиялык конституцияларда ачык көрсөтүлгөн. «Демократия» деген сөз Батыштан келип чыккан жана «эл бийлиги» дегенди билдирет. Демек, эл – абсолюттук бийликтин ээси, ал өзүнө өзү мыйзам чыгарып, өз иштерин өз эрки менен жүргүзөт.

Демократиянын жаралышы Европада болгон. Ал кезде падышалар өздөрүн Аллахтын жердеги өкүлдөрү, адамдарды Аллахтын ыйгарым укугу менен башкаруучулар деп жарыялашкан. Эл болсо бул дооматка каршы чыгып, динди жашоодон бөлгөн жаңы системаны орноткон. Ошентип, демократия адам тарабынан түзүлгөн инсаний система. Анын вахийге да, динге да эч кандай тиешеси жок. Ал адамга Аллахтан башка мыйзам чыгаруу укугун берип, мыйзам чыгаруу укугу Аллахка гана таандык экенин четке кагат.

Ошондуктан, демократияны жөн гана «башкаруу ыкмасы» деп, мисалы жол эрежелери сыяктуу техникалык система катары кароо туура эмес. Анткени, ал Исламга түп орду менен каршы келген акыйда жана ой жүгүртүү негизине курулган. Демек, демократия менен шураны салыштыруу мүмкүн эмес. Анткени, биринчиси – адамдар түзгөн жашоо системасы, ал эми, экинчиси – Аллахтын мыйзамына негизделген башкаруу системасындагы кеңеш.

Демократия — таагут:

Исламда Аллахтан башка бирөөгө өкүм чыгаруу укугун берүү таагутка өкүм чыгаруу деп белгиленген. Ал эми таагуттун өкүмү жахилят өкүмү болуп эсептелет. Демек, кимде ким Аллахтын Китебинде жана Расулу ﷺ алып келген Сүннөттө келген өкүмдөргө каршы мыйзам чыгарса, ал адамдын адамга өкүм жүргүзүүсүн, башкача айтканда, адамдын адамга кул болушун тандаган болот. Бул Аллахтын илахиятын четке кагуу болуп саналат.

Ошентип, ким өзүн Аллах менен бирге мыйзам чыгаруучу кылса - падыша болобу, депутат болобу, мыйзам чыгаруу органы болобу - ал мыйзам чыгарууда рубубият даражасын өзүнө алган болот.

Ошондуктан Аллахсыз мыйзам чыгарган парламенттер таагуттун чептери болуп саналат, алардан оолак болуу фарз. Анткени алар өздөрүн халал жана харамды аныктаган мыйзам чыгаруучулар катары көрсөтүшөт. Ал эми мыйзам чыгаруудагы моюн сунуу ибадат болуп саналат, ибадат болсо Аллахтан башка эч кимге арналбайт.

Исламдагы бийлик:

Исламда бийлик үстөмдүгү элге эмес, Шариатка таандык. Демек, Конституция менен мыйзамдардын жападан жалгыз булагы Шариат болушу керек. Ошондуктан «Ислам мыйзам булактарынын бир булагы» же «негизги булагы» деп айтууга болбойт. Анткени, бул нерсе Аллахтын Китепти жана Сүннөттү мыйзам чыгаруунун жалгыз булагы кылуу буйругуна каршы келет.

Ал эми, жетекчилик Үммөттүн колунда. Үммөт бул бийликти халифага байъат берүү аркылуу тапшырат. Халифа болсо Үммөттүн атынан шариатты аткаруу милдетин гана аткарат, бирок мыйзам чыгарууга укуктуу эмес. Ал элге жооптуу жана Аллах түшүргөн дин менен адамдардын иштерин башкарууда ар бир кемчилиги үчүн эсеп берет.

Шайлоо жана талапкердик коюу өкүмү:

Бүгүнкү күндөгү мамлекеттердеги парламенттик кеңештерге талапкерлик коюу же алардын мүчөлөрүн шайлоо маселесине алардын иш жүзүндө кандай милдет аткарына карап өкүм берилет.

Бул парламенттер адам тарабынан түзүлгөн мыйзамдарды жана системаларды чыгарат, алар болсо Исламга каршы келет. Ал эми мыйзам чыгаруу Исламда катуу тыюу салынган иш, анткени мыйзам чыгаруучулук укугу жалгыз гана Аллахка таандык. Бул укукту добуш берүү же ыйгарым укук берүү аркылуу адамдардын колуна өткөрүп берүү — ширкке алып баруучу амал.

Жада калса, эгерде чыгарылган мыйзам кээ бир жагынан шариат өкүмүнө окшосо да, анын булагы Аллахтын вахийи болбосо, ал шариат деп эсептелбейт. Ошондуктан мусулман үчүн мындай парламенттерге катышуу, талапкер болуу, добуш берүү же Аллахтан башка мыйзам чыгаруучуларды колдоо — арам болуп эсептелет.

Тергеп-тескөө (мухасаба) түшүнүгү жөнүндө:

Бийлик ээлерин эсеп-китеп кылуу шариат боюнча амр бил-маъруф жана нахи ан-мункар (жакшылыкка буйруу жана жамандыктан кайтаруу) түшүнүгүнө кирген важиб амал. Бирок, бул тергеп-тескөө адам чыгарган конституцияга таянып жүргүзүлсө,

анда ал таагутка өкүм чыгаруу укугун берүү болуп калат. Себеби азыркы конституциялар Аллахтын мыйзамын адамдардын мыйзамына теңеп, айрым учурда аны четке кагып, өкүм чыгаруучу укукту элге берет. Бул болсо таухиддин негизине каршы келет.

Референдум алдындагы алдамчылык тууралуу эскертүү:

Демократиялык түзүмдөрдө элдик референдум (добуш берүү) аркылуу мамлекеттин конституциясын же парламент чыгарган мыйзамдарды бекитүү саясий алдамчылык болуп саналат. Анын максаты – батыл мыйзамдарды мыйзамдаштыруу жана Үммөттү өзүнүн чыныгы фарзы болгон иштерден чалгытуу.

Исламда мындай референдум өткөрүүгө эч кандай орун жок, анткени мыйзам чыгаруу элдин укугу эмес, Аллах Таалага гана таандык. Ошондуктан Аллахтын Шариаты жөнүндө өкүм жүргүзүүнү кабыл алуу же четке кагуу боюнча добуш берүү жараксыз жана харам иш болуп саналат.

Жыйынтык сөз

Ислам мамлекети шариат негизинде тикеленгенде шайлоо иштеринин бардыгы ойлоп табылган конституциялар боюнча эмес, Ислам өкүмдөрүнө ылайык жүргүзүлөт. Анткени анын башкаруу системасы — Халифалык системасы.

Ал эми дунявий парламенттерге катышуу харам иштерге шерик болуу, батыл мыйзам чыгарууга катышуу жана Үммөттү чыныгы ойгонуу жолунан адаштыруу болуп саналат. Ошондуктан мусулмандардан талап кылынганы куфр системаларын «реформа» деген жасалма боёктор менен кооздоо эмес, шариаттын бийлигин кайра өз ордуна кайтаруу.

Оо, Аллах! Бул Үммөткө туура жолун көрсөтүп, алардан ыраазы бол! Алардын дуасын кабыл ал! Алардын арасында Өз Дининди өкүм кыл! Аларга жол көрсөтүүчү жана рошид жетекчи насип кыл!

Оо, Аллах! Үммөттү бир Имамдын алдында бириктир! Аларды кафир душмандарга каршы жеңишке жеткир! Аларды адамзат алдында күбө болууга татыктуу кыл!

Оо, Аллах! Бизге коргоочу колдоону бер! Бизди ыймандуу жана таза күчтүүлөр менен бекемде, оо, эң ырайымдуулардын Ырайымдуусу!

Оо, Аллах! Өз убадаңды ишке ашыр, жеңишинди тездет, ырайымыңды жайылт жана бизди жашыруун да, ачык да Сенин ыраазылыгыңа ылайык амал кылгандардан кыл!

Чынчыл жана аманаткөй уммий Пайгамбарыбызга жана анын үй-бүлөсүнө, сахабаларына салават жана салам болсун. □

ПАЙГАМБАРЫБЫЗ ﷺ ЖАНА АНЫН САХАБАЛАРЫНЫН БЕКЕМ ПОЗИЦИЯСЫ

Раян Иса – Ирак вилаяты

Аллах ﷻ Өзүнүн элчиси Мухаммад ﷺды элине жахилият караңгылыгынан улуу Ислам нуруна чыгаруу үчүн элчи кылып жиберди. Ал ﷺ Курайштар алдында өзүнүн даъватын ачык жарыя кылды. Алгачкы күндөн эле Сафа тоосунда туруп, өз элин эскертти жана Аллах Таала аны ﷺ аларга сүйүнчүлөөчү жана эскертүүчү элчи кылып жибергенин билдирди. Эли болсо аны чынчыл жана ишенимдүү экенин билишчү, бирок алар аны жалганчы дешип, ага каршы чыгып, аны ﷺ азапташты.

Ошондон кийин Курайш толугу менен бул жаңы даъватка көңүл бурушкан жок, анткени алар бул иш Бану Хашим жана Бану Абдуль-Мутталиб уруусуна гана тиешелүү деп ойлошкон. Өзгөчө, Аллах Тааланын бул сөзүнө ылайык:

(وَأَنْذَرُ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ)

«*Дагы жакын тууган-уруктарыңарды эскерткин!*» (Шуара: 214) - деген буйругун аткаруу үчүн Пайгамбарыбыз ﷺ өз туугандарына жана жакын сахабаларына көңүл бурган эле.

Сахабалардын саны көбөйгөн соң, Пайгамбарыбыз ﷺ алар үчүн Курайштардын көзүнөн жашыруун чогулуша турган жерди белгилеп берди. Ал Аркам ибн Абу Аркамдын үйү болчу. Ошентип үч жыл бою алар ал жерде жашыруун чогулуп, Куранды үйрөнүштү.

Андан кийин Хамза ибн Абдуль-Мутталиб жана андан соң Умар ибн аль-Хаттаб (разияллаху анху) Исламды кабыл алышкандан кийин Пайгамбарыбыз ﷺ бардык сахабалары менен кошо эки сап болуп ачыкка чыгышты. Бир саптын башында Хамза, экинчисинин башында Умар болчу. Ал күн кафирлер үчүн оор күн болду.

Ошондо Курайш бул иштин кооп-коркунучтуу экенин түшүнүштү да Пайгамбарыбыз ﷺ менен анын сахабаларын токтотуу үчүн катуу чара көрүү керек деп чечишти. Ошентип, алар тарабынан жалган жалаа, зулумдук, ушак, камакка алуу, кыйноо, сүргүнгө айдоо, экономикалык блокада, акча жана байлык менен азгыруу, падышалык жана аялдарды сунуштоо сыяктуу ар кандай ыкмалар колдонулду. Мунун баары Пайгамбарыбыз ﷺ өзүнүн даъватынан баш тартсын деген үмүттө жасалды.

Бирок Пайгамбарыбыз ﷺ өзүнүн агасына мындай деди: «Оо, агам! Аллахка ант, эгер алар күндү оң колума, айды сол колума койсо да,

Аллах аны жеңишке жеткирмейинче же мен ушул жолдо өлмөйүнчө, мен бул иштен баш тартпаймын!».

Демек, алар Пайгамбарыбыз ﷺ айткан нерсе мүмкүн эмес нерсе болгонуна карабастан, аны алып келген күндө да, ал ﷺ аны кабыл алмак эмес. Бул окуя динин, акыйдасын жана Үммөтүн дунявий пайда же бир аял үчүн сатып жиберген ар кандай адам үчүн чоң сабак болуп саналат!

Бир нече жыл бою Пайгамбарыбыз ﷺ менен анын сахабалары бир тараптан, ал эми Курайштын башчыларынын зулumu, жалган жалаасы жана эзүүсү экинчи тараптан жүргөн акыйдавий күрөштөн кийин Меккедеги абал мусулмандар үчүн өтө оор болуп, коом Ислам даъватынан тосулуп калган учурда Аллах Таала Өзүнүн каалоосу менен Пайгамбарыбыз ﷺды Ясрибдин (Мадина) Хазраж уруусунан чыккан бир топ адамдарга жолуктурду. Алардын жүрөктөрү Пайгамбарыбыз ﷺдын даъватына ачылып, аны кабыл алышты. Ошондо Пайгамбарыбыз ﷺ алар менен кошо Исламды үйрөтүү үчүн өзүнүн сахабасы Мусъаб ибн Умайр разияллаху анхуну жиберди.

Ал Мусъаб ибн Умайр ибн Хашим ибн Абдулманнаф разияллаху анху болчу. Ал Меккеде жыргалчылыкта өскөн, эң кооз кийимдерди кийип, эң кымбат атырларды колдонгон жаш жигит эле. Ал Исламды алгач кабыл алгандардын бири болгон. Ата-энеси анын мусулман болгонун билип калышканда аны кайра буттарга ибадат кылууга кайтаруу үчүн аракет кылышты, бирок ал баш тартты. Ошондо алар аны камап, аны мал-мүлкүнөн жана каражатынан үзүп салышты. Ал жакыр болуп калды, кийин түрмөдөн качып чыгып, Хабашистанга хижрат кылды, андан соң кайра Меккеге кайтып келди.

Пайгамбарыбыз ﷺ аны Мадинада Ислам даъватын жайылтуу үчүн тандады жана ал Пайгамбарыбыз ﷺдын эң мыкты элчиси болду. Ал Мадинага хижрат кылган эң биринчи адам болгон, Пайгамбарыбыз ﷺ менен бирге Бадр жана Ухуд согуштарына катышкан. Ал Ухудда Расулуллах ﷺдын желеги болгон «Раятуль-Укабды» көтөрүп жүргөн.

Мусъаб разияллаху анху Ухуд согушунда шахид болду. Анын үстүндө бир гана жука кийим намира бар эле, адамдар аны менен бетин жапса, буттары ачык калчу, буттарын жапса, башы ачылып калчу. Ошондо Пайгамбарыбыз ﷺ: **«Башын жапкыла, ал эми буттарына изхир (жыттуу өсүмдүк) коюп койгула»**, - деп, Аллах Тааланын төмөнкү сөзүн окуду:

﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رَجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَّنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا﴾

«Момундар арасында өздөрү Аллахка берген убада-шерттерин чындыкка чыгарган кишилер бар. Анан, алардын (айрымдары) өз убадасын аткарды, алардын (айрымдары) болсо (шахид болууга) ынтызар. Алар (мунафыктарга окшоп Аллахка берген убада-шерттерин) өзгөртүшкөн жок». (Ахзаб: 23).

Биринчи Акаба байъатынан кийин Пайгамбарыбыз ﷺ Мусъаб ибн Умайрды Исламды жайылтсын деп Мадинага жиберди. Аллах Таала аны бул ишинде ийгиликке жеткирди, анткени Ауска жана Хазражга башчылык кылган адамдар анын даъватын кабыл алышты, алардын изинен карапайым эл да ээрчип, Аллахтын динине топ-топ болуп киришти.

Мусъаб кайра Пайгамбарыбыз ﷺга кайтып келгенде Мадинада Аллахты жалгыз деп билбеген же Ислам жөнүндө жамандык менен сүйлөгөн бир да үй калган эмес эле. Көп өтпөй Ауска жана Хазражга таандык бир делегация Пайгамбарыбыз ﷺга келип, аны жакшы күндө да, оор күндө да угуп, баш ийүүгө байъат беришти. Бул экинчи Акаба байъаты болду. Ал биринчи байъаттан бир жыл өткөн соң болду жана бул согуш жолундагы байъат болчу. Бул байъат Мадина шаарында биринчи исламий мамлекетти курууга негиз салган келишим болду. Аллах Таала Мадинага нур үстүнө нур кошуп, аны Ислам менен мусулмандардын улуулугунун башаты кылды.

Эгер Аллах Тааланын ырайымы жана жардамы менен Пайгамбарыбыз ﷺ өзүнүн даъватында бекем болбогондо жана адамдарга элчи катары жөнөткөн кишилерин даанышмандык менен тандабаганда Ислам мамлекети орнобойт эле. Пайгамбарыбыз ﷺ аракет кылды, кыймылдады, эл аралады максатына жетүүнү каалаган ар бир адамдай иш алып барды. Бул вахий менен колдоого алынган таза адамдык аракет болчу. Ал ушул иши менен өз Үммөтүнө: «Силер да эгер менин жолум менен жүрүп, менин сүннөтүмдү кармансаңар, өз мамлекетиңерди тикелей аласыңар, өз улуулугуңарды жана даңкыңарды кайтарып аласыңар. Анткени силер менен бирге вахий Аллахтын Китеби жана Анын Элчисинин Сүннөтү бар. Алардан бурулуп кетпегиле, алардан алыстабагыла, ар дайым көз алдыңарга коюп жүргүлө. Ошондо гана мамлекетиңерди кайра тикелейсиңер» - деп жаткандай болду.

Бүгүнкү күндө мусулмандардын абалына көз чаптырган адам Үммөттүн эң оор, эң жаман абалда экенин көрөт: Үммөт элүүдөн ашык бөлүккө ажырап, улутчулдук, мекенчилдик, капитализм жана атеизм сыяктуу пикирлер үстөмдүк кылып турат. Ар бир адам өзүнүн жеке жашоосу менен алек болуп, Үммөттүн жашоосуна кызыкпай калды. Натыйжада, өзүмчүлдүк, менменсинүү жана жеке

кызыкчылыкты сүйүү мусулмандардын жашоосундагы эң көрүнүктүү өзгөчөлүккө айланды.

Мунун баарын андан бетер начарлатканы, мусулмандардын иштерин жана дүнүйөсүн чыккынчы, кыянатчы жана кылмышкер башкаруучулардын өз колдоруна толук алуусу болду. Алар өздөрүнө каршы чыккан ар бир адамды кыйнап, коркутуп, камап, кыянаттык менен жазалап келишет. Мунун натыйжасында мусулман ар бир кадамында артын чочулоо менен карап, коркуу жана сарсанаада жашап калды!

Бул абал Аллах Тааланы ыраазы кылабы? Же Аллах Таала биздин иззатыбызды, улуулугубузду жана дүйнөгө үстөмдүк кылышыбызды ыраа көрөбү?

Эй, жаратылгандардын эң урматтуусу Мухаммад ﷺдин Үммөтү! Аллахка ант, бүгүн силер үчүн башка жол жок, силер үчүн Пайгамбарыңардын ﷺ тарикаты гана калды. Ошол жол менен гана диниңерди өз жашооңордун өкүмдары кылып кайтара аласыңар. Андан соң, мурунку салих ата-бабаларыңар сыяктуу бул динди дүйнөгө даъват аркылуу алып чыга аласыңар.

Бүгүнкү күн мурунку күндөргө абдан окшош. Биздин бул вакыйлыгыбыз сабыр кылмайын, бекем турмайын жана кандай гана кыйынчылыктар болбосун, вакыйлыкты өзгөртүүдө чечкиндүү болмоюнча өзгөрбөйт.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَٰبِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

«Эй, момундар, сабыр кылгыла жана сабыр-такаат кылууда (кафирлерден) жогору болгула, ошондой эле ар дайым даяр болуп тургула! Аллахтан корккула, (ошондо) мүмкүн нажат табасыңар!» (Али Имран: 200). □

ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ	قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ» «Мусулман мусулмандын боордону. Аза тутум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»	ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ
Идлиб аймагында кресттүүлөр коалициясын бутага алуу операциялары жүргүзүлдү, ал эми Дамаск бийлиги бул иштерге көңүл бурбай жатат		
«Сирия телеканалынын» маалыматына ылайык, «эл аралык коалицияга таандык деп болжолдонгон операция Хама вилайатынын түштүк бөлүгүндөгү Журейжиса айылында жүргүзүлгөн».		
Ошондой эле, маалыматта «бул операция менен бир учурда ички коопсуздук күчтөрү толук сактык абалына өткөнү» айтылды.		
«Сирия телеканалы» билдиргендей, операция жарым саатка созулуп, натыйжада мурун Ливандагы Румийе түрмөсүндө отурган бир адам өлтүрүлгөн.		
Аль-Ваъй: мындай бутага алуу жана өлтүрүүлөр тынымсыз уланып жатат, ошол эле учурда Дамаск бийлиги мурун анын колдоочусу болгон согушкерлерге көңүл бурбай, Америкага жагынууга аракеттенүүдө жана өзүнүн мурунку «жихадий» чөйрөсүнөн алыстап бара жатат.		
Улуттук мамлекетти сактап калуу урааны астында...		
Бир кезде таухид роясын көтөрүп, андан башкасынын баары тагут деп айткан адамдардын колунда бүгүн «улуттук мамлекетти сактоо» лозунгу турат		
Сириянын Тышкы иштер министри Америкага сапар жасады.		
Жума күнү кечинде Сириянын тышкы иштер министри Ас'ад аш-Шайбани Вашингтондогу Сирия элчилигинде өлкөсүнүн желегин көтөрдү.		
Бул сапарды Дамаск «тарыхый» деп атап, Шайбани чейрек кылым ичинде АКШга барган биринчи сириялык министр болуп калды.		
Сириянын SANA агенттигинин маалыматына ылайык, «министр Шайбани Вашингтондогу Сирия Араб Республикасынын элчилигинин имаратында желек көтөрүү аземин баштаган».		
Бул кадам АКШ тарабынан жаңы Сирия бийлигин де-факто таануунун белгиси катары бааланууда жана келечекте эки тараптуу кызматташтыктын кеңейишине жол ачышы мүмкүн экенин байкоочулар белгилешет.		
Жулани менен АКШ Борбордук чалгындоо башкармалыгынын мурунку директору Дэвид Петреустун жолугушуусу		
АКШнын Борбордук чалгындоо башкармалыгынын мурунку жетекчиси Дэвид Петреус дүйшөмбү күнү Нью-Йоркто өткөн жолугушууда Ахмад аш-Шара менен өткөргөн маегин анын мурунку «Аль-Каида» уюмундагы мүчөлүгүн эске салуу менен баштады.		

ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ	قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْلَعُهُ وَلَا يَحْتَرِفُهُ» «Мусулман мусулмандын боордошу. Аза тутум кылбайт, аны таштан койбойт жана кемсиптипейт»	ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ
Бул маек БУУнун Башкы ассамблеясынын иш-чараларынын алкагында өткөн “Конкордия саммитинде” болгон. Петреус мындай деди: «Биз азыр эки башка жерде турабыз. Мен Иракта кызмат өтөп жатканда, сен америкалык аскерлер тарабынан беш жыл камакта болгонсуң. Азыр болсо сен Сириянын президенти катары отурасың, өлкөнү Башар Асаддын режиминен бошоттуң жана биринчи жолу Бириккен Улуттар Уюмунда мамлекет башчысы катары катышып жатасың. Бизге айтып берчи, жыйырма жыл ичинде Ирактагы “Аль-Каидадан” Нью-Йорктогу ушул трибунага, Сириянын президенти даражасына кантип жеттин?». Буга убактылуу Сирия президенти Ахмад аш-Шара мындайча жооп берди: «Жакшы, бир кезде биз согуш талаасында болсок, бүгүн диалог талаасындабыз. Согушту башынан өткөргөн адам тынчтыктын баасын эң жакшы билет. Өткөндүн өзүнүн мыйзамдары жана шарттары бар. Тарыхты баалай турган болсок, аны азыркы мыйзамдар менен эмес, ошол доордун мыйзамдары менен баалашыбыз керек». Аш-Шара өзүнүн мурунку жоочулук мезгилине токтолуп, мындай деди: «Ал убакыттын өзүнүн шарттары бар эле, аймакта Ирактын оккупациясы жүрүп жаткан, Сирия чоң коркунуч алдында турган. Ошол доордун басымы, жаштардын жигердүүлүгү жана аң-сезим деңгээли ошол чечимдерге алып келген. Эң негизги максат элди, аялдар менен балдарды коргоо, зулумдуктан куткаруу болгон». Аш-Шара минтип кошумчалады: «Ар бир адамдын жашоосунда кээде ката кетиши мүмкүн, бирок, эң негизгиси кандай гана аймакта башаламандыктар болбосун, адамдарды курчаган коркунучтардан коргоого көңүл буруу маанилүү. Биз ушул жолго берилгендигибиздин артынан бүгүнкү абалга жеттик жана бири-бирибизди достор катары угуп отурабыз». Ошентип, азыркы Сирия башкаруусунун жетекчиси Ахмад аш-Шара 1967-жылдан бери БУУнун Башкы Ассамблеясынын жыйынына катышкан биринчи сириялык президент болду. Аль-Ваъй: албетте, Жуланини ушул деңгээлге жеткирген Түркия жана анын артындагы Америка. Алар Түркияда отурган «Улуттук коалицияны» Башар Асаддын ордуна коюу үчүн элге таңуулай албай калган соң, Жуланини жана анын айланасындагыларды бул милдетти алууга көндүрүштү. Ошентип, «Халифалык» жана «жихад» ураандарынан «улуттук мамлекет», «Бириккен Улуттар Уюму», «Араб мамлекеттеринин лигасы менен мамиле түзүү», «Түркия жана яхудий		

ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ	قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ» «Мусулман мусулмандын боордону. Ага тутум кылбайт, аны таптап койбойт жана кемсинтпейт»	ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ
түзүмү менен нормалдашуу» сыяктуу багыттарга кескин бурулуш болду. Натыйжада, алар душмандын колундагы шахмат фигураларына айланып, анын бардык эрежелерин душман түзүп, башчылардын аң-сезимин исламий фикраттан капиталисттик фикратка өзгөртүүгө жетишти. Бул өзгөрүү «реализм» деген ат менен таңууланып жатат		
Ливан мамлекети менен “Иран партиясынын” тарапташтары Бейруттагы Руша аскасына Хасан Насралланын сүрөтүнө жарык түшүрүү маселесинде талашып жатышат. Яхудийлерди бутага алуу, алардын кол салууларын жана чабуулдарын токтотуу же яхудий түзүмүн жер жүзүнөн жок кылуу үчүн аракеттенүүнүн ордуна ушул иш менен алек болуп калышты		
Ливандын юстиция министри Адиль Нассар «Аль-Жадид» телеканалына берген маегинде мындай деди: «Башкы прокуратура коопсуздук органдары менен биргеликте Руша аскасындагы иш-чарада мыйзам бузгандарды аныктоо боюнча иш жүргүзүүдө. Бул бардык саясий эсептерден тыш кароону талап кылат. Мыйзам бардык жарандарга бирдей колдонулат».		
Ал эми, өкмөт башчысы Науф Салам кечээки билдирүүсүндө мындай деди: «Бүгүн Руша аймагында болгон окуя Бейрут шаарынын губернатору тарабынан иш-чаранын уюштуруучуларына берилген уруксаттын мазмунун ачык бузду. Анткени уруксатта так көрсөтүлгөн — “Руша аскасына жерден да, деңизден да, абадан да эч кандай жарык берүү, сүрөт чагылдыруу жүргүзүлбөшү керек».		
Науф Салам кошумчалап: «Ошондуктан мен ички иштер, юстиция жана коргоо министрлери менен байланыштым. Аларга тиешелүү чараларды көрүүнү, мыйзам бузгандарды кармап, иликтөөгө өткөрүп, мыйзамдын негизинде жоопко тартууну тапшырдым», - деп билдирди.		
Аль-Ваъй: бүгүн Ливандын саясий чөйрөлөрү жана «Иран партиясынын» тарапташтары исламий күрөштүн чыныгы багытынан алыстап, яхудий түзүмүнүн кол салууларын токтотуунун ордуна жарык берген шоу жана символикалык иш-чаралар менен алек болууда. Бул чыныгы каршылыктын ордуна формалдуу символдор менен алмаштырылган бош кыймылдын белгиси.		
Иордания жараны Абдулмутталиб аль-Кайсинин жасаган иши анын өлкөсү яхудий түзүмүнүн “жайлоосу” да, Иордания падышаларынын сакчылыгы да болбойт деп көрсөттү		
Социалдык тармактарда Абдулмутталиб аль-Кайсинин васыяты кеңири тарады. Ал Карамех чек ара өткөрмөсүндөгү операциянын		

ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ	قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْلِقُهُ وَلَا يَمُوتُهُ» «Мусулман мусулмандын боордошу. Аза тутум кылбайт, аны таштан койбойт жана кемсиптпейт»	ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ
аткаруучусу болуп, анын жүрүшүндө эки яхудий жоокери өлтүрүлүп, андан кийин өзү яхудий армиясынын огуна шахид болгон. Аль-Кайси өз васыятында мындай деп жазган: «Мен бул позициямды Аллахтын жана тарыхтын алдында каттап жатам, өз мекендешим Махер аль-Жазиге кошулам. Газада оккупация жүргүзүп жаткан түзүмдүн кылмыштары эртеби-кечпи биздин да өлкөлөрүбүзгө жана жерлерибизге жетип келет». Ошол эле учурда Франция, Бельгия, Люксембург, Мальта, Монако жана Андорра Британиянын, Канаданын, Австралиянын жана Португалиянын артынан ээрчип, Палестина мамлекетин расмий түрдө таанышты. Нью-Йоркто өткөн «Эки мамлекет чечими» боюнча конференцияда бир катар өлкө жетекчилери жана өкүлдөрү яхудий түзүмүнүн Газага каршы дээрлик эки жылдан бери жүргүзүп келе жаткан геноцидин кескин айыпташты. Франция президенти Эммануэль Макрон Нью-Йоркто Бириккен Улуттар Уюмунда өткөн Палестина маселесин «тынчтык жолу менен жөнгө салуу жана эки мамлекет чечимин ишке ашыруу» боюнча жогорку деңгээлдеги эл аралык жыйында сүйлөп, өлкөсү Палестинаны расмий түрдө тааныганын жарыялады. Аль-Ваъй: он жылдаган убакыттан бери дүйнө лидерлери «Палестина мамлекетин» түзүү жөнүндө айтып келишет, бирок анын эч кандай изи да, жыйынтыгы да көрүнбөйт, ал абадагы элес сыяктуу же башка планетадагы нерседей сезилет. Бул чындык Үммөттү улам-улам ойготууда: «эки мамлекет чечими» деген долбоор элес. Ыйык жерди чыныгы менен бошото турган бирден-бир күч бардык Ислам өлкөлөрүн бириктирген исламий үммөт.		
Кения исламий кыймылдарга саясий иштер менен алектенүүгө тыюу салууга аракет кылган мамлекеттердин катарына кошулду		
Кения өкмөтү расмий түрдө «Аль-Ихвануль муслимин» уюмун жана «Хизб ут-Тахрир» партиясын террордук уюмдардын тизмесине киргизгенин жарыялады. Бул чечим «Терроризмге каршы күрөш жөнүндө мыйзамдын» негизинде кабыл алынып, өкмөт муну өлкө ичинде экстремизмдин тамыр жайышына жол бербөө максатында жасалган кадам катары түшүндүрдү.		
Америкалык Баррак дегендин уятсыздыгы аны минтип айтууга жеткирди: “Ливан армиясын куралдандыруу яхудий түзүмүнө каршы күрөшүү үчүн эмес, ички максаттар үчүн”		

ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ	قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ» <i>«Мусулман мусулмандын боордошу. Ага тутум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»</i>	ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ
АКШнын Ливандагы атайын өкүлү Том Баррак билдиргендей, Америка Кошмо Штаттары Ливан армиясын «Хизбуллах» кыймылын куралсыздандыруу үчүн гана куралдандырган жана эч ким (израилге) каршы күрөшүү максатында курал беребиз деп ойлобошу керек. Ал минтип кошумчалады: «7-октябрдан кийин Жакынкы Чыгыштагы абал толугу менен өзгөрдү. (Израилдин) премьер-министри Биньямин Нетаньяху чек араларга да, кызыл, көк же жашыл сызыктарга да маани бербей турганын, эгер чек арасы же эли коркунучта деп эсептесе, каалаган жерге жетип, каалаган ишти кылаарын айтты».		
Газадагы тынчтык келишимине карабастан, яхудий түзүмүндө эч кандай убадага бекем туруу жок		
Газада согуштук аракеттер токтогондон үч күн өткөндөн кийин жана Палестин элине каршы эки жыл, тактап айтканда 735 күн уланып келген кыргындан соң, туткундарды алмашуу операциясына даярдыктар жүрүп жатат. Бул учурда АКШ президенти Дональд Трамп да кирген бир катар мамлекет башчылары тынчтык боюнча эл аралык саммитке катышуу үчүн Мисирге келери күтүлүүдө. «Аль-Жазира» маалымдагандай, жардам жүктөрүн алып өткөн жүк унаалары Газага кирер алдында текшерүү үчүн Кирам Абу Салем жана Аль-Аужа өткөрмө пункттарына киргизилди. Ошол эле учурда, жүз миңдеген газалыктар эки жылдык сүргүн жана күч менен көчүрүү аракеттеринен кийин кыйраган үйлөрүнө кайтып жатышат. Ок атышуунун токтошу менен, жарандык коргонуу кызматтары урандылардын астынан шахиддердин дагы көп сөөктөрүн чыгарып жатышат. Ал эми, ооруканалар дүйнө коомчулугун дары-дармек жана медициналык жардамдарды тез арада жеткирүүгө чакырууда, анткени Газа шаарларында оорулуулар менен жаракат алгандардын саны абдан көп. Аль-Ваъй: баскынчылыкка негизделген яхудий түзүмү үчүн эч кандай келишим ыйык эмес. Алардын табияты өлтүрүү жана көчүрүү. Себеби, алар Үммөт кайра жанданып, баскынчылык түзүмүн тамырынан жок кылып коёт деп коркушат. Азыр тынчтык келишими түзүлгөнүнө карабастан, яхудий түзүмүнөн чыккынчылыктан жана жаңы согуштардан башка нерсени күтүүгө болбойт. Ошондуктан, айрыкча тегеректеги мусулман аскерлери өз милдетин аткарып, баскынчылыкты толугу менен жоюуга эч кандай шылтоосуз киришүүгө тийиш.		

ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ	قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْلِيهِ وَلَا يَحْتَرِفُهُ» «Мусулман мусулмандын боордошу. Аза тутум кылбайт, аны таштан койбойт жана кемсиптпейт»	ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ
Өзгөрүүнүн чеги төмөн болуп, көздөлгөн өзгөрүү тууралуу толук түшүнүк болбогон учурда жарым-жартылай талаптардан айланып өтүү оңой болуп калат жана бул Мароккодо болуп жаткан көрүнүш		
Марокконун жаштар кыймылы «Z мууну 212» ишемби күнү билдирүү жасап, саламаттык сактоо жана билим берүү тармактарында шашылыш реформаларды талап кылган эки жумага созулган нааразылык акцияларынан кийин өзүнүн митингдерин убактылуу токтоторун жарыялады.		
«Аль-Жазира» кабарчысы кыймылдын билдирүүсүнөн улам, алар ишемби жана жекшемби күндөрү митинг өткөрүүгө чакырбай турганын, мындай чечим бир нече сааттык талкуу жана адистер менен ар кайсы шаарлардан келген мүчөлөрдүн кеңешмесинен кийин кабыл алынганын билдирди. Бул чечим учурдагы саясий жана коомдук кырдаалды баалоонун негизинде кабыл алынганы айтылды.		
Кыймыл өзүнүн социалдык тармактагы баракчаларында жарыялаган билдирүүсүндө бул убактылуу токтотууну «уюштуруу жана координацияны чыңдоо, кийинки этапты дагы натыйжалуу жана таасирдүү кылуу максатындагы стратегиялык кадам» деп мүнөздөгөн.		
Мындан тышкары, кыймыл өз талаптарынан баш тартпай турганын, анын эң башкысы «коррупционерлерди жоопко тартуу жана өлкөдөгү социалдык-экономикалык абал начар даражада болгондугу үчүн өкмөттү жооптуу кылуу» экенин баса белгиледи. (Франс Пресс агенттиги).		
«Z мууну 212» кыймылы бүгүн кийинчерээк жаңы митингге чакырык жарыяларын, ал «өкмөттүн жана Марокко элинин ар-намыс, адилеттик жана жоопкерчилик талаптарын аткарууга тоскоол болгон бардык тараптардын» дарегине багытталаарын маалымдады.		
Аль-Ваъй: жашоо, бул дүйнө турмушунан мурунку барлык жана бул дүйнө турмушунан кийинки жашоо тууралуу, ошондой эле бул дүйнө жашоосу кандай негизде курулушу керектиги жөнүндөгү толук идеядан чыкпаган ар кандай кыймылдын тагдыры ушундай болот. Ал үмүтсүздүк, шал болуу жана кайрадан ошол эле системанын кучагына кайтып баруу менен бүтөт.		
Шам жергесинде камоолор жана яхудий түзүмүнүн чабуулдары уланып жатат, ал эми Шамдын башчыларынын реакциясы – Булуң өлкөлөрүнүн инвестицияларына көңүл буруу		

ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ	قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ وَلَا يَخْفَوُهُ» «Мусулман мусулмандын боордошу. Ага зугум кылбайт, аны таптап койбойт жана кемсинтпейт»	ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ
Расмий «аль-Ихбария» каналынын маалыматына ылайык, ишемби күнү яхудий аскерлери Сириянын түштүгүндөгү Дераа вилаятында кезектеги басып кирүү маалында төрт адамды камакка алышкан. Канал «Икс» платформасындагы баракчасында билдиргендей, баскынчы күчтөр бүгүн таңкы убакта Дераанын батыш тарабындагы Жумла кыштагынан төрт жигитти кармап кетишкен. Бул окуя Дамаск менен (Тель-Авивдин) ортосунда тынчтык сүйлөшүүлөрү жүрүп жатканына карабастан, яхудий түзүмүнүн кезектеги бузукулугу болуп эсептелет. Ошентсе да Сирия бийлиги бул окуя боюнча азырынча эч кандай комментарий берген жок. □		

КУРЪАНИ КАРИМ САБАГЫНДА

“Кафирлер, силер курал-жарактан жана буюмуңардан бейкабар болгон убагыңарда үстүңөргө күтүүсүздөн чабуул коюуну эңсешет”

Аллах Таала айтат:

﴿وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلَأَتْفِكُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِنْ وَرَائِكُمْ وَلَأُنَاطَ طَائِفَةٌ أُخْرَىٰ لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ وَدَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَجَدَ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ أَدَىٰ مِنْ مَّطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَّرْضَىٰ أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ وَخُذُوا حِذْرَكُمْ إِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا﴾

«(Эй, Мухаммад), сен (согуш талаасында) момундардын арасында имам болуп намаз окумакчы болсоң, алардын бир тайпасы куралчан сени менен намазга турушсун. Анан, алар сажда кылышкан соң аркаңарга барып, (силерди коргон) турушсун жана али намаз окуй элек башка тайпа келип сени менен бирге намаз окушсун. Алар да этияттык чараларын көрүп, куралданып алышсын. Кафирлер, силер курал-жарактан жана буюмуңардан бейкабар болгон убагыңарда үстүңөргө күтүүсүздөн чабуул коюуну эңсешет. Эгер, жамгырдан жана чексеңер же бейтап болсоңор, куралыңарды чечип коюшуңар күнөө эмес. А бирок, этият чараңарды көрүп койгула. Албетте Аллах кафирлер үчүн коркылуучу азапты даярдап койгон». (Ниса: 102).

Бул ыйык аят намаздын маанисин жана аны согуш же коркунуч учурунда да аткаруу фарз экенин эскертет. Анткени, намаз момундун ажырагыс куралы, Аллах Таала менен болгон туруктуу байланышы, диндин тиреги, ыймандын чындыгы жана Аллахтын өкүмүнө ыраазы болуунун, Пайгамбарыбыз ﷺдин сүннөтүн аткаруунун далили. Акыл-эси ордунда болгон мусулман эч качан намаздан бошотулбайт, ал тургай эң кооптуу абалда да аны аткарууга милдеттүү.

Аяттын мааниси мусулманды намазда да куралын жанында кармоого чакырат. Эгер, намаз маалында курал көтөрүү буйрулса, анда намаздан башка учурда аны алып жүрүү мындан да маанилүүрөөк жана зарыл. Себеби Аллах Таала мындай дейт:

﴿وَدَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَجَدَ﴾

«Кафирлер, силер курал-жарактан жана буюмуңардан бейкабар болгон убагыңарда үстүңөргө күтүүсүздөн чабуул коюуну эңсешет». (Ниса: 102).

Жашоо чындыгы кафирлердин амалкөйлүгүн, айла-амалын жана момундарга каршы кутумун ачык көрсөтүп турат. Ошондуктан, Аллах Таала ооруп калган же жаанда калып кеткен адамга убактылуу куралын коюуга уруксат берген, бирок артынан мындай деп эскерткен:

{ وَخُذُوا حِذْرَكُمْ }

«А бирок, этият чараңарды көрүп койгула». (Ниса: 102). Демек, залымдерге таянып, эс алып, куралыңарды коюп, душманыңардан кабарыңар кетпесин деген эскертүү.

Чындыгында, Аллах Таала кафирлер үчүн кор кылуучу азапты даярдап койгон, бул азап Анын аскерлери аркылуу болот:

{ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ }

«Роббиңдин кошуундарын жалгыз Анын Өзү гана билет». (Муддассир: 31).

Ошондуктан, эй, акыл ээлери, Аллахтан корккула, Аллахка жана Анын Элчисине ﷺ баш ийгиле жана душманыңар менен болгон күрөштө бекем тургула. Анткени, силер Аллах басынуу жана кордук жазган элге каршы чыгып жатасыңар. Демек, сабырдуулукта бекем болгула, Аллахка тобокел кылгыла жана жихадды Анын жолунда таза ниет менен жүргүзгүлө. Ал айтат:

{ وَلَا تَهِنُوا فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ إِنْ تَكُونُوا تَأْلَمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمُونَ وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا }

«Бул кафир жамаатты кубалоодо суздук кылбагыла. Эгер, кыйналып жаткан болсоңор, алар да, силер кыйналгандай кыйналышууда. (Ошону менен бирге) силер Аллах тарабынан алар үмүт кылбаган нерсени (тагыраак айтканда, соопту, шейит болуу бактысына жетүүнү, кала берсе жеңишке ээ болууну) үмүт кылуудасыңар го?! Аллах илим жана даанышмандык ээси болгон Зат». (Ниса: 104).

Душманыңар менен күрөшүңөрдү уланткыла жана силерди эч нерсе токтотпосун. Аллахтын шариатын ээрчигиле жана чектен чыкпагыла. Сабыр менен бекем тургула, чарчабагыла жана көңүлүңөр түшпөсүн, ызаа, жараат жана курмандыктарга карабай, ыймандуу жана кайраттуу болгула. Анткени силер мүмкүн болгон күчтү даярдадыңар, ал эми Аллах Өзү жакшы көргөн кулдарынын үмүтүн куру калтырбайт.

Аллах жөнүндө жакшы ойдо болгула, анткени Ал Өзүнүн момун кулдарына жеңишти, ырайымды, кечиримди жана берешендикти убада кылган.

Эгерде согуш катуу болуп, кырдаал оорлошуп, сыноо жана фитналар көбөйүп, азык-түлүк жана жардам азайса да, жеңиш Аллахтын, Азиз жана Даанышман Заттын колунда.

{ وَمَا لِّلْضَرِّ إِلَّا مِنْ عِندِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ }

«Негизинен жеңиш күч-кудурет жана дааналык Ээси болгон Аллахтын даргөйүнөн гана келет». (Али Имран: 126).

Чындыгында, кафирлер Аллахка каршы чыгып, Аны тангандыктан, силерден да катуу азап чегишет, анткени алар Аллахтан жеңиш да, ырайым да күтүшпөйт. Өлүм алардын жүрөгүндө өкүнүч, жан дүйнөсүндө каргыш, көз карашында караңгылык. Ал эми силер, момундар, Аллахтан алар үмүт кылбаган нерсени үмүт кылып жатасыңар:

{ وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ }

«Силер Аллах тарабынан алар үмүт кылбаган нерсени (тагыраак айтканда, соопту, шейит болуу бактысына жетүүнү, кала берсе жеңишке ээ болууну) үмүт кылуудасыңар go?!. (Ниса: 104).

Аллах Таала мындай деди:

{ إِنْ يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِّثْلَهُ وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ }
{ ءَامَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ ۗ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ }

«Эгер, (бүгүн Ухудда) силерге жаракат жеткен болсо, (Бадр согушунда) ал коомго дал ошондой жаракат жеткен. (Ибрат болсун деп) жана Аллах чыныгы ыйман келтирген кишилерди билиши, ошондой эле араңардан шахиддерди ылгап алуусу үчүн Биз бул күндөрдү (жеңүү жана жеңилүү күндөрүн) адамдар арасында айландырып турабыз. Аллах залим кишилерди жакшы көрбөйт». (Али Имран: 140).

Аллах Өзүнө жакын кулдарын шахид даражасына көтөрөт жана Үмөттүн арасынан мыктыларды тандап шахиддик менен урматтайт. Алар жөнүндө Ал айтты:

{ بَلْ أَحِبَّاءٌ عِندَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ }

«Жок, алар тирүү! Алар Аллах Өз жоомарттыгы менен берген ырыскылардан пайдаланып курсант болууда». (Али Имран: 69).

Бул Аллахтын ырайымы жана ыраазычылыгы менен жашоо, анда коркуу да жок, кайгы да жок.

Аллах Таала дагы мындай дейт:

{ إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ ٱلْأَشْهُدُ يَوْمَ لَا يَنفَعُ ٱلظَّٰلِمِينَ مَعَذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ ٱللَّعَنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ ٱلدَّارِ }

«Албетте, Биз пайгамбарларыбызга жана ыйман келтиргендерге бул дүйнө тируулүгүндө да, күбөлөр тура турган Күндө да жардам беребиз. Ал Күндө залим-кафир кимселерге шылтоолору пайда бербейт жана аларга каргыш болот, алар үчүн эч жаман жсай – тозок болот». (Гафир: 51–52).

Аллахтын убадасы — акыйкат, бекем жана күмөнсүз. Бул убада талашсыз жана сөзсүз аткарылат. Себеби, Пайгамбарыбыз ﷺ Аллахка моюн сунуу, Анын билдирүүсүн жеткирүү жана Аллахтын колдоосу менен жеңишке жетти. Аны бекем ыйманы, инсандык кайраты жана чыныгы момун сахабалары менен болгон биримдиги колдоду. Алар Аллахка жана Анын Элчисине ﷺ баш ийип, жүздөрүн Аллахка гана бурган таза ыймандуулар болушкан.

Пайгамбарыбыз ﷺ Ислам акыйдасын турмушта ишке ашырды: адамдарды Шариат мыйзамдары менен уюштурган жана башкарган адилеттүү Ислам мамлекетин Мадинада негиздеди. Ал мамлекет кылымдар бою жашап келди. Бирок кийин мусулмандардын динге болгон берилүүсү начарлап, биримдиги бузулуп, адамзатты жетектөөдө артта калышты, натыйжада алардын мамлекеттери урады. Ошентсе да, Аллахтын убадасы эч качан бузулбайт. Эгер, мусулмандар ыймандарына бекем болуп, Аллахка гана тобокел кылып, Анын өкүмүн ишке ашыруу үчүн биригишсе, Ал аларга сөзсүз жеңиш берет.

Аллах Таала дагы айтты:

يَوْمَ لَا يَنفَعُ ٱلظَّٰلِمِينَ مَعَذِرَتُهُمْ

«Ал Күндө залим-кафир кимселерге шылтоолору пайда бербейт». (Гафир: 52).

Бул “зулум кылгандар” — кафирлер жана Аллах түшүргөн мыйзамдар менен эмес, башка өкүмдөр менен башкаргандар. Алардын катарында бүгүнкү күндө кафирлерди колдоп, аларга моюн сунган, Палестинадагы жана башка жердеги мусулман бир туугандарына жардам берүүдөн баш тарткан башкаруучулар да бар. Ошондуктан, алар Аллахтын каргышына жана жаман акыретке татыктуу болушту:

وَلَهُمُ ٱللَّعَنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ ٱلدَّارِ

«Жана аларга каргыш болот, алар үчүн эң жаман жай – тозок болот». (Гафир: 52).

Бул башчылар жана алардын армиядагы же коопсуздук кызматындагы жалданма кызматчылары Ислам душмандарынын колундагы курал болуп калышты. Алар Палестинада жана башка жерлерде куралсыз мусулмандарды кыргын кылып жаткан душмандардын аскерлеринин бир бөлүгү сыяктуу болуп калышты. Мусулмандарда Аллах Тааладан башка жардамчы жок. Ал эң жакшы Коргоочу, эң күчтүү Жардамчы.

Бул кресттүү-сионисттик рак шишиги, аны колдогон жана өмүр сүрүшүнө шарт түзүп жаткан бардык мусулман башчылары менен кошо сөзсүз түрдө түп-тамыры менен жок кылынышы керек.

Газанын же мусулмандардын башка бир аймагында курал таштоо чакырыктары — шектүү чакырыктар, аны бир да чыныгы момун айта албайт. Анткени, бул Аллах Тааланын ушул сөзүнө каршы келет:

﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ ۚ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ﴾

«(Эй, момундар), алар үчүн мүмкүнчүлүгүңөрдүн барынча күч топтоп жана токулдуу аттарды даярдап койгула, муну менен Аллахтын жана өзүңөрдүн душманыңарды жана да алардан тышкары, силер билбеген, бирок Аллах билген башка бирөөлөрдү да коркунучка саласыңар. Аллах жолунда эмнени сарп кылсаңар, силерге зулумдук кылынбастан толук кылып кайтарылат». (Анфал: 60).

Тарыхый жана турмуштук чындык баскынчылардын алдында курал таштоо чакырыгынын жалгандыгын далилдейт. Мисалы, Британия Мисирди сексен жылга жакын басып турган жана ал жерден өзү эмес, Америка Мисирдеги бийликти алып койгондуктан гана чыгып кеткен. Британия Түркияны өзүнүн тарыхынан жана дининен ажыратты, Шариф Хусейн жана Ибн Сауддун жардамы менен Араб жарым аралын башкарып алды. Андан соң Шам жана Иракты ээлеп, аларды өз кызыкчылыгына ылайык калыпка салды, яхудий вужудун түздү жана араб мамлекеттерин жалган согушка киргизип, сионисттик топтордун мамлекет түзүүсүнө жол ачты.

Ошол учурдан тартып араб өлкөлөрү өз падышалары жана президенттери аркылуу Батыш колонизаторлорунун кыйыр таасиринин алдында жашап келишет. Палестинада яхудийлер Британиянын колдоосунда канча кыргын уюштурушкандыгы эсиңерден чыкпасын! Британия аскерлери палестиналыктарды

куралдан жана уюшуудан толугу менен ажыратып, аларды коргоосуз калтырышкан.

Эсиңерге салгыла Дейр-Ясин, Сабра менен Шатила кыргындарды, Босния менен Герцеговина, Ирак жана Афганистан согуштары, баары “Батыштын кепилдиги” астында жасалган кан төгүүлөр!

Эй, араб башчылары! Газадан баскынчыларды кууп чыгаруу эл аралык укук боюнча мыйзамдуу укук болсо да, аларды кууп чыгууга жарабасаңар, анда америкалыктар менен яхудийлерге окшоп, элди курал тапшырууга чакырбагыла! Аллах силерди наалаттасын жана жер жутсун! Айрым Батыш басылмалары билдиришинче, Газадагы согуш учурунда алты араб мамлекети яхудий түзүмү менен пикирий, коопсуздук, аскерий жана соода жаатында кызматташкан. Элдер кайда карап турат?!

Аллах Таала айтат:

{ وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَفْلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ }
 { مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُءُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْئِدَتُهُمْ هَوَاءٌ } وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ
 فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخْرِنا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ نَحْبُ دَعْوَتِكَ وَنَتَّبِعِ الرَّسُولَ أَوْ لَمْ تَكُونُوا أَقْسَمْتُمْ مِنْ
 قَبْلِ مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍ } وَسَكَنْتُمْ فِي مَسْكِينَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ
 وَضَرَبْنَا لَكُمْ الْأَمْثَالَ } وَقَدْ مَكَرُوا مَكَرَهُمْ وَعِنْدَ اللَّهِ مَكَرُهُمْ وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ }
 فَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ مُخْلِيفَ وَعْدِهِ رُسُلُهُ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ } يَوْمَ يُبَدِّلُ الْأَرْضَ غَيْرَ الْأَرْضِ
 وَالسَّمَوَاتِ وَبَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ }

«(Эй, Мухаммад) сен эч качан: «Аллах залим адамдардын кылып жаткан ништеринен бейкапар» деп ойлобо! Бар болгону Аллах аларды(н жазаларын), көздөр (айбат-коркунучтан) катып кала турган (коркунучтуу Кыямат) Күнүнө гана калтырууда. (Ал Күндө) алар баштарын көтөрүшкөн бойдон (чакырылган тарапка эсеп-китеп үчүн) жүгүрүшөт. Көздөрү өздөрүнө кайтпайт (башкача айтканда коркунучтан катып калып, өздөрүнүн кандай абалда экендиктерин да көрүшпөйт). Дилдери (коркунучтун айынан) боп-бош болуп калган. (Эй, Мухаммад) адамдарды эскертип койгун, аларга азап келээр Күндө (Кыяматта) залим адамдар: «Оо, Раббибиз, бизге аз гана мөөнөт бергин (тактап айтканда, бизди дүйнөгө кайтарып, аз гана өмүр бергин, албетте биз) Сенин дааватыңды кабыл алабыз жана пайгамбарларыңды ээрчийбиз», дешет. (Ошондо аларга жооп кылынат): «Мурда (тирүү кезиңерде) эч качан силер үчүн завал болбостугу (тактап айтканда эч качан өлбөстүгүңөр жана акырет жазасына дуушар болбостугуңар) жөнүндө ант ичпедиңер беле?! (Акыры) силер өздөрүнө зулумдук кылган адамдардын турактарына (алар заваалга учурап-дүйнөдөн өтүп кетишкенден кийин) отурукташкан элеңер. Аларды кандай

(тыйпыл) кылганыбыз да силерге анык маалым эле. Биз силер үчүн (канчалаган) мисалдарды келтирген элек (бирок силер бул көргөн-билгениңерден ибарат албадыңар, Туура Жолго жүрбөдүңөр)». **Чынында эле, алар өздөрүнүн айлакерликтерин кылышты. (Бирок) эгер алардын айла-амалы себептүү тоолор жемирилип кетсе да, алардын (бул) айлакерликтери Аллахтын алдында (маалым). (Эй, Мухаммад) сен эч качан Аллах Өз пайгамбарларына берген («Биз албетте Өз пайгамбарларыбызды үстөм кылабыз» деген) убадасынан таячу деп ойлобогун. Албетте, Аллах үстөмдүк кылуучу жана (Ал) жер башка жерге, асмандар (башка асмандарга) айланып кала турган, ошондой эле (бардык адамдар) жалгыз жана кудуреттүү Аллахка жолуга турган Күндө (Кыяматта) өч алуучу».** (Ибрахим: 42–48).

Демек, эч ким Аллах зулум кылгандардын кылып жаткан иштеринен кабары жок деп ойлобосун. Ал кечиктирет, бирок унутпайт. Ал аларды көздөрү катып калчу, жүрөктөрү дүрбөлөңгө түшө турган Күнгө чейин күттүрөт.

﴿مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُءُوسِهِمْ﴾

«(Ал Күндө) алар баштарын көтөрүшкөн бойдон (чакырылган тарапка эсеп-китеп үчүн) жүгүрүшөт».

﴿لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ﴾

«Көздөрү өздөрүнө кайтпайт (башкача айтканда коркунучтан катып калып, өздөрүнүн кандай абалда экендиктерин да көрүшпөйт)».

﴿وَأَفْنَدَتْهُمْ هَوَاءٌ﴾

«Дилдери (коркунучтун айынан) боп-бош болуп калат». Башкача айтканда, бейкапарлык жана ыймансыздык аларды толук каптап кеткен болот.

Кафирлер менен алардын жардамчыларынын айла-амалы канчалык чоң болбосун, Аллах аларды толук курчап турат, алардын амалдары тоолорду силкинтчү болсо да, алар сөзсүз жок болот.

Аллах Таала айтат:

﴿فَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ مُخَلَّفَ وَغَدَ رُسُلَهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ﴾

«(Эй, Мухаммад) сен эч качан Аллах Өз пайгамбарларына берген («Биз албетте Өз пайгамбарларыбызды үстөм кылабыз» деген) убадасынан таячу деп ойлобогун». (Ибрахим: 47).

Демек, залымдердин амалдары канчалык күчтүү көрүнбөсүн, момундардын курмандыктары канчалык чоң болбосун, Аллахтын жеңиши Өзүнүн сүйгөн кулдарынан кечикпейт. Аллахтын жардамы сөзсүз келет. Чындыгында, качан мусулман адам жихадда жана моюн сунууда чын ыкластуу болгондо, Аллах аны жана Исламды жеңишке жеткирген.

Оо, Аллах!

Биздин кадамдарыбызды бекемдегин, күнөөлөрүбүздү жана амалдарыбыздагы кемчиликтерибизди кечиргин, бизге кафир элдерге каршы жардам бере көр.

Оо, Аллах! Мага, ата-энеме, мага акысы өткөндөргө жана бардык момундарга эсеп күнү кечирим бере көр.

Аллах Таала биздин мырзабыз Мухаммад ﷺга, анын үй-бүлөсүнө жана сахабаларына салават, салам жана береке жаадыргын.

{ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَىٰ أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ }

«Алла Өз ишинде үстөмдүк кылуучу, бирок адамдардын көпчүлүгү (муну) билишпейт». (Юсуф: 21). □

ПАЙГАМБАРЫБЫЗ ﷺ ДЫН АХЛАГЫ**Бахаа Хусайний**

Баалуулуктар унутулуп, көңүл коштук арбып турган заманда Пайгамбарыбыз ﷺ дын өмүр баяны эч качан соолубаган булак, жаннатан чыгуучу жыттуу шамал сыяктуу. Анткени адамдардагы ар кандай чырайлуу мүнөз Анын ﷺ ахлагынын көлөкөсү. Ал эми, ар бир жакшылык жолундагы нур Аллах Таала дүйнөлөргө ырайым кылып жиберген Пайгамбарыбыздын ﷺ нурунан алынган шоола болуп саналат.

Эскерүү жана Аллахтан жардам тилөө.

Пайгамбарыбыз ﷺ бир нерсени унутуп калса, шапааттуу алаканын мандайына коюп:

«اللهم ذكّرني ما نسيت، يا مُذكّر الشيء وفاعله، ذكّرني ما نسيت»

«Оо, Аллахым, мен унуткан нерсени эске сал! Оо, унутканды эске салуучу жана ага кудуреттүү Зат, мен унуткан нерсени эске сал!» - деп dua кылчу.

Бул dua адамдын эң жөнөкөй абалында да Аллахка кайрылуудагы жогорку адепти көрсөтөт. Себеби Ал ﷺ өзүнүн эс-тутумуна гана таянган эмес, ар бир ийгилик Аллахтан экенин билген. Ушундайча Пайгамбарыбыз ﷺ бизге унуткан учурда зикир кылуу ибадат экенин, ал эми Аллахтан жардам суроо илим жана хидаяттын ачкычы экенин үйрөткөн.

Мамиле жана убададагы сүннөттөр

Анын ﷺ сүннөттөрүнүн бири карызды кайтаруу. Карыз — бир нерсени алып, кийин анын окшошун кайтарып берүү. Ал эми, «ария» — бир нерсени убактылуу колдонуп, анан ээсине кайтарып берүү. Пайгамбарыбыз ﷺ мындай деген:

«إِنَّ خِيَارَكُمْ أَحَاسِنُكُمْ قَضَاءً»

«Силердин эң жакшыларыңар — карызын эң жакшы кайтаргандар». (Муслим риваяты).

Бул сүннөт ишенимдүүлүк менен соодадагы тактык ыймандын бир бөлүгү экенин үйрөтөт. Кимдин милдети (зиммасы) таза болсо, анын дини да түз болот. Аманат чоң

келишимдерде гана эмес, турмуштун ар бир майда иштеринде да сакталууга тийиш.

Ошондой эле Ал ﷺ конокту урматтоону буюрган:

«مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ»

«Ким Аллахка жана Акырет күнүнө ыйман келтирсе, коногун урматтасын». (Бухарий жана Муслим риваяты).

Демек, конокко сый көрсөтүү жөн гана ижтимаий салт эмес, бул жүрөктүн тазалыгын жана жоомарттыктын сулуулугун көрсөткөн таза ибадат.

Зикрдин руху жана Аллахтан жардам тилоо

Пайгамбарыбыз ﷺ:

«لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ»

«Күч да, кубат да Аллахка гана таандык» - деп көп айтчу.

Бул сөздү Ал ﷺ сахих хадисте «Бейиштин кендеринен бир кен» деп атаган. (Бухарий риваяты). Бул сөз жөн эле тил менен кайталанган жоромол эмес, Аллахка толук багынуунун жарыясы. Ким аны чын ыкластуулук менен айтса, Аллах анын жүрөгүн милдеттин оор жүгүнөн арылтат, алсыздыгын күчкө, мүмкүн эместей көрүнгөнүн мүмкүнчүлүккө айлантат.

Адамдарга болгон ырайымы жана жолугушуудагы адеби

Пайгамбарыбыз ﷺ намаз окуп жатканда бирөө келип күтүп отурса, Ал ﷺ намазын жеңилдетип бүтүрчү да, жумшак үн менен:

«أَلَيْكَ حَاجَةٌ؟»

«Сенде бир зарылдык барбы?» - деп сурачу.

Аллах менен сырдашып жаткан абалында да бир муктаждын ишин унутпаган кайсы жүрөк ушундай болот?! Ал ﷺ ибадат менен кызматты, намаз менен кичипейилдикти, халват (сыйынуу) кылуу менен адамдарга камкордукту айкалыштырган. Ушуну менен Ал ﷺ бизге чыныгы ибадат адамдардан обочолонуу эмес, тескерисинче аларды мээрим менен курчоо экенин үйрөткөн.

Тазалык жана сулуулук Анын ﷺ сүннөтүнөн:

Пайгамбарыбыз ﷺ атырларды жана тазалыкты жакшы көрчү, мындай деген:

«إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ»

«Чындыгында, Аллах кооз, кооздукту жакшы көрөт». (Муслим риваяты).

Ал ﷺ тырмакты алууну, чачты таза кармоону, колтуктун жана жыныс жүндөрүн алуу сүннөтүн, о.э. чач, тырмак жана канды көмүүнү үйрөткөн. Мунун баары ички жана тышкы тазалыкка тарбия. Ал ﷺ «исмид» деген көз сүрмөсүн колдончу, бул Хижазда белгилүү болгон сүрмө, ал көздүн көрүүсүн чыңдап, нур кошот.

Ал ﷺ кайсы гана жыттуу нерсе сунушталбасын, аны кабыл алып, өзүнө сүртчү, анткени ал миск, ʔуд, жана башка жыттуу нерселерди жакшы көрчү. Анас разияллаху анху айткан:

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَرِذُ الطِّيبَ»

«Пайгамбарыбыз ﷺ жыттуу нерседен баш тартчу эмес». (Бухарий риваяты).

Ал үчүн ﷺ сулуулук — ибадат, тазалык — ыймандын белгиси, ал эми атырлар — жүрөктөргө да, мейкиндикке да тынчтык тартуулаган сүннөт болчу.

Нур жана жума күнүндөгү жагымдуу жыт:

Жума күнү келгенде, эгер Пайгамбарыбыз ﷺдин атыры калбаса, аялдарынын бирин чакырып, ага сууга жыттуу нерсе кошууну айтчу, андан соң ошол сууну жүзүнө сүртчү, бул улуу күндүн шарапатын кубануу менен көрсөтүү үчүн аткарчу. Ал ﷺ мындай деген:

«خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ»

«Күн чыккан күндөрдүн эң жакшысы — жума күнү». (Муслим риваяты).

Ал ﷺ мечитке чыгар алдында мурутун кыркып, тырмагын алып, эң жакшы жыттуу атырын колдончу. Себеби жыт аны менен бирге узакка сакталып турса, сооптору да ошончо узарып турат.

Сүйлөө адаби жана баяндагы тактык:

Сахих риваяттарда келтирилгендей, Пайгамбарыбыз ﷺ бир сөз айтканда же суроого жооп бергенде түшүнүктүү болуш үчүн, аны үч жолу кайталап айтчу. Бул окутуудагы адеп жана угуп жаткан адамга болгон ырайым. Ал ﷺ үчүн сөз аманат болчу: жөн эле айтылчу эмес, ар бир сөзү акылдын таразасында өлчөнчү.

Ошондуктан Аллах Таала мындай деген:

{وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ۝٤}

«Жана ал (силерге алып келген Куранды) өз жеңил-ой каалоосу менен сүйлөбөйт. Ал (Куран) жалгыз (Алла тарабынан пайгамбарга) вахий кылынып жаткан бир вахий-кабар». (Нажм: 3–4).

Демек, Пайгамбар ﷺдын ар бир тамгасы — жол көрсөтүү, ар бир сукуну — сабак, ар бир жылмаюусу — жүрөктү нурга бөлөгөн тарбия болчу.

Мечиттер — пайгамбарлардын бакчалары:

Ал ﷺ мындай деген:

«المساجد مجالس الأنبياء»

«Мечиттер — пайгамбарлардын отуруучу жайлары».

Сүннөт боюнча мечитке кирген адам кыблага жүзүн буруп, тынч отурушу керек, үнүн көтөрбөйт жана дунявий сөздөр менен алаксыбайт. Анткени мечит жүрөктөрдүн мектеби, анда тынчтык түшөт, рух көтөрүлөт. Ким жүрөгү жана денеси таза болуп ага кирсе, Аллахка байланышкан абалда нурдуу жүз менен чыгат.

Пайгамбарлык үлгүнүн нуру:

Пайгамбарыбыз ﷺдын өмүрү Аллахтын адебинин толук ырааттуу тартиби болчу: уйкусунда да, ойгонгондо да, сүйлөгөндө да, унчукпай турганда да, тамактануусунда да, кийиминде да, берешендигинде да, жылмаюусунда да, ар бир учуру нурга айланган. Ар бир кыймылы, ар бир кылыгы ахлак сулуулугуна чакырык болчу. Ал ﷺ айткан:

«إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ»

«Чындыгында мен жакшы ахлакты толуктоо үчүн жиберилгем». (Малик риваяты).

Ким өзүн оңдогусу келсе, Анын ﷺ адебинен үлгү алсын, ким жүрөгүн тазалагысы келсе, Анын ﷺ сүннөтүнөн үлгү алсын. Анткени, бул сүннөт катып калган каада-салт эмес, жашоонун туура жолу, жүрөктөрдү гүлдөтүп, коомду түздөй турган жол.

Жыйынтык:

Эй, бул өзгөрмө заманда тынчтык издеген адам, Пайгамбарыбыздын ﷺ сирасын кара, анда якын бар.

Эй, жашоонун түйшүгүнө эзилген адам, Анын ﷺ сөзүн эстегин:

«لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ»

«Күч да, кубат да Аллахка гана таандык». Бул сөздөрдө жан дүйнөнө бейпилдик табасың.

Эй сулуулукту жана тазалыкты эңсеген адам, Анын тазалыгынан, жыттуулугунан жана тынч мүнөзүнөн үлгү ал.

Чыныгы бактыга жеткен адам, Аллах Таала аны Пайгамбардын сүннөтүн кармангандардын катарына кошкон адам. Чыныгы ийгиликке жеткен адам, Анын тарикатын кармануу менен хаудга (бейиштеги булакка) жеткен адам.

Оо, Аллах! Бизди Пайгамбарыңдын жолуна бекем ээрчигендерден кылгын! Бизге Анын сулуулугу, адаби жана нуру менен жашоону насип эткин! Чындыгында, Сен буга Кудуреттүүсүң. □

АМЕРИКА КОШМО ШТАТТАРЫ ЧОҢ БӨЛҮНҮҮ БОСОГОСУНДА

Бүгүн Америка Кошмо Штаттарында болуп көрбөгөндөй нааразылык болуп күч алып жатат. Ал «No Kings Protests» («Падышаларга жол жок») деген аталыш менен миндеген шаарлар менен айылдарда өтүүдө. Он сегизинчи октябрда жети миллион демонстрант жөнөкөй ушул ураанды көтөрүп чыгышты: «Падышалыкка жок, зомбулукка жок». Бирок, бул ураандардын артында андан да терең жагдай жатат. Акыркы жылдары Америка изилдөө борборлору «ызы-чуу болгон суук жарандык согуштун белгилери» деп мүнөздөгөн ички жаракалар ачыкка чыкты.

Азыркы нааразылыктар убактылуу көрүнүш эмес. Алар акыркы жыйырма жыл ичинде үзгүлтүксүз уланып келе жаткан коомдук жана саясий чыңалуунун жаңы баскычы болуп эсептелет. Республикачылар менен демократтардын ортосундагы саясий бөлүнүү Brookings институтунун баасы боюнча, «Американын демократиялык түзүлүшүнө түздөн-түз коркунуч» жараткан деңгээлге жетти. Бүгүн талаш саясаттын тегерегинде эмес, мамлекеттин өзүнүн ким экендиги жөнүндө жүрүп жатат: ким «чыныгы Американы» көрсөтөт, жарандык деген эмне, бийлик менен адамдын ортосундагы мамилени кайсы баалуулуктар аныктайт?

Бул курч саясий бөлүнүүнүн алдында дагы бир катмардагы чыңалуу орун алган т.а. АКШ тарыхында болуп көрбөгөн класстык ажырым жүрүп жатат. Pew Research Center жана Federal Reserve'дин маалыматтарына ылайык, калктын 1 пайызы 99 пайызынын жалпы байлыгына тете мүлккө ээ. Brookings, CSIS жана RAND жүргүзгөн изилдөөлөр көрсөткөндөй, бул айырма жөн гана экономикалык көрсөткүч бойдон калган жок, тескерисинче, коомдук жарылуунун отуна айланып, нааразылык, үмүтсүздүк жана институттарга болгон ишенимдин жоголушу сыяктуу сезимдерди күчөтүүдө.

Harvard Kennedy School жалпы ишеним деңгээли боюнча жүргүзгөн изилдөөлөр көрсөткөндөй, америкалыктардын 20 пайыздан азы гана федералдык бийликке ишенет. Ал эми, саясий жана маалымат мейкиндигиндеги зомбулукка үндөгөн риториканын күчөшү менен жаран менен мамлекеттин ортосундагы ажырым андан да кеңейип, социалдык тармактар жарылууга даяр психологиялык мобилизациянын аянтчасына айланды.

Тарыхый жактан алганда, империялар өлкө сыртында жеңилгени үчүн эмес, ички карама-каршылыктарын жана көйгөйлөрүн башкара албай калган учурда кыйрайт. Бүгүн Америка Кошмо Штаттары өзүнүн үч негизги түркүгүнүн бир убакта жемирилишине туш болууда: ички ишеним, экономикалык артыкчылык жана «жумшак күч». Коом бир жагында байлыкты колго алган каржы элитасы менен экинчи жагында «америкалык кыял» жоголду деп эсептеген калктын катмары болуп экиге бөлүнгөн. Экономика болсо улуттук карыздын оор жүгүн көтөрүүдө. Американын мамлекеттик карызы 37,5 триллион долларга жетип, болгону 12 ай ичинде эле 2,5 триллионго өскөн. Мунун фонунда Американын элесин түзгөн баалуулуктарга болгон ишеним да солгундап бара жатат. □

Мунзир Абдулла

Ислам жахилият түзүмүнөн аны таануусун күтпөйт жана андан орун же эркиндик сурабайт. Анткени, ал жетекчилик жана үстөмдүк дини. Ал шериктештикти кабыл албайт, тескерисинче, Пайгамбарыбыз ﷺ айткандай жалгыз өзү үстөм болууну каалайт:

«الإسلامَ يَعلو ولا يُعلَى»

«Ислам үстөм болот, ага эч ким үстөм боло албайт».

Эгер, сен коопсуздукту артык көрүп, өз кызыкчылыгыңдан айрылуудан корксоң, анда бул коркуунду Исламды кичирейтүүнүн же аны секуляризмдин көлөкөсүндө тынч жашоону гана көздөгөн жумшак чакырыкка айландыруунун шылтоосу кылба.

Же Исламдын деңгээлине жараша болуп, анын баатырдык күрөшүндө жалганды каршыңа алып турушуң керек, же аны өз жолунда калтырып, күрөшсүз, курмандыксыз, азапсыз тынч жашоо издешиң керек.

Батылга каршы чыгуу, анын жасалмалыгын ачып көрсөтүү, адамдарды андан сактануудан тыюу бул тандоо эмес, чоң фарз.

Бардык пайгамбарлар ﷺ ушул жолду басып өтүшкөн. Алар Аллахтан гана корккон жетекчилер болушкан. Ошондуктан, алар чындык үчүн азапты жана куугунтукту татышкан.

Айрымдар кылгандай, Ислам секуляризмди “ахлакка чакыруу” аркылуу оңдоону каалабайт, ошондой эле капитализмдин катуулугун “кайрымдуулук жана садакага” чакыруу менен жумшартууну да каалабайт.

Ал мусулманды бузгунчу жана зулум коомдо тынч жаткан тоок сымал кылгысы келбейт, тескерисинче, чындыкты айтуучу, жалганга каршы күрөшкөн, жахилият түзүмүнө моюн сунуудан баш тарткан жана аны кулатып, ордуна Ислам өкүмүн орнотуу үчүн аракет кылган инсан кылгысы келет.

{ وَجَاهِدْهُمْ بِمَا جَاهَدَا كَبِيرًا }

“...жана (Куран) жардамында аларга каршы катуу күрөшкүн!”. (Фуркан: 52).

Пайгамбарлардын окуяларын окуп, бирок батыл менен күрөшпөстөн, чындыкты ачык айтпастан, тынчтыкты кагылыштан жогору коюп, бузулган элитанын алдында жагынып жашаган адам пайгамбарлардын жолунан баш тарткан болот.

Бүгүнкү күндө беттешүү тандоо эмес, Исламга каршы жасалган катуу чабуул алдында ал ар бир даъватчы жана ар бир ыймандуу мусулман үчүн фарз болуп калды. Эй, Аллахтын кулу! Сен эки жолдун бирин тандайсың: динди жана Үммөтүңдү коргойсуң же артка качып, ырайымсыз майданда олжо болосуң. Сен Исламдын бир коргонундасың, бул тараптан душман

өтпөсүн! Ал эми, мусулман элдерин өз жеринде “зиммийге” айлантууну каалагандар болсо, мусулмандар өз даъватынан жана миссиясынан баш тартсын, Үммөтүнүн маселелеринен ажырасын дешет.

Аллах Таала Билал разияллаху анхуну бир эле сөз менен сынаган, ал ошол сөздү бекем айтып, Аллах анын атын даңк менен көтөрдү. Бүгүн болсо жүздөгөн том китеп жаттаган аалымдар биринчи эле сыноодо кулашты, анткени аларда пайдалуу илим жетишсиз болду. □

«Аль-Ваъй» журналынын расмий баракчасы:

<http://www.al-waie.org>

«Аль-Ваъй» журналынын Фейсбуктагы расмий баракчасы:

<https://www.facebook.com/alwaie>

«Аль-Ваъй» журналынын Телеграмдагы расмий каналы:

<https://telegram.me/alwaie>

«Аль-Ваъй» журналынын Твиттердеги расмий аккаунту:

<https://twitter.com/alwaiemagazine>

«Аль-Ваъй» журналынын Инстаграмдагы расмий каналы:

<https://www.instagram.com/alwaiemagazine/>